

DEN NORSKE KIRKE

Odal kirkelige fellesråd

Møteinnkalling

Odal kirkelige fellesråd

Møtedato: 05.11.2020 kl. 19:00 - 21.00

Møtested: Kirkekontoret, Skarnes - Bruvegen 17

Arkivsak: 17/00702

Forfall meldes snarest til Asgeir Sektnan, as679@kirken.no

Innkalt:

Harald Trøseid, Ellen Utsi, Edel Lillebeth, Randi Bratt, Britt Løfsgård, Gry Rollag Føsker, Jan Benny Nyborg, Heidi Hitland, Anders Helset Eriksen, Asgeir Sektnan

Møtedager andre halvår 2020:

Torsdager, 3/12 møtetid 18:00-20:00

Forkortelser:

FR - Kirkelig fellesråd

MR - Menighetsråd

ADMU - Administrasjonsutvalg/ partssammensatt utvalg

AU - Arbeidsutvalg

AMU - Arbeidsmiljøutvalg

FU - Forhandlingsutvalg

Skarnes, 28.10.2020

Harald Trøseid
Leder

Asgeir Sektnan
Sekretær

Saksliste

Godkjenning av innkalling og saksliste

Godkjenning av protokoll

Orienteringssaker

22/20 Kantor i 100 % stilling

3

Saker til behandling

23/20 Regnskapsrapport pr september 2020

4

24/20 Organist i 40 %

6

25/20 Høringer

8

26/20 Driftsbygg Sand

137

27/20 Ny løper i Sand kirke

138

28/20 Svar fra Arbeidstilsynet

145

Eventuelt

DEN NORSKE KIRKE

Odal kirkelige fellesråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Asgeir Sektnan	212	19/00700-1	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
Odal kirkelige fellesråd	22/20	05.11.2020

Kantor i 100 % stilling

Saksframlegg

ADMU – partssammensatt utvalg – har i møte 22. september 2020 vedtatt å ansette Cindy van der Leden som 100 % kantor i Odal kirkelige fellesråd. Hun tiltrer stillingen 1. januar 2021.

Forslag til vedtak

Til orientering

DEN NORSKE KIRKE

Odal kirkelige fellestråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Asgeir Sektnan	112	19/00691-4	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
Odal kirkelige fellestråd	23/20	05.11.2020

Regnskapsrapport pr september 2020

Vedlegg:

Rapport sept 2020

Saksframlegg

Regnskapsrapporten viser pr. 1. september.

På utgiftssiden ligger vi omtrent på budsjett.

3185 Forsikringer ligger over budsjett med ca 120 000.-.

3200 Inventar og utstyr gjelder kjøp av flygel til Strøm MR. Dette refunderes med 400 000.- fra menighetsrådet. Dette er ikke ført på inntektssiden.

Inntektssiden er ikke oppdatert. Det mangler føringer på 3600 – 3630, der vi er omtrent på budsjett allerede. Manglende inntekter på avlyste konfirmantleirer utgjør ca 200 000. Dette ses mot kostnader som ikke kommer..

I tillegg er ikke 3830 - Tilskudd fra kommunen ajour. Der er det ca 1,2 millioner som ikke er ført. Samme med tilskudd trosopplæringen. Der er det 423 500 som ikke er ført.

Forslag til vedtak

Til orientering

	Regnskap 2019	Buds(end) 2020	Regnskap 2020
3010 Fastlønn	3 728 056	5 332 800	3 487 733
3020 Vikarer	34 190	10 000	32 872
3030 Ekstrahjelp	55 076	90 000	15 674
3040 Overtid	0	60 000	0
3050 Annen lønn	128 366	50 000	77 191
3051 Telefongodtgjørelse	23 058	0	21 228
3060 Trekkpliktige godtgjørelser	0	0	0
3080 Godtgjørelser folkevalgte	39 480	80 000	32 752
3090 Pensjonsinnskudd	808 905	985 000	642 467
3095 Trekkpliktige forsikringsordninger	12 957	38 116	11 632
3099 Arbeidsgiveravgift	494 059	668 852	412 687
3100 Kontormateriell	40 046	50 000	26 818
3110 Aktivitetsrelatert forbruksmateriell/utstyr/tjenester	259 557	361 730	161 314
3120 Annet forbruksmateriell	108 776	107 059	135 589
3130 Telefoni/datalinjer	69 100	83 300	122 936
3131 Post/bank	22 101	70 000	46 997
3132 Telefongodtgjørelse (motpost lønn 3051)	-23 058	0	-21 228
3140 Annonser/reklame/informasjon og representasjon	203 908	120 000	22 223
3150 Opplæring kurs (ikke oppgavepl)	49 465	40 000	18 834
3155 Reiseutgifter/opplæring (ikke oppgpl)	508	10 000	0
3160 Utgifter og godtgjørelser for reiser og diett/bil (oppgavepl)	88 842	158 126	68 945
3170 Drift av egne maskiner/reiseutgifter	58 503	48 000	158 726
3180 Energi (strøm/olje/parafin)	343 500	562 017	290 515
3185 Forsikringer	256 572	260 000	381 061
3190 Leie av lokaler og grunn	58 390	280 000	211 192
3195 Avgifter/gebyrer og lisenser (f eks kom avg og lisenser)	354 352	406 000	401 027
3200 Inventar og utstyr	142 291	78 000	479 385
3210 Leie og kjøp av transportmidler	0	0	61 453
3220 Leie og kjøp av maskiner	9 564	130 000	81 619
3230 Vedlikehold og byggetjenester, nybygg	276 274	74 000	66 734
3240 Serviceavtaler og reparasjoner	213 939	210 000	85 669
3250 Materialer til vedlikehold	0	18 000	1 409
3260 Renhold- vaskeri og vaktmestertjenester	121 407	128 000	123 683
3265 Vakhold og vektertjenester	0	0	3 000
3270 Konsulenttjenester (juridisk bistand/regnskapstjenester)	67 763	80 000	64 250
3350 Refusjon til Menighetsråd	50 000	50 000	0
3390 Kalkulatoriske utgifter ved komm tjensteyting	0	100 000	0
3429 Moms generell kompensasjonsordning	457 836	0	536 021
3450 Tilskudd/gaver til Menighetsrådet	50 000	0	0
3500 Renteutgifter	0	0	527
3540 Avsetninger ubundne fond	0	0	972 095
3580 Regnskapsmessige mindreforbruk	0	0	0
3590 Avskrivninger	0	0	0
Sum utgifter	8 603 781	10 739 000	9 235 032
3600 Brukerbetaling kirkelige tjenester (vigsel og gravferd)	-1 100	-25 000	-3 000
3610 Betaling fra deltakere (f eks bet fra foreldre)	-103 262	-130 000	-21 735
3620 Salg av varer og tjenester (utenfor avg omr)	22 000	-345 000	-32 000
3630 Husleie inntekter/festeavgift	-1 784 710	-1 330 000	-1 251 500
3650 Avgiftspliktige salg av varer og tjenester	-240 171	0	-134 200
3710 Sykelønnsrefusjon	-228 974	0	-30 365
3729 Refusjon mva påløpt i driftsregnskapet	-457 836	0	-536 021
3740 Refusjon fra Fellesrådet	-27 600	0	0
3750 Refusjon fra Menighetsråd	-2 211	0	0
3770 Refusjon fra andre	4 185	0	-12 000
3790 Kalkulatoriske inntekter	0	-100 000	0
3800 Tilskudd fra statlige insitusjoner	-528 518	-824 000	-423 500
3830 Tilskudd fra kommune	-6 448 202	-7 780 000	-4 609 903
3850 Tilskudd fra Menighetsråd	0	-85 000	0
3870 Tilskudd/gaver fra andre	-45 100	0	-4 950
3900 Renteinntekter	0	-50 000	0
3930 Disp av tidligere års overskudd	0	-70 000	-972 095
3990 Motpost av avskrivninger	0	0	0
Sum inntekter	-9 841 499	-10 739 000	-8 031 270
TOTALT	-1 237 718	0	1 203 762

DEN NORSKE KIRKE

Odal kirkelige fellestråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Asgeir Sektnan	2	18/00729-8	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
Odal kirkelige fellestråd	24/20	05.11.2020

Organist i 40 %

Saksframlegg

Fellestrådet annonserte en 40 % stilling som kantor/organist høsten 2020. Det kom noen søknader og tre ble vurdert som aktuelle til stillingen. I prosessen trakk en kandidat seg, en fikk en annen jobb og den siste takket nei da tilbudet lå på bordet.

Erfaringer ved andre tilsvarende utlysninger viser at det er begrenset antall aktuelle søkere ved en så liten stillingsprosent.

Kravet til kvalifikasjoner henger høyt. En kirkemusiker må være godt skolert. Det er lang utdanning. Og, med kort avstand til Oslo ser vi at det er vanskelig å få ansatt gode resurser her hos oss.

Med to stillinger i 100 % er vårt behov med en tredje stilling i mindre stillingsbrøk minimum å dekke opp to søndager hver måned i tillegg til begravelser. Ønske om å utvikle kirkemusikk med kor og andre aktiviteter avhenger av en stabil og forutsigbar bemanning innen kirkemusikk.

Fellestrådet må dermed vurdere om 40% stillingen kan økes noe for å ivareta dette. I perioder har det vært løst med å innkalle hjelp tjeneste for tjeneste. Dette er krevende. Så langt har vi vært heldig og har hatt gode frilansere. Mye prisgitt pensjonerte kantorer. En slik løsning dekker kun de tjenestene vi trenger, men bidrar ikke til utvikling og annet kirkemusikalsk arbeid som kor, forsangere etc.

Økonomisk er det heller ikke mye å spare på en slik løsning, også med tanke på det vi mister i forhold til kontinuerlig arbeid over tid.

Ut fra kompetanse og ansiennitet vil en økning med 20%, fra 40% til 60%, utgjøre et sted mellom 130 000 -160 000 pr år inkl. sosiale kostnader etc.

Dette må hentes inn igjen andre steder i budsjettet. Kommunene har signalisert en krevende økonomi fremover, så dette må løses innen dagens rammer uten forventning om at kommunene øker tilskuddene.

For neste år skal vi periodisere festeavgiften over fem år. Dette skal gi en mer forutsigbar budsjettering for fellestrådet. Ut fra prognosen vil vi i 2021 ha ca 240 000 merinntekt på festeavgifter enn i 2020. Med lønnsøkning etter forhandlinger høsten 2020 ut fra dagens budsjett har fellestrådet økonomi til å øke stillingen til 60 %.

En økning vil utover det som er minimumskravet for gudstjenester og begravelser vil kunne bidra til å utvikle kor, prosjektrelaterte musikkoppgaver og andre kirkemusikalske behov.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Festeavgifter	1 013 068	2 096 564	1 423 750					
Festeavgift prognose				1 989 500	1 475 250	1 572 250	1 929 000	1 345 250
Gjennomsnitt prognose		1 662 250						

Forslag til vedtak

Fellesrådet lyser ut en 60 % stilling som organist/kantor så snart som mulig.

DEN NORSKE KIRKE

Odal kirkelige fellestråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Asgeir Sektnan	414	19/00403-14	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
Odal kirkelige fellestråd	25/20	05.11.2020

Høring

høringsnotat - endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler

høringsnotat - kirkevalg overordnede problemstillinger

høringsnotat - fjernmøter

høringsnotat - kvalifikasjonskrav

utredning fra kvalifikasjonskravutvalget.docx

høringsnotat - langtidsutleie

Høring - forskrift til trossamfunnsloven om forvaltning av kirkebygg(929954)

Høringsnotat og utkast til forskrift(929860)

Saksframlegg

Høring fra Kirkerådet

Kirkerådet behandlet 16.–17. september 2020 flere saker som med dette sendes på høring til berørte instanser som et ledd i saksforberedelsen til Kirkemøtet 2021. Det er til sammen fem høringsnotater med ulike forslag til endringer i regelverk m.m. som sendes på høring med høringsfrist 30. november 2020. I tillegg har vi mottatt et høringsbrev om forskrift til trossamfunnsloven om forvaltning av kirkebygg med høringsfrist 26. november.

Årsaken til at det nå kommer fem høring samtidig skyldes blant annet at ny trossamfunnslov erstatter kirkeloven fra 1. januar 2021.

Når kirkeloven ikke lenger gjelder, er det en rekke spørsmål som nå i stedet må reguleres i kirkens egne regelverk.

Endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler

Kirkeordningen for Den norske kirke er det regelverket som i hovedsak erstatter kirkeloven når den nye trossamfunnsloven trer i kraft 1. januar 2021. Kirkeordningen ble vedtatt av Kirkemøtet i 2019, mens trossamfunnsloven ble vedtatt i 2020. Kirkerådet har derfor sett behov for å gjøre noen endringer i kirkeordningen som følger av at trossamfunnsloven ble litt annerledes enn lovforslaget. Det foreslås også noen endringer i annet regelverk som må gjøres for å følge opp bestemmelser i kirkeordningen.

Kirkerådet foreslår å åpne opp for at en tillitsvalgt i kirkelige rådsorganer kan bli suspendert eller fjernet fra vervet hvis den tillitsvalgte bryter taushetsplikten eller opptre på en måte som strider med trossamfunnsloven § 6. Trossamfunnsloven § 6 åpner for at Den norske kirke kan få avkortet tilskuddet om noen opptre på vegne av Den norske kirke hvor vedkommende «utøver vold eller tvang, fremsetter trusler, krenker barns rettigheter, bryter lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenker andres rettigheter og friheter». Det foreslås at et slikt vedtak kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd. Videre foreslår Kirkerådet å fjerne noen overflødige bestemmelser i kirkeordningen om

Kirkemøtets myndighet til å gi økonomiregler for soknets organer, å oppheve reglement for Bispemøtet siden innholdet i hovedsak er tatt inn i kirkeordningen, forenkle godkjenningsordningen for symboler på stolaer i regler for bruk av liturgiske klær og gi nærmere regler om tilhørighet i reglene om inn- og utmelding av Den norske kirke. Kirkerådet foreslår også å fastsette i kirkeordningen at det er biskopen som godkjenner ombygging og utvidelse av kirken, og at Kirkerådet er klageinstans på biskopens vedtak.

Sentrale spørsmål:

- Menighetsråd kan vedta at et menighetsrådsmedlem må tre ut av rådet ved brudd på bestemmelser i taushetsplikten
- Kirkerådet kan frata vervet til rådsmedlemmer ved alvorlige kriminelle forhold mv i tilknytning til tjeneste eller verv
- Biskopens vedtak om ombygging og utvidelse av kirkebygg kan påklages til Kirkerådet

Høring om kirkevalg – overordnede problemstillinger

På bakgrunn av evalueringen av og erfaringer fra kirkevalget i 2019, foreslås det noen endringer i ordning for kirkevalg. Kirkemøtet må i 2021 avgjøre noen overordnede problemstillinger som føringer for arbeid med nødvendige endringer i kirkevalgreglene. Konkrete regelendringer vil legges frem på Kirkemøtet i 2022 for å få virkning ved kirkevalget i 2023. De overordnede spørsmålene som drøftes i høringsnotatet er:

1. Modell for listevalg ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet
2. Mulighet for å supplere lister og kandidater ved valg til menighetsråd
3. Kommunikasjon om lister og kandidater
4. Tid og sted for valg
5. Personvalgregler
6. Regler for omfang av forhåndsstemming

Sentrale spørsmål:

- Forslag om at ordningen med en kandidatliste fra en nomineringskomite i bispedømmet foreslås avvirket til fordel for lister fra ulike nomineringsgrupper. Forslaget gir sterke incentiver til etablering av faste grupperinger ("kirkepartier").
- Tid og sted for kirkevalget
- Personvalgregler

Fjernmøter og skriftlig saksbehandling i kirkelige rådsorganer

Virksomhetsreglene for menighetsråd, kirkelig fellesråd, bispedømmeråd og Kirkerådet er i hovedsak like, men Kirkemøtet vedtok i 2019 å åpne for at det i større grad kan gjennomføres fjernmøter (videomøter) og skriftlig saksbehandling i bispedømmerådene. På grunn av koronasituasjonen ble det 17. mars 2020 midlertidig åpnet for at tilsvarende regler skulle gjelde for menighetsråd, kirkelige fellesråd og Kirkerådet. På bakgrunn av erfaringene med fjernmøter og skriftlig saksbehandling siden den gang, foreslår Kirkerådet å fremme en sak til Kirkemøtet i 2021 for å åpne for fjernmøter i menighetsråd, kirkelige fellesråd og Kirkerådet på permanent basis. Vedlagte høringsnotat inneholder forslag til bestemmelser for menighetsråd, kirkelig fellesråd og Kirkerådet som tilsvarer reglene som gjelder for bispedømmerådets virksomhet, med noen forenklinger for menighetsrådets og kirkelig fellesråds del.

Sentrale spørsmål:

- Fjernmøter som permanent ordning, og hvilke konsekvenser dette har for gjennomføring av møter, møteoffentlighet osv.

Kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger

Utvalget for gjennomgang av kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger i Den norske kirke leverte 26. juni 2020 utredningen *Revisjon av kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger* til Kirkerådets direktør. Utredningen inneholder en rekke forslag til endringer i kvalifikasjonskravene og prosedyrer for godkjenning. Den overordnede målsettingen for utvalgets forslag er forenkling og klargjøring av regelverket. For den enkelte som ønsker å kvalifisere seg, vil dette gi en større forutsigbarhet, noe utvalget ser som positivt for rekruttering til stillinger i Den norske kirke. Utredningen sendes nå på høring til berørte instanser med sikte på behandling på Kirkemøtet i 2021.

Sentrale spørsmål/forslag:

- Avvikling av ordningen med at en evalueringsnemd kan godkjenne alternativ kompetanse som grunnlag for å bli prest.
- Avvikling av ordning med unntak fra utdanningskravene på grunnlag av særlige kvalifikasjoner/alternativ kompetanse
- Videreføring av utdanningsnivå for diakon, kantor og kateket.

Langtidsutleie av kirker

Kirkemøtet vedtok på sitt møte i 2015, at i «et fremtidig regelverk bør det gis mulighet for langtidsutleie av kirkebygg». Kirkerådet fremmer i vedlagte høringsnotat et forslag til endring i kirkeordningen som vil gi biskopen mulighet til å dispensere fra forbudet mot å påhefte bruksretter. Da vil biskopen kunne godkjenne langtidsutleie av kirkebygg.

Sentrale spørsmål:

- Hvilke av soknets organer skal fremme en søknad om godkjenning av langtidsutleie?
- Hvem skal godkjenne en søknad om langtidsutleie?
- Skal avgjørelsen kunne påklages?

Høringsfrist og innsending

Det er mulig å avgi svar på én eller flere høring. Vi ber om at dere avgir ett svar per høring. Vi ber dere sende høringsuttalelsene elektronisk til post.kirkeradet@kirken.no, med unntak av høringen om kirkevalg – overordnede problemstillinger. Høringen om kirkevalg er det utarbeidet et eget nettskjema for.

Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelser er offentlige etter offentleglova og vil bli publisert på kirken.no. For å rekke å behandle saken på Kirkemøtet i 2021, er høringsfrist fastsatt til **30. november 2020**.

Høringsbrev – forskrift til trossamfunnsloven om forvaltning av kirkebygg

Barne- og familiedepartementet sender med dette forslag til forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg i medhold av ny trossamfunnslov, jf. lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) § 15 annet ledd, på høring til aktuelle høringsinstanser.

Høringsfristen er **torsdag 26. november 2020**.

Forslag til vedtak

Arbeidsutvalget (AU) delegeres ansvaret for å velge de høring vi ønsker å svare på og utforme svar innen fristen.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Høring – endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler

Høringsnotat 24. september 2020

Innhold

1. Innledning.....	2
2. Kirkerådets myndighet til å samtykke til å gjøre tilpasninger i bestemmelsene om kirkelig fellesråd – fjerning av tillegget om at Kirkerådet kan gjøre dette etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet.....	2
3. Virkningen av brudd på kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt	3
4. Virkningen av brudd på trossamfunnsloven § 6.....	4
5. Fjerning av bestemmelsene i kirkeordningen om Kirkemøtets myndighet til å gi økonomiregler for soknets organer.....	6
6. Ombygging og utvidelse av kirker – klageordning og saksbehandlingsregler	6
7. Reglene om innmelding og utmelding – endring av reglenes rettslige status samt tillegg om registrering og avregistrering av tilhørige	8
8. Oppheving av reglement for Bispemøtet	10
9. Endring i regler for bruk av liturgiske klær – forenkling av godkjenningsordning for stolaer	10
10. Økonomiske og administrative konsekvenser	12
Vedlegg: Forslag til endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler	13

1. Innledning

Kirkeordningen for Den norske kirke ble vedtatt 30. mars 2019. Kirkeordningen bygget på forslaget til ny trossamfunnslov i departementets høringsnotat fra 2017. I juni 2019 fremmet departementet en proposisjon med et oppdatert lovforslag, jf. Prop. 130 L (2018–2019), og Stortinget vedtok dette med noen endringer april 2020. Den vedtatte trossamfunnsloven er på noen punkter litt annerledes enn lovforslaget fra departementet i 2017, noe som medfører at det er nødvendig å foreta noen endringer i kirkeordningen. Kirkeordningen har også slått fast at kirkeordningen på enkelte punkter må følges opp med nærmere bestemmelser i underliggende regelverk. I denne høringen fremmer Kirkerådet forslag til noen endringer i kirkeordningen og i enkelte andre regler for å følge opp dette. Samtidig foreslås det en liten endring i regler for bruk av liturgiske klær, for å følge opp kirkefagjennomgangen som ble gjennomført våren 2020. Kirkerådet planlegger å fremme saken for Kirkemøtet 2021.

2. Kirkerådets myndighet til å samtykke til å gjøre tilpasninger i bestemmelsene om kirkelig fellesråd – fjerning av tillegget om at Kirkerådet kan gjøre dette etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet

I kirkeordningen § 8 fjerde ledd er følgende fastsatt:

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan Kirkerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan Kirkerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet også foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd.

Kirkeordningen forutsetter altså at Kirkemøtet må gi nærmere bestemmelser før Kirkerådet kan treffe slike vedtak. Tilsvarende bestemmelser i kirkeloven § 5 tredje ledd slår fast at departementet kunne foreta tilpasninger om kirkelig fellesråd uten nærmere bestemmelser om dette.

Første punktum om samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner, er en bestemmelse som har blitt benyttet i en del tilfeller. Det er derfor etablert forvaltningspraksis om hvordan slike saker skal behandles. Forsvarlig forvaltningspraksis tilsier blant annet at berørte instanser, inkludert de berørte kommunene, blir hørt før et vedtak treffes.

Kirkerådet er ikke kjent med at annet punktum om samtykke til å foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd har blitt benyttet. Det kan i seg selv tilsi at det er unødvendig at Kirkemøtet fastsetter nærmere bestemmelser om slike eventuelle tilpasninger. Forarbeidene til bestemmelsen peker at det kan være aktuelt å benytte den «i forbindelse med sammensetningen av fellesråd i kommuner med særlig mange sokn, hvor antallet medlemmer av fellesrådet (...) vil kunne bli uforholdsmessig høyt» (Ot.prp. nr. 64 (1994–1995) side 52).

Kirkerådet anser det derfor som unødvendig at Kirkemøtet må fastsette nærmere bestemmelser om disse forholdene. For å forenkle kirkeordningen og omfang av regelverk, foreslås det derfor å oppheve formuleringene om «etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet»:

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan Kirkerådet ~~etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet~~ samtykke til etablering av kirkelig fellestråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan Kirkerådet ~~etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet~~ også foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellestråd.

3. Virkningen av brudd på kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt

Fra 1. januar 2021 vil det ikke lenger være lovbestemt at forvaltningsloven skal gjelde for kirkelige organer, men den vil gjelde for kirkelige organer som følge av at Kirkemøtet har fastsatt det i kirkeordningen § 42 første ledd. Unntaket er der kirkelig fellestråd er gravplassmyndighet, hvor det er lovbestemt at gravplassmyndigheten skal følge forvaltningsloven.¹ En konsekvens av dette er at brudd på *forvaltningsmessig* taushetsplikt ikke lenger vil kunne straffes i medhold av straffeloven §§ 209 og 210, med unntak av det som gjelder for gravplassforvaltningen. Den såkalte *kallsmessige* eller *yrkesmessige* taushetsplikten som prester i Den norske kirke og deres «hjelpere» har etter straffeloven § 211, videreføres.

For ansatte vil brudd på kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt være tjenesteforsømmelse som kan følges opp med arbeidsrettslige sanksjoner. For kirkelige organer vil det i hovedsak ikke være noen sanksjonsmuligheter.² Kirkerådet mener det er viktig at Den norske kirke fortsatt sikrer at brudd på taushetsplikt vil få konsekvenser. Noe annet vil kunne svekke Den norske kirkes tillit i samfunnet og blant kirkemedlemmene.

Kirkerådet anser det ikke som tillitvekkende at rådsmedlemmer kan bryte kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt, uten at det vil kunne få konsekvenser for disse medlemmene. Kirkerådet foreslår derfor en endring i kirkeordningens § 10 som åpner opp for at et rådsmedlem som bryter taushetsplikten vil kunne bli fratatt rådsvervet, slik at denne type brudd på taushetsplikt kan få konsekvenser. Det foreslås at det er rådet selv som kan frata vedkommende vervet.

Fordi et vedtak om å frata et demokratisk valgt medlem et tillitsverv er inngripende, mener Kirkerådet at det bør etableres en klageadgang for slike vedtak. Også et vedtak om ikke å frata et rådsmedlem som har brutt taushetsplikten vervet, bør kunne påklages. Videre er det slik at selv om kirkeordningen § 10 i utgangspunktet omtaler menighetsrådsmedlemmer, er

¹ Det følger av forvaltningsloven § 1 tredje punktum.

² Unntaket er igjen for gravplassmyndigheten: Fellestrådsmedlemmer og menighetsrådsmedlemmer i ettsoknstråd som bryter taushetsplikt i forbindelse med gravplassforvaltningen vil kunne straffes etter straffeloven §§ 209 og 210.

bestemmelsen gjort gjeldende for bispedømmeråd og Kirkerådet også, jf. §§ 24 tredje ledd og 29 annet ledd. Siden endringen får konsekvenser for menighetsråd, kirkelig fellelråd, bispedømmeråd og Kirkerådet, tilsier det at klageinstans bør være Den norske kirkes klagenemnd. Det er også begrunnet i at klagenemnda etter sin sammensetning har betydelig juridisk og teologisk kompetanse, noe som gjør det til et velegnet klageorgan for slike saker.

Kirkerådet foreslå følgende nye bestemmelse som et nytt fjerde ledd i kirkeordningen § 10:

Hvis det kan legges til grunn at et menighetsrådsmedlem har brutt taushetsplikten etter kirkeordningen § 42 første ledd, kan menighetsrådet selv vedta at vedkommende skal tre ut av rådet. Menighetsrådets vedtak kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Når det foreslås en formulering om at «det kan legges til grunn at et rådsmedlem» har opptrådt i strid med bestemmelsen, innebærer det at rådet i sitt vedtak må konstatere en sannsynlighetsovervekt for at rådsmedlemmet har brutt taushetsplikten.

4. Virkningen av brudd på trossamfunnsloven § 6

Trossamfunnsloven § 6 inneholder bestemmelser om statens grunnlag for å nekte eller avkorte tilskudd til tros- og livssynssamfunn når samfunnet, eller enkeltpersoner som opptrer på vegne av samfunnet, «utøver vold eller tvang, fremsetter trusler, krenker barns rettigheter, bryter lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenker andres rettigheter og friheter». Bestemmelsen er også gjort gjeldende for Den norske kirke, jf. trossamfunnsloven § 14 femte ledd.

Om kirkelig ansatte bryter trossamfunnsloven § 6, kan det følges opp av kirkelige arbeidsgiverorganer med arbeidsrettslige reaksjoner. Når det gjelder rådsmedlemmer er muligheten til å følge opp med sanksjoner begrenset, ut over det som følger av kirkeordningen § 10 tredje ledd om suspensjon og fratredelse ved siktelse, tiltale eller dom for visse straffebud. Det kan tenkes at for eksempel en menighetsrådsleder bryter trossamfunnsloven § 6. Kirkerådet mener det i et slik tilfelle bør være mulig å forfølge dette med sanksjoner. Kirkerådet foreslår derfor å endre kirkeordningen § 10 for å åpne opp for at Kirkerådet kan treffe vedtak om å frata rådsmedlemmer vervet. Vilåret for slikt vedtak er at det må kunne legges til grunn at et rådsmedlem i tilknytning til et verv for menighetsråd eller kirkelig fellelråd har brutt trossamfunnsloven § 6. Videre foreslås det at Kirkerådet også bør kunne midlertidig suspendere vedkommende rådsmedlem fra vervet inntil saken om å vurdere om det er grunnlag til å frata vedkommende vervet er avgjort.

Til forskjell fra andre tilfeller hvor rådet gjør vedtak om at et medlem må tre ut av rådet, f.eks. etter dom i § 10 tredje ledd, og i forslaget til nytt § 10 fjerde ledd (se avsnitt 3), er det her foreslått at det er Kirkerådet, og ikke rådet selv, som treffer vedtak om å frata vedkommende medlem vervet. Det er flere grunner for det. For det første har det sammenheng med at det er Kirkerådet som er ansvarlig for forvaltningen av det statlige tilskuddet og står for kontakten og oppfølgingen med departementet i saker hvor det eventuelt skulle oppstå grunnlag for å nekte statstilskuddet til Den norske kirke. For det andre kan det tenkes en situasjon hvor det er

et menighetsråd, eller et flertall i menighetsrådet, som for eksempel gjør vedtak om å bryte et lovbestemt diskrimineringsforbud eller på annen måte opptrer i strid med bestemmelsen. I så tilfelle er det nødvendig at et organ på et annet nivå kan tre inn og treffe et vedtak om fratredelse. Videre er det slik at selv om kirkeordningen § 10 i utgangspunktet omtaler menighetsrådsmedlemmer, er bestemmelsen gjort gjeldende for bispedømmeråd og Kirkerådet også, jf. §§ 24 tredje ledd og 29 annet ledd. Det gjør at det ikke vil være naturlig å la biskopen treffe et slikt vedtak.

Fordi et vedtak om å frata et demokratisk valgt medlem et tillitsverv en inngripende, bør det etableres en klageadgang for slikt vedtak. Kirkerådet foreslår at Den norske kirkes klagenemnd bør være klageinstans, ut fra samme begrunnelse som i pkt. 3. Forvaltningslovens bestemmelser om enkeltvedtak, herunder kravet til at saken er opplyst, forhåndsvarsel, klageprosedyrer mv., skal anvendes på Kirkerådets vedtak. Dette følger av at vedtaket er bestemmende for rådsmedlemmets rettigheter og plikter, jf. kirkeordningen § 42 første ledd.

Kirkerådet foreslår følgende bestemmelse:

Hvis det kan legges til grunn at et rådsmedlem i tilknytning til utøvelse av tjeneste eller et verv for menighetsråd eller kirkelig fellesråd har utøvet vold eller tvang, fremsatt trusler, krenket barns rettigheter, brutt lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenket andres rettigheter og friheter, kan Kirkerådet treffe vedtak om å frata medlemmet vervet. Kirkerådet kan også treffe vedtak om å suspendere medlemmet fra vervet inntil saken etter første punktum er avgjort. Kirkerådets vedtak etter første og annet punktum kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Når det foreslås en formulering om at «det kan legges til grunn at et rådsmedlem» har opptrådt i strid med bestemmelsen, innebærer det at Kirkerådet i sitt vedtak må konstatere en sannsynlighetsovervekt for at rådsmedlemmet har opptrådt i strid med bestemmelsen.

I lys av forslaget om at Den norske kirkes klagenemnd skal være klageorgan etter forslagene i punkt 3 og 4, foreslås det av pedagogiske grunner at dette tas med i opplistingen over Den norske kirkes klagenemnds oppgaver i kirkeordningen § 33 ved en endring av første ledd bokstav a:

Klagenemnda

- a) avgjør klager etter kirkeordningen § 10 fjerde og femte ledd og § 39 tredje ledd,
- b) avgjør klager på vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed i de saker der det er bestemt av Kirkemøtet,
- c) treffer vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop,
- d) avgjør klager på Kirkerådets vedtak om avslag på innsynskrav etter offentleglova og
- e) utfører for øvrig de oppgaver den er pålagt av Kirkemøtet.

5. Fjerning av bestemmelsene i kirkeordningen om Kirkemøtets myndighet til å gi økonomiregler for soknets organer

Etter lovforslaget som var kjent ved Kirkemøtet i 2019, var det forventet at det ville bli opp til Kirkemøtet å fastsette «regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon» for soknets økonomiforvaltning. Dette ble derfor tatt inn i kirkeordningen §§ 12 og 17. Den endelige trossamfunnsloven fastsetter imidlertid at det er departementet som gjør dette, jf. § 14 sjette ledd. Et forslag til forskrift om økonomiforvaltning i sokn i Den norske kirke er sendt på høring fra Barne- og familiedepartementet. Denne inneholder regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon. Dette gjør at bestemmelsene i kirkeordningen blir misvisende, og Kirkerådet foreslår derfor at disse oppheves.

Departementet har i Prop. 130 L (2018–2019) lagt til grunn at det på lengre sikt «neppe [er] formålstjenlig, og i alle fall ikke prinsipielt riktig, at departementet fastsetter særlige forskrifter om regnskapsføring i soknet» (side 233). I den nevnte høringen har departementet også utarbeidet et forslag til en forskrift til en neste etappe, hvor en del av reglene bør fastsettes av Kirkemøtet og en del bør fastsettes av departementet. En opphevelse av bestemmelsene i kirkeordningen er ikke til hinder for at Kirkemøtet i fremtiden vil kunne fastsette slike regler.

Kirkerådet foreslår altså å oppheve kirkeordningen § 12 tredje ledd annet punktum og § 17 fjerde ledd annet punktum.

6. Ombygging og utvidelse av kirker – klageordning og saksbehandlingsregler

Kirkeordningen § 23 siste ledd fastsetter at «Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen *etter nærmere bestemmelser om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet*».

Dette betyr at Kirkemøtet så snart som mulig må fastsette nærmere regler om saksbehandling og klageadgang. I dag er bestemmelsene om saksbehandling og klage gitt av departementet i samband med delegasjon av myndighet fra departementet til biskopen. I en overgangsperiode frem til Kirkemøtet kan fastsette nærmere regler om saksbehandling og klageadgang, legger Kirkerådet opp til at disse reglene fortsatt skal gjelde så langt de passer, med de tilpasninger som er nødvendige.

Kirkemøtet la i sitt vedtak opp til at slike regler om saksbehandling og klageadgang ikke skal gis i selve kirkeordningen. Kirkerådet mener det vil gi en bedre regelteknisk løsning om enkelte hovedprinsipper tas inn i kirkeordningen. Den viktigste fordel er at denne løsningen er mer pedagogisk, ved at kirkeordningen vil vise de viktigste elementene og ikke bare gi en henvisning til andre regler.

Det betyr at § 23 må endres noe. Kirkerådet foreslår at § 23 endres slik at bestemmelsen selv fastsetter hvilket organ som skal være klageinstans samt noen hovedprinsipper om saksbehandlingen. På denne måten blir det fremdeles Kirkemøtet som – slik § 23 i dag

bestemmer – gir nærmere regler om saksbehandling og klageadgang. Forskjellen består i at det med denne løsningen vil være det utpekte klageorganet som gir mer utfyllende bestemmelser. I dag er det som nevnt departementet som har gjort dette, jf. brev til biskopene av 15. april 2000.³ Det organ Kirkemøtet utpeker som klageinstans, vil kunne gjøre det samme i kraft av det over- og underordningsforhold som etableres ved at organet blir utpekt til klageinstans. Departementet har blant annet omtalt hvilke saker biskopen skal konsultere Riksantikvaren i og hvem som har rettslige klageinteresse. Samtidig har departementet gitt en forklaring av hva som menes med ombygging og utvidelse. Kirkelovens forarbeider ga her lite veiledning.

De mest aktuelle klageorganene er Kirkerådet eller Den norske kirkes klagenemnd.

Kirkemøtet har av prinsipielle grunner tidligere lagt vekt på å unngå å sette biskopene i et underordningsforhold til Kirkerådet. Hvis Kirkerådet er klageinstans, vil et underordningsforhold bli etablert i denne sakstypen.

Isolert sett vil dette tale for å legge oppgaven til Den norske kirkes klagenemnd. Det kan imidlertid reises innvendinger mot dette alternativet.

Den norske kirkes klagenemnd egner seg dårlig i denne type saker. Nemnda har gjennom sin sammensetning sin faglige tyngde i saker av teologisk og juridisk karakter. Sammensetningen er en følge av den type saker nemnda i dag er tildelt. Kirkerådet mener det er lite ønskelig å endre sammensetningen til nemnda for at den skal kunne få tildelt denne sakstypen – som først og fremst stiller krav til bygningsfaglige og arkitekturhistoriske kunnskaper.

Klagenemnda har administrativ bistand. Den eller de personer som gir denne, så vel som klagenemnda selv, vil måtte sørge for at saken er så godt opplyst som mulig, jf. forvaltningsloven § 17 første ledd sammenholdt med kirkeordningen 42 første ledd.

På tross av sistnevnte mener Kirkerådet allikevel at Kirkerådet peker seg ut som den foretrukne klageinstans i slike saker. Et viktig hensyn er at Kirkerådet fra før er tildelt andre oppgaver på kirkebyggfeltet. Kirkerådet har ansvaret for å godkjenne oppføring av ny kirke og nedlegging av kirke etter § 23 fjerde ledd samt salg av kirke etter § 20 annet ledd. Særlig saker om godkjenning av nye kirker har *klare likhetstrekk* til sakene om ombygging og utvidelse av eksisterende kirker.

Kirkerådet foreslår slik endret ordlyd i § 23 siste ledd:

Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen. Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kommer til anvendelse på biskopens vedtak. Biskopens vedtak kan påklages til Kirkerådet.

³ Også det såkalte kirkerundskrivet inneholder bestemmelser om hvordan disse sakene skal behandles, herunder om klageordningen. Se Rundskriv T-3/2000 fra Kirke-utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet, *Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser kulturminne og kulturlandskap*.

Kirkerådet vil kunne gi saksbehandlingsregler knyttet til klagesaker – begrenset til bestemmelser som supplerer forvaltningsloven. Kirkerådet kan derfor ved brev, rundskriv eller instruks til biskopene redegjøre for hvordan slike klagesaker skal behandles. Som en følge av det overordningsforhold Kirkerådet kommer i overfor biskopene i denne sakstypen gjennom å være klageorgan, vil Kirkerådet også kunne gi saksbehandlingsregler knyttet til biskopenes vedtak. Det kan blant annet omfatte hvilke sakstyper biskopen skal konsultere Riksantikvaren i, herunder knyttet til den enkelte kirkes vernestatus.

I medhold av trossamfunnsloven § 15 annet ledd ventes Kongen å gi forskrift om forvaltningen av de kulturhistorisk verdifulle kirker. Også Kongens bestemmelser vil kunne få betydning for biskopens saksbehandling.

7. Reglene om innmelding og utmelding – endring av reglenes rettslige status samt tillegg om registrering og avregistrering av tilhørige

De reglene som gjelder for innmelding og utmelding av Den norske kirke er i dag fastsatt i en forskrift. Fra 1. januar 2021 vil bestemmelser om innmelding og utmelding av Den norske kirke ikke lenger være å regne som forskrift, men et regelverk fastsatt på ulovfestet grunnlag. Dette følger av trossamfunnsloven § 2 annet ledd.

Kirkeordningen § 4 femte ledd slår fast at Kirkemøtet fastsetter nærmere regler om framgangsmåte for inn- og utmelding samt for registrering av tilhørighet i Den norske kirke.

Per 1. januar 2021 er det ingen regler om registrering av tilhørige. Kirkerådet vil i annen sammenheng ta opp en overgangsordning. Det foreslås å fastsette regler på Kirkemøtet i 2021 som i hovedsak viderefører de innholdsmessige bestemmelsene om innmelding og utmelding som gjelder i dag, og legge til noen enkle regler for registrering av tilhørige i et nytt, samlet regelverk. Registreringen av tilhørige baserer seg på melding fra de som har foreldreansvaret.

Når regelverket for innmelding og utmelding av Den norske kirke først tas opp til revisjon, forslås det å gjøre noen mindre endringer:

- I paragrafene om innmelding og utmelding, er det i dag en parentes etter Kirkerådet hvor det står (Den norske kirkes medlemsregister). Denne parentesen foreslås opphevet. Registrering av innmeldinger og utmeldinger, uavhengig av om de rettes til lokal kirkebokfører eller til Kirkerådet, skal registreres i medlemsregisteret, jf. trossamfunnsloven § 17 annet ledd og forskrift om Den norske kirkes medlemsregister § 3 bokstav a.
- Det foreslås å ta inn at den som melder seg inn som medlem av Den norske kirke, om mulig skal gi opplysninger om mobilnummer og epostadresse. Siden de fleste innmeldinger skjer ved dåp, vil dette i liten grad ha betydning. Det vil likevel være et grep for å få kontaktinformasjon fra voksne som melder seg inn i Den norske kirke.
- Siste ledd i nåværende § 2 har slått fast at dersom den som melder seg ut, ikke er registrert i Den norske kirkes medlemsregister, må vedkommende dokumentere medlemskapet med dåps- eller innmeldingsattest. Denne bestemmelsen har vært tatt med for å regulere de tilfeller hvor noen tar kontakt med Den norske kirke for å melde seg ut, men der de ikke er registrert i medlemsregisteret. Denne bestemmelsen anses ikke nødvendig å videreføre.
- Det foreslås også noen språklige endringer.

Det nye i regelverket er en paragraf om registrering av tilhørige. Kirkeordningen § 4 tredje og fjerde ledd slår fast at:

Barn anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen dersom foreldrene er medlemmer.

Et barn registreres som tilhørig når foreldrene gir melding om det. Foreldrene må gi slik melding også når barnet anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen. Melding kan gis selv om bare en eller ingen av foreldrene er medlem av Den norske kirke. Når barnet har fylt 18 år uten å ha blitt medlem, faller tilhørigheten bort.

Forslaget til § 3 i regelverket regulerer nærmere melding av tilhørige til Den norske kirke. Slik melding gir Den norske kirke et behandlingsgrunnlag etter personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav b og artikkel 9 nr. 2 bokstav d.

Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav b slår fast at behandling av personopplysninger «bare er lovlig dersom og i den grad minst ett av følgende vilkår er oppfylt: (...) b) behandlingen er nødvendig for å oppfylle en avtale som den registrerte er part i, eller for å gjennomføre tiltak på den registrertes anmodning før en avtaleinngåelse».

Videre slår personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav d fast at «en stiftelse, sammenslutning eller et annet ideelt organ hvis mål er av politisk, religiøs eller fagforeningsmessig art» vil kunne behandle personopplysninger

«som ledd i organets berettigede aktiviteter og med nødvendige garantier, forutsatt at behandlingen bare gjelder organets medlemmer eller tidligere medlemmer eller personer som på grunn av organets mål har regelmessig kontakt med det, og at personopplysningene ikke utleveres til andre enn nevnte organ uten de registrertes samtykke.»

Det konkrete betydningen av melding om tilhørighet vil være at det blir inngått en avtale som gir Den norske kirke grunnlag til å invitere de tilhørige til trosopplæring og andre kirkelige aktiviteter.

Forslaget er i tråd med kirkeordningen, hvor det er presisert at foreldrene må gi slik melding. Foreldrene betyr i denne sammenheng de eller den som har foreldreansvaret for barnet. Registrering av tilhørige forutsetter enighet blant foreldrene (såfremt de har felles foreldreansvar). Meldingen skal være underskrevet av dem som har foreldreansvaret, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet. Sistnevnte sikter til en eventuell registrering gjennom Den norske kirkes selvbetjeningsløsning. I likhet med innmelding som medlem i Den norske kirke, foreslås det å presisere at kirkebokføreren eller Kirkerådet skal påse at kirkeordningens vilkår er til stede, jf. § 4 første og annet ledd. Hvis det er tvil om hvem som har foreldreansvaret, kan disse be om attest for foreldreansvaret.

Se vedlagte forslag til nye regler om innmelding i og utmelding av samt tilhørighet til Den norske kirke.

8. Oppheving av reglement for Bispemøtet

Kirkeordningen §§ 31 om Bispemøtet bygger på en kombinasjon av bestemmelsene i kirkeloven § 26 og reglementet for Bispemøtet. Begrunnelsen var at det ville gjøre reglementet for Bispemøtet overflødig, ved at de viktige bestemmelsene ble tatt inn i kirkeordningen. Øvrige bestemmelser ble det lagt opp til at Bispemøtet kan fastsette i sin egen forretningsorden. Det gjelder reglementets §§ 3 og 4 første til fjerde punktum:⁴

§ 3. Bispemøtet samles normalt tre ganger årlig.

§ 4. Bispemøtet har et arbeidsutvalg som består av preses, visepreses og ett medlem valgt blant de øvrige biskoper. Preses utnevnes etter en forutgående nominasjonsprosess, jf. regler om nominasjon mv. ved utnevning av biskoper § 7.

Bispemøtet velger selv visepreses og det øvrige medlem for to år om gangen.

Arbeidsutvalget har under ledelse av preses det løpende arbeid med Bispemøtets saker.

Fordi reglementet for Bispemøtet er gjort overflødig fra 1. januar 2021, foreslås det opphevet. Det følger av forvaltningsloven § 37 annet ledd at forslag om å oppheve en forskrift også som hovedregel må sendes på høring.

9. Endring i regler for bruk av liturgiske klær – forenkling av godkjenningsordning for stolaer

I regler for bruk av liturgiske klær er følgende i dag fastsatt:

2. Godkjenning og bemyndigelse

2.1 Biskopen bemyndiges til å godkjenne stoff og utførelse for alba samt stoff, farge og symboler for stola etter de presiseringer som Kirkerådet gir. I tvilstilfelle legger biskopen saken frem for Kirkerådet til uttalelse.

Utvalget for gjennomgang av kirkefagforvaltningen i Den norske kirke uttalte følgende i sin rapport:

«Utvalget mener at man bør etterstrebe, der det er tjenlig, å standardisere godkjenningsordninger med detaljert regelverk og påfølgende orientering til det aktuelle organet om hva som velges innenfor dette regelverket. Et konkret felt hvor dette er nærliggende, er å endre regelverket slik at det kun skal orienteres om utforming av stolaer så lenge denne befinner seg innenfor veiledningen som er tilgjengelig på kirken.no.» (side 47).

Utvalgets rapport har vært på høring våren 2020. I høringen var det bred tilslutning til forslaget. 19 av de som avga hørings svar var enige i anbefalingen. 3 var uenige. På bakgrunn av dette ble det i kirkefaggjennomgangen konkludert med at regelverket for stolaer skal foreslås forenklet. Kirkerådet fremmer derfor forslag om dette.

⁴ Reglementets § 4 femte punktum er tatt inn i kirkeordningen § 31 som femte ledd.

Ved at biskopen orienteres om stolautformingen, i stedet for å måtte saksbehandle og godkjenne de enkelte stolaer, vil det innebære at det kan brukes mindre ressurser på slik saksbehandling. Samtidig vil biskopen gjennom orienteringen kunne følge opp stolautforming som ikke er i tråd med veiledningen.

I dag har Kirkerådet ved Nemnd for gudstjenesteliv utarbeidet en veileder om til symboler på stola. For fremtiden foreslås det at denne veiledningen vedtas av Kirkerådet. Det kunne ha vært vurdert om veiledningen bør vedtas av Kirkemøtet eller av Bispemøtet. Kirkerådet mener at Kirkemøtet primært bør fastsette overordnede regler, mens nærmere veiledning bør fastsettes av Kirkerådet. Det vanlige er at det er Kirkerådet som fastsetter veiledninger til regler som er fastsatt av Kirkemøtet, se f.eks. Kirkemøtets vedtak om å be Kirkerådet «om å utarbeide en justert veiledning til Regler for bruk av kirkene» i sak KM 16/15.

Siden biskopene har en tilsynsrolle hvor de etter forslaget orienteres om utforming av stolaer, og kan godkjenne stolaer som er utenfor veiledningen, kunne det også vurderes om det ville være naturlig at Bispemøtet utarbeider slik veiledning. Siden det er Kirkerådet som er ansvarlig saksforbereder for Kirkemøtet og har ansvar for å følge opp Kirkemøtets vedtak i denne type saker, anses det som naturlig å lag Kirkerådet fastsette veiledningen.

Fordi utforming av symboler på stolaen kan sies å være en sak av læremessig karakter, vil reglene i kirkeordningen om Bispemøtets deltakelse i saksbehandlingen der Kirkerådet er vedtaksorgan, tre inn ved behandlingen av veilederen. Det innebærer at veiledningen må forelegges for Bispemøtet, før saken behandles i Kirkerådet. Hvis en tilråding etter fjerde ledd som har minst 2/3 flertall i Bispemøtet, ikke får flertall i Kirkerådet, sendes saken tilbake til Bispemøtet. Hvis Kirkerådets vedtak i andre gangs behandling ikke er i samsvar med Bispemøtets siste tilråding, oversendes saken til Kirkemøtet for avgjørelse. Dette følger av kirkeordningen § 30 fjerde og femte ledd.

Nåværende bestemmelse handler både om «stoff, farge og symboler for stola». Forslaget gjelder kun om utforming av symboler på stola, ikke om stoff og farge. Dette har bakgrunn i at pkt. 1.3 inneholder bestemmelser om stoff og farge for stola. Det heter blant annet at «[s]toffet skal være et fastvevd og holdbart materiale som faller godt» og at «[f]argen på stolaen bestemmes av kirkeåret og de kirkelige handlinger etter retningslinjer for liturgiske farger. Fargene er hvitt, rødt, fiolett og grønt». Kirkerådet legges til grunn at det i praksis ikke er behov for å videreføre biskopens godkjenningmulighet for stoff og farge på stola som avviker fra reglene i pkt. 1.3.

Forslaget fra kirkefagutvalget berører ikke spørsmålet om utforming av alba. Regler for liturgiske klær punkt 2.1 inneholder også bestemmelser om dette: Biskopen bemyndiges til å godkjenne stoff og utførelse av alba. Reglens punkt 1.2 inneholder imidlertid allerede nærmere bestemmelser om hva som er godkjent alba til bruk i Den norske kirke. Kirkerådet fastsetter etter denne bestemmelsen nærmere presiseringer for utforming og valg av stoff. Bestemmelsen om alba er derfor i praksis overflødig, og kan oppheves.

Kirkerådet foreslår etter dette at punkt 2 i regler for bruk av liturgiske klær skal lyde:

2. Utforming av stola

2.1 Kirkerådet fastsetter en veileder om symboler på stola. Stolaer skal utformes i henhold til Kirkerådets veileder. Når en stola utformes med symboler i henhold til veilederen, skal biskopen orienteres om dette. Biskopen kan etter søknad godkjenne stolaer som ikke følger veilederen.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene til nye regler om innmelding, utmelding og registrering av tilhørighet medfører at det må utarbeides nye administrative rutiner for å registrere tilhørige.

Forslaget om at Kirkerådet skal være klageorgan for biskopens vedtak om ombygging og utvidelse av kirker, gjør at klageorganet vil kunne dra nytte av den fagkompetanse som Kirkerådet allerede besitter.

Forslagene om at Den norske kirkes klagenemnd skal bli klageorgan ved suspensjon og fratakelse av verv, vil medføre at klagenemnda får noen flere oppgaver enn det de har i dag. Det er imidlertid ventet at dette først og fremst vil være bestemmelser som har symbolsk og preventiv kraft, og som i liten grad vil bli aktuelle å benytte.

Forslaget om forenkling av godkjenningsordningen for symboler på stola, vil medføre en forenkling av kirkefagforvaltningen hos biskopene og bispedømmekontorene, da det ikke vil være nødvendig å saksbehandle orienteringer om stolaer som er innenfor veilederens alternativer.

Vedlegg: Forslag til endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler

1. Forslag til endringer i kirkeordningen

I

§ 8 fjerde ledd skal lyde:

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan Kirkerådet ~~etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet~~ samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan Kirkerådet ~~etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet~~ også foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd.

§ 10 nytt fjerde og femte ledd skal lyde:

Hvis det kan legges til grunn at et menighetsrådsmedlem har brutt taushetsplikten etter kirkeordningen § 42 første ledd, kan menighetsrådet selv vedta at vedkommende skal tre ut av rådet. Menighetsrådets vedtak kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Hvis det kan legges til grunn at et rådsmedlem i tilknytning til utøvelse av tjeneste eller et verv for menighetsråd eller kirkelig fellesråd har utøvet vold eller tvang, fremsatt trusler, krenket barns rettigheter, brutt lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenket andres rettigheter og friheter, kan Kirkerådet treffe vedtak om å frata medlemmet vervet. Kirkerådet kan også treffe vedtak om å suspendere medlemmet fra vervet inntil saken etter første punktum er avgjort. Kirkerådets vedtak etter første og annet punktum kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Någjeldende § 10 fjerde ledd blir nytt sjette ledd.

§ 12 tredje ledd skal lyde:

Menighetsrådet avgjør om det skal tas opp offer eller foretas innsamling i kirken og forvalter de midler som blir samlet inn, bevilget eller gitt som gave til kristelig virksomhet i soknet, med mindre annet er fastsatt. ~~Regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon gis av Kirkemøtet.~~ Avgjørelse om opprettelse av stillinger skal godkjennes av kirkelig fellesråd.

§ 17 fjerde ledd skal lyde:

Kirkelig fellesråd forvalter inntekter og formue knyttet til kirke og kirkefond, tilskudd til kirkelig virksomhet fra kommunen eller kirkens virksomhet nasjonalt og midler menighetsråd stiller til fellesrådets disposisjon

for å løse oppgaver i soknene. ~~Regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon gis av Kirkemøtet.~~

§ 23 femte ledd skal lyde:

Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen ~~etter nærmere bestemmelser om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet.~~ Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kommer til anvendelse på biskopens vedtak. Biskopens vedtak kan påklages til Kirkerådet.

§ 33 første ledd skal lyde:

Klagenemnda

- f) avgjør klager etter kirkeordningen § 10 fjerde og femte ledd og § 39 tredje ledd,
- g) avgjør klager på vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed i de saker der det er bestemt av Kirkemøtet,
- h) treffer vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop,
- i) avgjør klager på Kirkerådets vedtak om avslag på innsynskrav etter offentleglova og
- j) utfører for øvrig de oppgaver den er pålagt av Kirkemøtet.

II

Endringene trer i kraft fra 1. mai 2021.

2. Forslag til regler om innmelding i og utmelding av samt tilhørighet til Den norske kirke

§ 1. Innmelding

Innmelding som medlem i Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet (~~Den norske kirkes medlemsregister~~). Norsk statsborger som er bosatt i utlandet retter henvendelsen til kirkebokføreren på siste bosted i Norge, eventuelt til den kirkebokføreren som Kirkerådet bestemmer. Den som melder seg inn som medlem i Den norske kirke, må være døpt med kristen dåp og skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) mobilnummer og epostadresse (om mulig),
- e) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom innmeldingen får virkning for disse,
- f) sted og dato for dåp dersom det er mulig å opplyse om dette,
- g) opplysning om at eventuelt medlemskap i annet tros- og livssynssamfunn i Norge er brakt til opphør.

En innmelding som mangler opplysningene i første ledd bokstav d, er likevel gyldig.

Innmeldingen kan skje ved personlig fremmøte eller skriftlig. Skriftlig innmelding skal være underskrevet og datert av den som melder seg inn, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

Ved innmelding skal kirkebokføreren eller Kirkerådet påse at ~~lovens~~-kirkeordningens vilkår er til stede.

§ 2. Utmelding

Utmelding *som medlem* av Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet (~~Den norske kirkes medlemsregister~~). Den som melder seg ut av Den norske kirke, skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom utmeldingen får virkning for disse.

Utmeldingen skal være underskrevet og datert av den som melder seg ut, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

Dersom den som melder seg ut, ikke er registrert i Den norske kirkes medlemsregister, må vedkommende dokumentere medlemskapet med dåps- eller innmeldingsattest.

§ 3. Registrering av tilhørighet

Et barn registreres som tilhørig når foreldrene melder barnet inn som tilhørig i Den norske kirke. Foreldrene må gi slik melding også når barnet anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen. Melding kan gis selv om bare en eller ingen av foreldrene er medlem av Den norske kirke. De som melder barnet inn som tilhørig, skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer).

Melding etter første ledd skjer ved personlig eller skriftlig henvendelse til kirkebokføreren på barnets bosted eller til Kirkerådet. Meldingen skal være underskrevet av dem som har foreldreansvaret, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet. Er barnet bosatt i utlandet, gjelder regelen i § 1 første ledd annet punktum tilsvarende.

Når barnet har fylt 18 år uten å ha blitt medlem av Den norske kirke, faller tilhørigheten bort. Personer som har fylt 15 år, kan selv sende melding om at tilhørigheten skal opphøre. Det samme kan de som har foreldreansvaret for et barn under 15 år.

Ved melding om tilhørighet skal kirkebokføreren eller Kirkerådet påse at kirkeordningens vilkår er til stede.

§ 4. Saksbehandlingstid

Henvendelse om inn- eller utmelding *som medlem eller tilhørig* til kirkebokfører bør besvares innen 14 dager i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert.

Henvendelse om inn- eller utmelding *som medlem eller tilhørig* til Kirkerådet besvares i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert, etter den ordning som Kirkerådet bestemmer.

§ 5. Varsling

Når inn- og utmelding *som medlem og melding om tilhørighet* skjer hos Kirkerådet, skal det så snart som mulig gis melding til kirkebokfører i vedkommendes bostedsmenighet etter

nærmere bestemmelser gitt av Kirkerådet. Kirkebokfører bør så snart melding er mottatt sørge for at det blir tatt kontakt med den som er innmeldt.

§ 6. Ikrafttredelse

~~Forskriften~~ Reglene trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 12. april 2016 nr. 1205 om innmelding i og utmelding av Den norske kirke.

3. Reglement 11. april 2016 nr. 1811 for Bispemøtet oppheves.

4. I regler for bruk av liturgiske klær gjøres følgende endringer:

Punkt 2 skal lyde:

2. Utforming av stola

2.1 Kirkerådet fastsetter en veileder om symboler på stola. Stolaer skal utformes i henhold til Kirkerådets veileder. Når en stola utformes med symboler i henhold til veilederen, skal biskopen orienteres om dette. Biskopen kan etter søknad godkjenne stolaer som ikke følger veilederen.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Høring om kirkevalg – overordnede problemstillinger

Høringsnotat 24.09.2020.

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1. Innledning.....	3
1.1 Demokrati i Den norske kirke.....	4
2. Modell for listevalg ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet.....	4
2.1 Dagens ordning	4
2.2 Kirkerådets vurdering av ulike modeller	5
2.3 Forslag til forenklet ordning for valg av nominasjonskomité.....	7
2.4 Kirkerådets anbefaling	8
2.5 Høringsspørsmål	8
3. Mulighet for å supplere lister og kandidater ved valg til menighetsråd	8
3.1 Dagens ordning	8
3.2 Kirkerådets vurdering	8
3.3 Kirkerådets anbefaling	9
3.4 Høringsspørsmål	9
4. Kommunikasjon om lister og kandidater ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet	10
4.1 Dagens ordning	10
4.2 Kirkerådets vurdering	10
4.3 Kirkerådets anbefaling	12
4.4 Høringsspørsmål	12
5. Tid og sted for valg	13

5.1	Kirkerådets anbefaling	14
5.2	Høringsspørsmål	15
6.	Personvalgregler	15
6.1	Dagens ordning	15
6.2	Kirkerådets vurdering	16
6.3	Kirkerådets anbefaling	17
6.4	Høringsspørsmål	17
7.	Forhåndsstemming	18
7.1	Dagens ordning	18
7.2	Kirkerådets vurdering	19
7.3	Kirkerådets anbefaling	21
7.4	Høringsspørsmål	22
8.	Økonomiske og administrative konsekvenser	22

1. Innledning

Denne høringen tar for seg noen overordnede problemstillinger om kirkevalg som Kirkemøtet må avgjøre i 2021. Det bes om tilbakemelding på høringen innen 30. november 2020. Kirkerådet oppfordrer alle høringsinstanser til å fylle ut et [digitalt skjema for høringssvar](#), men det er også mulig å sende inn et høringssvar til Kirkerådets postmottak på post.kirkeradet@kirken.no. Høringsuttalelser er offentlige og vil bli publisert på kirken.no.

På bakgrunn av høringen vil Kirkerådet utarbeide et forslag med sikte på behandling på Kirkemøtet i april 2021. Ut fra det som avgjøres på Kirkemøtet i 2021 vil det gjøres nødvendige endringer i kirkevalgreglene. Konkrete regelendringer vil vedtas på kirkemøtet i 2022 for å få virkning ved kirkevalget i 2023.

I forbindelse med prosjekt kirkelig organisering vil det komme endringer i valgordningene som vil bli gjeldende fra kirkevalget i 2027. Det blir derfor bare foreslått endringer på noen begrensede områder før valget i 2023.

Høringen er sendt til menighetsrådene, de kirkelige fellesrådene, bispedømmerådene, biskopene, de teologiske utdanningsinstitusjonene som har rett til å gi cand.theol.-utdanning, Norsk Kvinnelig Teologforening, fagforeningene, Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål og KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter, Åpen folkekirke og Bønnelista. Andre interesserte kan også svare på høringen.

Det er seks overordnede spørsmål som er omtalt i dette høringsnotatet. Bakgrunnen for forslagene til endringer er evalueringen av og erfaringer fra kirkevalget i 2019. I en så kompleks sak vil det være så ulike meninger at ikke alle Kirkerådets medlemmer stiller seg bak alle anbefalinger i høringen.

Modell for listevalg ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Kirkerådet foreslår en ordning med utgangspunkt i selvstendige lister, og med nominasjonskomité kun der selvstendige lister ikke foreligger. Mulighet for å supplere lister og kandidater ved valg til menighetsråd

Kirkerådet foreslår at det skal bli mulig å supplere kandidater uansett hvor mange kandidater det er på Nominasjonskomiteens liste.

Kommunikasjon om lister og kandidater

Det legges opp til en avklaring av hvilket informasjonsansvar valgmyndighetene har og hva grupperingene som stiller liste har ansvar for.

Tid og sted for valg

På grunn av endring i ordlyd om tid og sted for kirkevalg i den nye trossamfunnsloven trengs det en avklaring av at regelen om samme tid og sted for kirkevalg og kommunevalg opprettholdes. Kirkevalgreglene § 10-1 (1) sier: «Valg av medlemmer til menighetsråd og bispedømmeråd og Kirkemøtet skal holdes i alle menigheter samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet til, valg til Stortinget eller

fylkesting og kommunestyre». Det foreslås å gjøre et prinsippvedtak om at denne regelen vil gjelde ved kirkevalget i 2023.

Personvalgregler

Kirkerådet foreslår å fjerne sperregrensen for Nominasjonskomiteens liste både ved valg til menighetsråd og til bispedømmeråd og Kirkemøtet. For lister fra nomineringsgrupper ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet foreslås det å beholde ordningen med stemmetillegg.

Regler for omfang av forhåndsstemming

Kirkerådet anbefaler at dagens ordning med forhåndsstemming på et kirkekontor i fellesrådsområdet erstattes med felles nasjonale tidspunkt for forhåndsstemming.

Under hvert kapittel er det presentert ett eller flere hørings spørsmål som det blir bedt om svar på i det digitale skjemaet for hørings svar. Det er også fritekstfelt for hvert spørsmål. Maksimum antall tegn i hvert fritekstfelt er 4000.

1.1 Demokrati i Den norske kirke

Det kirkelige demokratiet har vært i utvikling over tid, særlig som følge av demokratireformen fra og med kirkevalget i 2009. Før valget i 2015 ble det første gang åpnet for å stille flere lister. Før dette hadde valget skjedd med én liste laget av en nominasjonskomité. Det ble vedtatt nye kirkevalgregler på Kirkemøtet i 2018 etter en grundig gjennomgang og omarbeiding. Før valget i 2023 arbeides det med endringer i disse reglene på noen områder, men valget vil ellers gjennomføres på samme måte som i 2019.

2. Modell for listevalg ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet

2.1 Dagens ordning

Ved valget i 2019 ble det stilt lister fra registrerte nomineringsgrupper og Nominasjonskomiteens liste. Nomineringsgruppe er kirkevalgreglenes navn for grupperinger som stiller liste ved et kirkevalg. Det var tre lister, Bønnelista, Nominasjonskomiteens liste og Åpen folkekirke, i ni av elleve bispedømmer. Bønnelista stilte ikke liste i Oslo og Sør-Hålogaland.

Det ble valgt en nominasjonskomité i alle bispedømmer på prostivise møter med representanter fra menighetsrådene. I tillegg oppnevnte ungdomsrådet et medlem til nominasjonskomiteén. Alle menigheter fikk mulighet til å foreslå kandidater til Nominasjonskomiteens liste. Det varierte hvor mange forslag til kandidater nominasjonskomiteene fikk inn, i Bjørgvin kom det for eksempel inn 22 ulike navn og 51 forslag (flere menighetsråd hadde foreslått de same navnene), mens i Tunsberg kom det inn sju forslag.

På flere områder i valggjennomføringen er det utfordringer knyttet til at listene er forskjellige og har ulikt utgangspunkt. Dette gjelder for eksempel informasjon om lister og kandidater (se kapittel 4), regler for personstemmer (se kapittel 6) og håndtering av listestøtte.

Det ble gitt økonomisk støtte til registrerte nomineringsgrupper i form av intensjonsstøtte og listestøtte. Kandidatene på Nominasjonskomiteens lister fikk stilt tilsvarende midler til disposisjon. Det var komplisert å håndtere denne støtten til Nominasjonskomiteens liste fordi den ikke kunne utbetales direkte siden Nominasjonskomiteens liste ikke er en organisasjon med organisationsnummer og bankkonto. Det kom også reaksjoner på at det var krevende for kandidatene på Nominasjonskomiteens liste, fordi de måtte samles og gjøre vedtak om hvem som skulle håndtere pengene (hvis de ville bruke pengene på felles tiltak).

2.2 Kirkerådets vurdering av ulike modeller

Gjennomføringen av Kirkevalget 2019 tydeliggjorde noen svakheter med dagens ordning med Nominasjonskomiteens liste og lister fra nomineringsgrupper. Etter Kirkerådets vurdering er det særlig det at listene har ulike utgangspunkt, og dermed ikke alltid kan likebehandles, som gir behov for en ny vurdering av spørsmålet om modell for listevalg før neste valg. Dette gir prinsipielle og praktiske utfordringer i valg gjennomføringen og i kommunikasjon med velgerne.

Listene har ulike utgangspunkt, fordi Nominasjonskomiteens liste tilstreber bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål, mens lister fra nomineringsgrupper karakteriseres av at kandidatene står samlet om et program med likt syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Dette blir omtalt som asymmetriske lister.

En annen kjent utfordring med Nominasjonskomiteens liste er at velgere risikerer å bidra til at kandidater de er uenige med blir valgt. I KIFO (Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning) sin evaluering av valget i 2015 ble det pekt på at selv om det var mange kandidater på nominasjonskomiteens liste som hadde et «ja-standpunkt» i spørsmålet om vigsel av likekjønnede i kirken, hadde 75 prosent av kandidatene som ble valgt et «nei-standpunkt» (Holberg, Mortensen og Botvar, *Polarisering og kontinuitet – en analyse av Kirkevalget 2015*, KIFO-rapport 2016: 1, side 36).

Dette innebærer at velgere som valgte nominasjonskomiteens liste, med sikte på å få inn personer på denne listen som ønsket å åpne for vigsel av likekjønnede, bidro til valg av kandidater som gikk imot likekjønnet vigsel, selv om de ga tilleggsstemme til personene som var for vigsel av likekjønnede. Dette fordi listestemmene deres bidro til at nominasjonskomiteens liste ble sikret et antall mandater, uten at de kandidatene de gav tilleggsstemmer nødvendigvis ble valgt i personvalget på listen. Velgerne risikerte derfor at deres stemme på kandidater som var for likekjønnet vigsel, kunne føre til motsatt effekt, ved at deres stemme kunne bidra til valg av kandidater som var imot likekjønnet vigsel. Det er ikke gjort noen tilsvarende analyse av valget i 2019.

På bakgrunn av utfordringene med dagens ordning foreslås det noen alternative modeller. Disse ligner i stor grad på modeller som er foreslått tidligere, men har fått nye navn for å klargjøre at dette i noen grad er nye modeller.

2.2.1 Modell A: Modell med Nominasjonskomiteens liste og andre lister

Denne modellen viderefører dagens ordning med mindre forbedringer. Det etableres en nominasjonskomité som fremmer en liste innen en frist. Nomineringsgrupper kan

fremme liste til samme frist. En fordel med denne ordningen er at den vil være kjent for velgerne. Utfordringen med asymmetriske lister løses imidlertid ikke.

Ordningen bidrar til at menighetsrådene har en viss formalisert innflytelse gjennom adgangen til å foreslå kandidater til nominasjonskomiteen og deltakelse i valget av nominasjonskomiteen.

Det at Nominasjonskomiteens liste er bredt sammensatt innebærer at velgere som velger denne listen, med sikte på å få valgt inn personer på denne listen som har en oppfatning i tråd med deres syn, vil kunne bidra til at kandidater som har motsatt syn på samme liste, blir valgt. Det medfører altså en risiko for motsatt effekt sammenlignet med det velgeren ønsker.

Noen forbedringer av modellen kan være tydeligere ansvarsdeling mellom nominasjonskomiteen og Nominasjonskomiteens liste, nasjonal økonomihåndtering og en tydeligere plan for støtte til administrasjon og kommunikasjon. Det er noen viktige hensyn som må vurderes opp mot hverandre her. På den ene siden skal listene kunne styre seg selv og de ulike listene likebehandles. På den andre siden vil Nominasjonskomiteens liste uansett være forskjellig fra andre lister fordi den ikke har utgangspunkt i en gruppering. Slik systemet er i dag finnes Nominasjonskomiteens liste finnes ikke før nominasjonskomiteen har satt opp et listeforslag. Det viste seg i 2019 å bli krevende å få på plass nettsider og annen informasjon på den korte tiden som da er igjen til valgmateriellet skal være klart. Det kan derfor være aktuelt å ha administrative og/eller kommunikasjonsfaglige ressurser klare til disposisjon for kandidatene på Nominasjonskomiteens liste. Penger til dette vil da måtte tas av Nominasjonskomiteens listes kandidaters andel av listestøtten.

En annen mulighet er å regulere nærmere hvordan Nominasjonskomiteens liste skal organisere seg. Det kan gjøres ved å på forhånd ha fastsatt et tidspunkt for et møte for alle kandidatene der en skal beslutte bruk av økonomisk støtte og felles kommunikasjonsstrategi. Et annet alternativ er å fastsette på forhånd hvem som representerer listen, for eksempel førstekandidatene i alle bispedømmene, og gi disse et tydelig mandat. Dette vil begrense listens selvstyre og innebære at valgmyndighetene forskjellsbehandler de ulike listene i større grad enn i dagens ordning. Det kan likevel være nødvendig å gjøre noen tiltak her for å sikre en håndterbar valggjennomføring.

Når det gjelder nominasjonskomiteen så viser erfaringene at det er nødvendig med stor grad av administrativ støtte fra bispedømmekontorene for å få gjennomført nominasjonsprosessen. Det er vanskelig å se for seg et annet alternativ enn at en eller flere ansatte på bispedømmekontorene tar denne jobben. I 2019 ble det anbefalt at denne personen ikke var den samme som var sekretær for valgrådet for å holde en viss avstand mellom valgmyndighetene og nominasjonskomiteene. På en del kontorer er dette vanskelig i praksis. Det bør derfor fastsettes at bispedømmerådene kan gi nødvendig administrativ støtte til nominasjonskomiteene, uten å stille krav til hvem som skal utføre denne oppgaven.

2.2.2 *Modell B: Modell med utgangspunkt i selvstendige lister*

I denne modellen inviteres nomineringsgrupper til å stille lister. Nomineringsgrupper kan innen en frist gi melding om de har intensjon om å stille liste ved valget. Dersom det er minst én nomineringsgruppe som gir slik melding, vil valgrådet ikke ta initiativ til at det blir nedsatt en nominasjonskomité. I stedet gis det anledning til å stille flere lister også fra andre nomineringsgrupper innen en ny frist.

Dersom det i et bispedømme kun foreligger ett godkjent listeforslag fra én nomineringsgruppe etter listefristen, blir det den eneste listen ved valget. Dersom det ikke foreligger noen godkjente listeforslag etter fristen, oppnevnes en nominasjonskomité som utarbeider en bred kandidatliste. Valget gjennomføres i så fall som flertallsvalg med nominasjonskomiteens liste.

Dersom det fremmes flere lister enn én, vil denne ordningen kunne gi velgerne klarere alternativer å velge mellom. Forslaget gir sterke incentiver til etablering av faste grupperinger i det kirkelige demokratiet. Valgteknisk og for velgerne gir denne ordningen en oversiktlig og klar løsning som ligner andre valg, forutsatt at det stilles minst to lister. Den løser utfordringen med asymmetriske lister, som følge av at det ikke oppnevnes noen nominasjonskomité med mindre det ikke blir godkjent noen listeforslag.

Hensynet til reelle valgmuligheter og ivaretagelse av mindretallsrepresentasjon vil ikke bli ivaretatt hvis det bare blir levert én liste. Hvis bare én liste stiller til valg, vil grupper som er i mindretall i sentrale spørsmål kunne bli helt uten representasjon.

2.3 **Forslag til forenklet ordning for valg av nominasjonskomité**

I modell B skal det nedsettes en nominasjonskomité bare hvis det ikke er noen godkjent liste. Denne vil måtte bli valgt og gjøre arbeidet raskere enn det som var tilfellet i 2019 fordi arbeidet først starter opp når det blir klart hvor mange lister det blir. For å få dette til å fungere på den tiden som er tilgjengelig foreslås en forenklet ordning for valg av nominasjonskomité. Målet med dette er å sikre at man får en nominasjonskomité som kan gå i gang med arbeidet med å sette sammen en liste så fort som mulig, samtidig som komitéen fortsatt er forankret i menighetsrådene.

Alle menighetsråd i bispedømmet får mulighet til å foreslå ett medlem til nominasjonskomiteen. Det gjennomføres så et digitalt valg der hvert menighetsråd har en stemme. Den som får flest stemmer blir valgt, og den som får nest flest stemmer blir vara. I tillegg kan ungdomsrådet oppnevne et medlem og et varamedlem.

Den forenklete ordningen vil ikke sikre representasjon av begge kjønn på samme måte som dagens ordning (der det er mekanismer for å sikre minst 40 prosent av begge kjønn). For å kunne få på plass en nominasjonskomité innenfor den tidsrammen som vil være tilgjengelig ved modell B er det nødvendig å forenkle prosessen, og det vil derfor ikke være mulig å ivareta alle hensyn.

2.4 Kirkerådets anbefaling

Kirkerådet anbefaler modell B med utgangspunkt i selvstendige lister. Hvis det fremmes flere lister enn én, vil ordningen gi velgerne klarere alternativer å velge mellom. Valgteknisk gir denne ordningen en oversiktlig løsning som ligner andre valg, forutsatt at det stilles minst to lister. Hvis det ikke stilles noen liste, er det bygd inn mekanismer i regelverket som kan legge til rette for at det likevel kan gjennomføres et valg.

Ordningen vil kunne bidra til at en unngår asymmetriske lister, noe Kirkerådet anser som viktig ut fra et velgerperspektiv. Hvis det bare er en godkjent liste, vil valget gjennomføres med bare denne listen. Det vil i mindre grad ivareta hensynet til reelle valgmuligheter og ivaretagelse av mindretallsrepresentasjon. Modell B er likevel anbefalt foran andre aktuelle modeller som bedre ivaretar situasjonen ved en liste fordi modell B er en enklere og mer gjennomførbar ordning.

2.5 Høringsspørsmål

Hvilken modell ønsker du/dere?

[A / B / Ingen av dem / Ingen mening]

Har du/dere merknader til spørsmålet om modellvalg?

[Fritekstfelt]

Har du/dere merknader til forslaget om forenklet ordning for valg av nominasjonskomité?

[Fritekstfelt]

3. Mulighet for å supplere lister og kandidater ved valg til menighetsråd

3.1 Dagens ordning

I dagens ordning blir det oppnevnt en nominasjonskomité som skal sette opp en liste ved valg til menighetsråd. I tillegg er det åpnet for lister fra andre grupperinger. Denne muligheten blir i liten grad brukt. I 2019 var det to sokn som hadde to lister. Hvis det bare er levert en liste fra nominasjonskomiteen og den har for få kandidater (færre enn de som skal velges til medlem og vara) skal det åpnes for supplerende nominasjon innen en ny frist (i 2019 var denne fristen 5. juni). Hvis listen har akkurat nok kandidater blir det derimot ikke åpnet for supplerende nominasjon.

Hvis det skal åpnes for supplerende nominasjon skal dette kunngjøres av menighetsrådet. Fem personer med stemmerett i soknet kan da gå sammen om å foreslå en ny kandidat.

3.2 Kirkerådets vurdering

I diskusjonen om ordning for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet har det vært et viktig poeng at det skal være samtidige frister for ulike lister. Det er ikke foreslått endret nå. Men ved valg til menighetsråd skaper samtidige frister for alle lister av og til utfordringer. Hvis nominasjonskomiteen leverer en liste som mangler den representasjonen en velger ønsker seg kan det være for sent å gjøre noe med det når

Nominasjonskomiteens liste blir kjent. Noen blir kanskje heller ikke kjent med muligheten for å stille en egen liste før de oppdager at de ikke er fornøyd med Nominasjonskomiteens liste.

Etter reglene skal listeforslagene legges ut til ettersyn etter hvert som de kommer inn, så man har mulighet til å se listen før fristen for levere liste, men dette løses nok på ulik måte i praksis. Nominasjonskomiteens liste kan også leveres kort tid før fristen, og dermed ikke gi velgere muligheten til å komme sammen om å levere en annen liste.

For å sikre gode valgmuligheter for velgerne kan det derfor være aktuelt å gjøre en endring i regler for listeforslag og supplerende nominasjon.

Alternativer:

1. Fortsette dagens ordning, med supplerende nominasjon bare ved for få kandidater.
2. Åpne for supplerende nominasjon uansett hvor mange kandidater det er på Nominasjonskomiteens liste.
3. Åpne for en utsatt frist for innlevering av lister fra andre grupper.
4. Åpne for både supplerende nominasjon uansett og en utsatt frist for innlevering av lister fra andre grupper.

Alle alternativene til ny ordning vil føre til en utsettelse av når man vet sikkert hvem som stiller til valg. Det vil også kreve noe mer organisering. Det at listene blir klare senere kan gjøre det vanskeligere å få med informasjon om lister og kandidater i for eksempel menighetsblad, fordi deadline for bladet er før listen er klar.

Alternativ 2 er en positiv utvidelse fra dagens ordning, som understreker prinsippet om at det i utgangspunktet er én nominasjonskomité med en liste, men man kan fremme flere kandidater på denne listen. Dette alternativet favoriserer flertallsvalg.

Alternativ 3 er også en utvidelse fra dagens ordning, og gjør at det blir mulig å fremme et samlet alternativ i stedet for den listen som er utarbeidet fra nominasjonskomiteen. Dette alternativet favoriserer forholdstallsvalg.

3.3 Kirkerådets anbefaling

For å begrense endringen fra dagens ordning anbefaler Kirkerådet alternativ 2. Dette ivaretar behovet for å kunne supplere Nominasjonskomiteens liste og er mest i tråd med hvordan menighetsrådsvalgene gjennomføres de fleste steder i landet.

3.4 Høringsspørsmål

Hvilket alternativ ønsker du/dere?

[1/2/3/4/ Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

4. Kommunikasjon om lister og kandidater ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet

4.1 Dagens ordning

Etter at kirkevalgreglene ble vedtatt på Kirkemøtet i 2018 ble det klart at det manglet noe i reglene om ansvar for kommunikasjon om lister og kandidater ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Det var behov for å fastsette hva som var mandatet til valgrådet når det gjaldt informasjon. Det ble lagt frem forslag til Kirkerådet i juni 2018 om å videreføre bestemmelsen fra forrige valg. Kirkerådet valgte å gjøre noen endringer i sin behandling som tydeliggjorde hva som var valgrådets ansvar og hva som var listenes ansvar. Det at listene fikk listestøtte var også med på å tydeliggjøre at det var listenes ansvar å informere om hva listene stod for.

Til forskjell fra tidligere, skulle ikke valgrådet presentere kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Det var det opp til nomineringsgruppene og nominasjonskomiteene/Nominasjonskomiteens liste selv å gjøre. Valgrådet skulle kun utarbeide en felles presentasjon av kandidatene og listene i tråd med rammene som ble gitt i forskriften om utfyllende regler til kirkevalgreglene. Det vil si opplysninger om utdanning, yrke og verv i offentlig, kirkelig og organisasjonsmessig sammenheng, samt bilde (CV-opplysninger). Denne informasjonen ble lagt inn i valgmodulen og gjort tilgjengelig på kirkevalget.no. Det ble også laget brosjyrer i bispedømmene med noe informasjon. En del steder ble valgrådets presentasjon av lister og kandidater sendt ut og trykket i menighetsblader. I tillegg fikk hver liste skrive en kort beskrivelse av listen som kom med på kirkevalget.no og i brosjyrer.

Det ble en del spørsmål og usikkerhet i prosessen om hva som var greit å gjøre av kommunikasjon og rolleforståelse for valgrådernes administrasjon.

Situasjonen ble opplevd som utfordrende for nominasjonskomiteen og Nominasjonskomiteens liste. Agder og Telemark bispedømme beskriver det slik i sin evaluering:

Kirkerådets linje med at nomineringsgrupper og nominasjonskomiteen skulle informere om sine kandidater og lister selv, skapte en del frustrasjon. Spesielt var dette vanskelig for nominasjonskomiteens liste som måtte starte helt fra «scratch» uten et styre eller en organisasjon i ryggen.

Det var også litt uklarheter knyttet til hva som var nominasjonskomiteens informasjonsansvar og hva som var kandidatene på Nominasjonskomiteens liste sitt informasjonsansvar.

Det kom mange henvendelser om for lite informasjon om listene og kandidatene.

4.2 Kirkerådets vurdering

For å sikre at velgerne kan gjøre opplyste valg og en hensiktsmessig valggjennomføring bør det gjøres en ny vurdering av spilleregler og ansvar for informasjon om lister og kandidater.

I sin evaluering av kirkevalget i 2019 trekker KIFO fram «opplyst forståelse» som et viktig kriterium for å vurdere demokrati.

For å avgjøre om kirkevalget er et demokratisk valg på linje med politiske valg må vi se nærmere på tilgang på informasjon om kirkevalget og kunnskapsnivået blant de som stemte og de som ikke gjorde det. En forutsetning for et demokratisk valg er at de som skal stemme er tilstrekkelig informert rundt valget generelt og om alternativene de kan velge mellom. Informasjon og kunnskap er en forutsetning for å kunne treffe gjennomtenkte valg. For at kirkemedlemmer skal ha en forutsetning for å stemme ved kirkevalget krever det altså kunnskap om dette, altså *opplyst forståelse (...)* (Rafoss, Aagedal, Larsen og Rønningen (2020), *Et demokrati i endring - En analyse av kirkevalget 2019*, KIFO Rapport 2020: 2, side 73).

Manglende informasjon om kandidatene er en viktig grunn til at personer ikke stemmer ved kirkevalget, og andelen som svarer dette er økende. I 2009 svarte 45 prosent at dette var en grunn til å ikke stemme mens i 2019 var det 63 prosent som svarte dette (Rafoss mfl. (2020) side 78). Selv om de som stemmer har mer informasjon enn de som ikke stemmer, peker KIFO på at det «(...) allikevel et relativt lavt kunnskapsnivå rundt kandidatene som kan ha konsekvenser for kirkedemokratiet. En forutsetning for demokrati er å ha like muligheter til å utforske alternativer. (...) Om det er for lite kunnskap om de ulike kandidatene og deres ståsted i viktige saker er ikke denne forutsetningen møtt (Rafoss mfl. (2020) side 74).»

En viktig måte å sikre at velgerne kan ta opplyste valg er å ha informasjon om lister og kandidater tilgjengelig i valglokalene og i tilknytning til der velgerne forhåndsstemmer på internett. Man kan ikke forvente at velgerne ved kirkevalg er opplyst på samme måte som velgerne ved for eksempel stortingsvalg. En grunn til dette er mindre mediaoppmerksomhet om kirkevalget og mindre kjennskap til de ulike grupperingene som stiller lister. Dette informasjonsbehovet tilsier at valgmyndighetene får et begrenset informasjonsansvar for å kunne gi noe informasjon om lister og kandidater til velgerne i valgsituasjonen, mens nomineringsgruppene (og Nominasjonskomiteens liste) ellers fortsatt har hovedansvaret for å informere velgerne om hva de står for. Hvis valgmyndighetene får et slikt ansvar, må det fastsettes i reglene hvordan man går frem for å få til dette på en balansert måte - og sikre valgmyndighetene tilstrekkelig mandat til å fastsette en felles presentasjon.

Det må være lett for en velger å gå inn på en nettside og skrive inn hvor man bor og finne ut hvem som stiller til valg hos deg, og få opplysninger om hva de ulike listene står for. Siden velgerne kan gi stemmetillegg til inntil tre kandidater vil det også være et element av personvalg på alle listene. For å sikre at velgerne er opplyste nok til å kunne ta dette valget bør de også ha noe informasjon om de enkelte kandidatene.

Det er viktige hensyn som står mot hverandre i dette spørsmålet, hensynet til nøytral valgtilrettelegging og listene sin rett til å ta ansvar for egen informasjon og hensynet til god og tilgjengelig informasjon til velgerne.

Det er tre aktuelle alternativer for hvordan man organiserer informasjon om lister og kandidater:

Alternativ 1: Samme ordning som i 2019, men med noen forbedringer. Listene har hovedansvaret, men valgrådet skal utarbeide en felles presentasjon som blir tilgjengelig digitalt og fysisk i valglokalene. Denne presentasjonen skal inneholde informasjon om listene og CV-opplysninger om kandidatene. Hver liste får anledning til å skrive en kort tekst om listen som blir brukt i presentasjonen.

Alternativ 2: Valgrådet utarbeider en presentasjon som inneholder informasjon om lister og kandidater. Hver liste får anledning til å skrive en kort tekst om listen som blir brukt i presentasjonen. Hver enkelt kandidat får mulighet til å skrive en kort tekst som svar på spørsmålet «Hva vil du jobbe for hvis du blir valgt?»

Alternativ 3: Alt ansvaret for å presentere lister og kandidater ligger hos listene. Listenes materiale kan legges i valglokalet, også hvis ikke alle listene har levert materiale. Kirkevalget.no vil måtte ha lenke til listenes nettsider.

Uansett hvilket alternativ som velges her er det primært listene som har ansvar for valgkamp og kommunikasjon om hva de står for til velgerne. Valg av alternativ her påvirker altså ikke spørsmålet om listestøtte. Her handler det om å sikre velgerne et minimum av informasjon, særlig knyttet til selve valghandlingen.

Det må klargjøres at ansatte kan legge til rette for kommunikasjon fra listene, orientere om at listene finnes, lage plattformer for informasjon (arrangere debatter, innhente uttalelser fra de ulike listene osv.).

4.3 Kirkerådets anbefaling

Hvis det blir en modell uten Nominasjonskomiteens liste er det argumenter for at alternativ 1 er det enkleste og beste alternativet. Det vil sikre at samlet informasjon om listene er tilgjengelig for velgerne. Samtidig vil det ikke gi informasjon som gir grunnlag for å vurdere hvem man vil gi personstemmer, ut over CV-opplysninger. Det kan tilsi at alternativ 2 bør velges også ved en modell uten Nominasjonskomiteens liste.

Hvis det blir en valgordning med Nominasjonskomiteens liste, bør alternativ 2 velges. Det gir velgere som ønsker å stemme på Nominasjonskomiteens liste informasjon som gjør at de kan velge mellom kandidatene på listen.

For å kunne sikre at alle velgere har tilgang til informasjon om lister og kandidater anbefales ikke alternativ 3.

4.4 Høringsspørsmål

Hvilket alternativ ønsker du/dere?

[1/2/3/Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

5. Tid og sted for valg

Kirkeloven § 4 fastsatte at «[k]irkelige valg holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av, valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyre». I departementets forslag til ny trossamfunnslov i 2017 var det foreslått å videreføre dette. I behandlingen av høringen om lovforslaget uttalte Kirkemøtet 2018:

«I et trossamfunn med mer enn 3, 7 millioner medlemmer, må valgene organiseres slik at flest mulig har en reell mulighet til å stemme ved kirkelige valg og slik delta i utøvelse av demokratiet. Derfor støtter Kirkemøtet forslaget om å videreføre bestemmelsen om at kirkelige valg holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av, offentlige valg, jf. lovutkastet § 11 annet ledd. Forslaget bidrar til å legge til rette for at det kirkelige demokratiet ivaretas i tråd med kirkeparagrafenes formålsbestemmelse. Bestemmelsen viderefører de ordninger som ble fastsatt i forbindelse med demokratireformen i Den norske kirke, som var en forutsetning for de senere endringer i forholdet mellom staten og Den norske kirke. Kirkemøtet understreker at dette er et forslag som medfører økonomiske konsekvenser, og forutsetter at staten viderefører et tilskudd til Den norske kirke for å kunne gjennomføre slike valg» (sak KM 10/18).

I lovproposisjonen fra Barne- og familiedepartementet om tros- og livssynssamfunn, uttalte departementet at det:

«imidlertid [mener] at prinsipielle grunner taler for at det bør være Den norske kirke selv som fastsetter at kirkevalg eventuelt skal holdes samtidig med og i nærheten av offentlige valg. Denne føringen bør ikke komme fra staten. Likevel bør loven klart angi at kirkelige valg kan holdes samtidig med offentlige valg og i umiddelbar nærhet av lokalene der det offentlige valget gjennomføres, i samsvar med gjeldende rett» (Prop. 130 L (2018–2019) side 229).

I Stortingets behandling av lovforslaget, ga flertallet i familie- og kulturkomiteen uttrykk for at det mente:

«at kirkevalgene er viktige for et kirkelig demokrati og har vært et premiss i arbeidet med selvstendigjøring av kirken, og ønsker at Den norske kirke skal stå fritt til å arrangere kirkevalg slik de selv mener er best. Som en konsekvens av skillet mellom stat og kirke mener dette flertallet at valgordningen prinsipielt er et forhold kirken selv må regulere, ikke Stortinget i lov. Dette flertallet presiserer at dersom Kirkemøtet fastsetter en valgordning som innebærer samtidighet og samlokalisering, åpner loven for at kirkelige valg kan gjennomføres i tilknytning til offentlige valg» (Innst. 208 L (2019–2020) side 33).

Stortinget vedtok etter dette at «[k]irkelige valg kan holdes samtidig med offentlige valg og i umiddelbar nærhet av lokalene der det offentlige valget gjennomføres. Kirkemøtet avgjør dette», jf. trossamfunnsloven § 13 første ledd.

KIFO-rapporten som evaluerte kirkevalget i 2019 finner at et gjennomsnittlig sokn hadde 89,7 prosent av sine valglokaler i samme bygning som kommunevalget (Rafoss

mfl. (2020) side 51). De finner en substansiell forskjell på oppslutning om valgene, avhengig av om soknene hadde alle valglokalene i samme bygning som kommunevalget eller ikke. «Særlig er forskjellen stor ved menighetsrådsvalget: I de soknene hvor alle valglokalene var plassert i enten samme bygning eller samme rom som de politiske valgene, er valgoppslutningen nesten 5 prosentpoeng høyere i gjennomsnitt» (Rafoss mfl. (2020) side 52).

KIFO finner «en positiv sammenheng mellom det totale antallet valglokaler, kontrollert for soknestørrelse, og oppslutning til begge valg (Rafoss mfl. (2020) side 52).»

Basert på tallene fra kirkevalget i 2019, kunne vi forventet en økning i deltakelse på mellom 2,5 og 5 prosentpoeng, dersom valget i alle sokn ble avholdt i samme bygning som kommunevalget. I KIFOs Velgerundersøkelse spurte vi ikke direkte om viktigheten av valglokalenes plassering, men 81 prosent av de som stemte ved kirkevalget anså det som «viktig» eller «svært viktig» at kirkevalget foregikk samtidig som kommunevalget (Rafoss mfl. (2020) side 53).

Når Kirkemøtet behandlet kirkeordningen, valgte Kirkemøtet i noen tilfeller av pedagogiske grunner «å gjenta i forslaget til kirkeordning enkelte bestemmelser som ventes tatt inn i ny trossamfunnslov» (saksorienteringen i sak KM 06/19 side 16). I hovedsak ble imidlertid bestemmelser som var ventet å bli tatt inn i trossamfunnsloven ikke gjentatt i kirkeordningen, da norsk lovgivningsteknikk som hovedregel fraråder slik «dublering» av regler. Det er noe av bakgrunnen for at bestemmelsen om at kirkelige valg holdes samtidig med, og i umiddelbar nærhet til, offentlige valg ikke er inntatt i kirkeordningen. Som følge av at Kirkemøtet tidligere har gått inn for at kirkevalg skal holdes samtidig med og i umiddelbar nærhet til offentlig valg bør lovfestes, kan det tilsi at en slik bestemmelse bør fastsettes i kirkeordningen, siden det er det øverste kirkelige regelverket hvor overordnede bestemmelser om valg til kirkelige organer er nedfelt.

En bestemmelse om valgavvikling parallelt med alminnelige valg trenger ikke være fastsatt i kirkeordningen. Kirkevalgreglene § 10-1 fastsetter allerede at «valg av medlemmer til menighetsråd og bispedømmerråd og Kirkemøtet skal holdes i alle menigheter samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet til, valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyre». Inntil denne bestemmelsen blir endret, vil dette uansett være gjeldende rett, men nå hjemlet i trossamfunnsloven § 13 første ledd. Spørsmålet om det bør fastsettes i kirkeordningen eller bare i kirkevalgreglene er et hensiktsmessighetsspørsmål som ikke vil innebære noen rettslige forskjeller, da en slik bestemmelse i begge regelverkene vil kunne endres av Kirkemøtet ved alminnelig flertall.

For å kunne legge til rette for planlegging for gjennomføringen av valget i 2023, er det nødvendig å avklare dette spørsmålet i 2021.

5.1 Kirkerådets anbefaling

I tråd med Kirkemøtets tidligere føringer, foreslås det å treffe et prinsippvedtak om at kirkelige valg skal holdes samtidig med offentlige valg og i umiddelbar nærhet av lokalene der det offentlige valget gjennomføres. Det anses ikke som nødvendig å ta

dette inn i kirkeordningen, da det vil være tilstrekkelig at dette videreføres i kirkevalgreglene. Det vil da ikke være nødvendig å foreta noen endringer i kirkevalgreglene på dette punkt.

5.2 Høringsspørsmål

Kirkeloven § 4 fastsatte at «[k]irkelige valg holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av, valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyre». Bør denne bestemmelsen videreføres?

[Ja, dette bør fastsettes i kirkeordningen. / Ja, dette bør fastsettes i kirkevalgreglene. / Nei / Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

6. Personvalgregler

6.1 Dagens ordning

Valgordninger med flertallsvalg (med en liste) bygger på personvalg. Valgordninger med listevalg med flere lister kan enten ha et svakt eller et sterkt innslag av personvalg avhengig av hvor stor innflytelse velgerne har over kandidatvalget. I kirkevalget er det personvalg internt på de ulike listene når det er flere lister, hvor de som fikk flest personstemmer internt på listen får listenes mandater.

Ved kirkevalget i 2019 kunne alle velgerne gi inntil tre tilleggsstemmer ved å sette kryss ved de kandidatene de ønsket skulle få en ekstra stemme. Der det var flere lister kunne velgerne skrive opp en kandidat fra en annen liste for å gi dem én personstemme. Der det var én liste kunne velgerne skrive på inntil tre valgbare personer. Det som var nytt ved valget i 2019 var en ordning for personstemmer for lister fra nomineringsgrupper (stemmetillegg) og en annen for Nominasjonskomiteens liste (sperregrense på personlig stemmetall). Disse reglene gjaldt både for valg av menighetsråd og valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet, men ordningen med stemmetillegg var bare aktuell ved menighetsrådvalget i de to soknene som hadde mer enn en liste.

Nominasjonskomiteens liste hadde en sperregrense på fem prosent av personlig stemmetall. Det betyr at hvis 100 personer stemte på en liste måtte minst fem sette kryss ved personen for at disse personstemmene skulle telle. Kandidater som ikke fikk fem prosent personstemmer ble kåret etter rekkefølgen de hadde på listen.

Sperregrensen ble innført for å sikre at svært få velgere ikke kunne overstyre det store flertallet. Dersom alle bortsett fra én leverer urettede stemmesedler, vil i teorien den ene som leverer rettet stemmeseddel kunne bestemme rangeringen av de tre øverste kandidatene på listen som blir valgt.

Ved menighetsrådvalget skapte sperregrensen mye forvirring. Dette var en ny ordning som var ukjent for mange, og svært mange sokn tok kontakt med Kirkerådets valgsekretariat med spørsmål om valgoppgjøret. Noen steder ble feil valgresultat publisert, og dette måtte så korrigeres senere.

Sperregrensen ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet har slått ut veldig forskjellig i de ulike bispedømmene ved valget i 2019. 25 av de 29 som ble valgt til faste medlemmer fra Nominasjonskomiteens liste kom over sperregrensen. Hvor mange kandidater som kom over sperregrensen varierer fra sju i Oslo til en i Borg og Nidaros. I åtte bispedømmer er alle de som ble valgte til faste medlemmer over sperregrensen. I to bispedømmer (Borg og Nidaros) ville noen andre blitt valgt som fast medlem hvis det ikke var sperregrense. Når det gjelder varamedlemmer er det to bispedømmer der alle varamedlemmene var over sperregrensen (Oslo og Agder og Telemark), og i åtte av bispedømmene ville det blitt endring på hvem som ble valgt til vara hvis det ikke var en sperregrense.

Lister fra nomineringsgrupper (ved valget i 2019 var det Bønnelista og Åpen folkekirke ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet) hadde mulighet til å gi inntil to kandidater (de to første på lista) et stemmetillegg. Dette ga da et tillegg på personlig stemmetall på 25 prosent av antallet stemmesedler til listen. Det betyr at hvis 100 personer stemte på listen fikk kandidaten med stemmetillegg 25 ekstra personstemmer. Alle listene benyttet seg av muligheten til å gi stemmetillegg til to, bortsett fra Åpen folkekirke i Nidaros, som bare ga stemmetillegg til førstekandidaten.

Det er ingen tilfeller av at de som har fått stemmetillegg er blitt forbigått av andre uten stemmetillegg. Dette kan være et tegn på at stemmetillegget er et sterkt virkemiddel for å sikre å få inn toppkandidatene. Men når stemmetillegget tas bort er det likevel toppkandidaten som blir valgt først i de aller fleste tilfellene (17 av 20). Det er bare ett tilfelle av at førstekandidaten ikke ville blitt valgt hvis stemmetillegget ble tatt bort. Det er noen flere andre kandidater som rykker ned uten hjelp fra stemmetillegget (11 av 20). Dette ville ført til endring i hvem som ble valgt i fire tilfeller.

6.2 Kirkerådets vurdering

Det at sperregrensen påvirket valget i 2019 behøver ikke tas som et tegn på at ordningen ikke var fornuftig. Man kan argumentere for at den nettopp har virket etter hensikten. Når det er få personstemmer (som i Borg og Nidaros) kan man si at sperregrensen har ivaretatt den store majoriteten av velgere som ikke ga personstemmer. Kanskje var grunnen til at de ikke ga personstemmer at de var fornøyde med rekkefølgen som var satt opp av nominasjonskomiteen? Når utslagene blir så forskjellige i ulike bispedømmer kan det likevel være grunn til å gjøre en ny vurdering av ordningen.

KIFO-rapporten gjør en vurdering av sperregrensen, men konkluderer «Hvorvidt innføringen av sperregrensen har vært vellykket blir derfor et vanskelig spørsmål å svare på, og vurderingen vil sannsynligvis avhenge av hvordan man stiller seg til Nominasjonskomiteens listes funksjon i utgangspunktet (Rafoss mfl. (2020) side 64).»

KIFO skriver også:

Enkelte har også beskrevet sperregrensen som et forsøk på å «(...) flytte makten fra velgerne til noen få på innsiden av kirkeledelsen» (Juritzen 2019), og at dette strider mot demokratiske prinsipper. Her bør det bemerkes at

sperregrenser ved listevalg generelt er vanlig og begrunnet på samme måte som ved kirkevalget, hvor hensikten er å begrense små gruppers potensielle innflytelse. Ved fylkestingsvalg er for eksempel sperregrensen for personstemmer på 8 prosent (Valgloven, §11-10). Diskusjonen om hvorvidt listene ved Kirkevalget bør ha sperregrenser er derfor ikke nødvendigvis bare en diskusjon om Kirkevalget, men en mer prinsipiell valgteknisk debatt om hvorvidt sperregrenser ved listevalg er hensiktsmessige. Hvordan man stiller seg til dette spørsmålet, vil sannsynligvis også avhenge av hva slags demokratimodell legger til grunn når man vurderer Kirkevalget (Rafoss mfl. (2020) side 64).

KIFO peker til slutt i sin analyse på at det er forskjellige regler for ulike lister kan oppleves som kompliserende for velgerne.

Denne bekymringen har blitt reist i den offentlige debatten i etterkant av valget (Juritzen, 2019). I et valg som kan sies å være preget av en relativt stor gruppe velgere med relativt svakt engasjement og lav grad av kunnskap om valget, kan tiltak som reduserer kompleksiteten i valgordningen være velkomne (Rafoss mfl. (2020) side 64).

6.3 Kirkerådets anbefaling

Ordningen med sperregrense viste seg å være komplisert ved menighetsrådsvalg, og valggjennomføringen ville blitt enklere uten en sperregrense. Den ivaretar likevel et viktig hensyn og er derfor foreslått videreført.

Når det gjelder valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet så vil spørsmålet om regler for personstemmer til en viss grad være avhengig av valg av modell for listevalg (se kapittel 2). Begge de foreslåtte modellene inneholder lister fra nomineringsgrupper og mulighet for liste fra nominasjonskomiteen, så det vil uansett være nødvendig med regler for personvalg som tar hensyn til dette.

For lister fra nomineringsgrupper foreslås det å videreføre dagens ordning med stemmetillegg til inntil to kandidater. Denne ordningen ser ut til å ha fungert etter hensikten, og det er derfor ikke noen grunn til å endre på den.

Når det gjelder eventuelle lister fra nominasjonskomiteer foreslås det å videreføre regelen om sperregrense for disse.

Det å ha ulike regler for personstemmer for ulike lister ble komplisert. Det foreslås likevel ikke å gi nominasjonskomiteen mulighet til stemmetillegg. Grunnen til dette er at Nominasjonskomiteens liste har en annen karakter enn lister fra nomineringsgrupper og at det ikke er naturlig at nominasjonskomiteen kan begrense velgerens valgfrihet ved å gi stemmetillegg (og dermed nærmest garantere at de første kandidatene på listen blir valgt).

6.4 Høringsspørsmål

Jeg/vi ønsker fortsatt sperregrense og stemmetillegg ved valg av menighetsråd.
[Enig / Uenig / Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

Jeg/vi ønsker fortsatt sperregrense for Nominasjonskomiteens liste ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dette forslaget innebærer også å beholde dagens ordning med stemmetillegg på lister fra nomineringsgrupper.

[Enig / Uenig / Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

7. Forhåndsstemming

7.1 Dagens ordning

Forhåndsstemmegivning kan foregå i tiden fra 10. august og frem til og med siste fredag før valgdagen. Dette er samme periode som forhåndsstemmingen ved kommune- og fylkestingsvalget. Etter dagens regler må forhåndsstemming i annet sokn enn der man har stemmerett gjøres før 1. september. Valgstyret (menighetsrådet) har ansvar for å fastsette når det skal være forhåndsstemming og kunnngjør forhåndsstemmegivning med tid og sted.

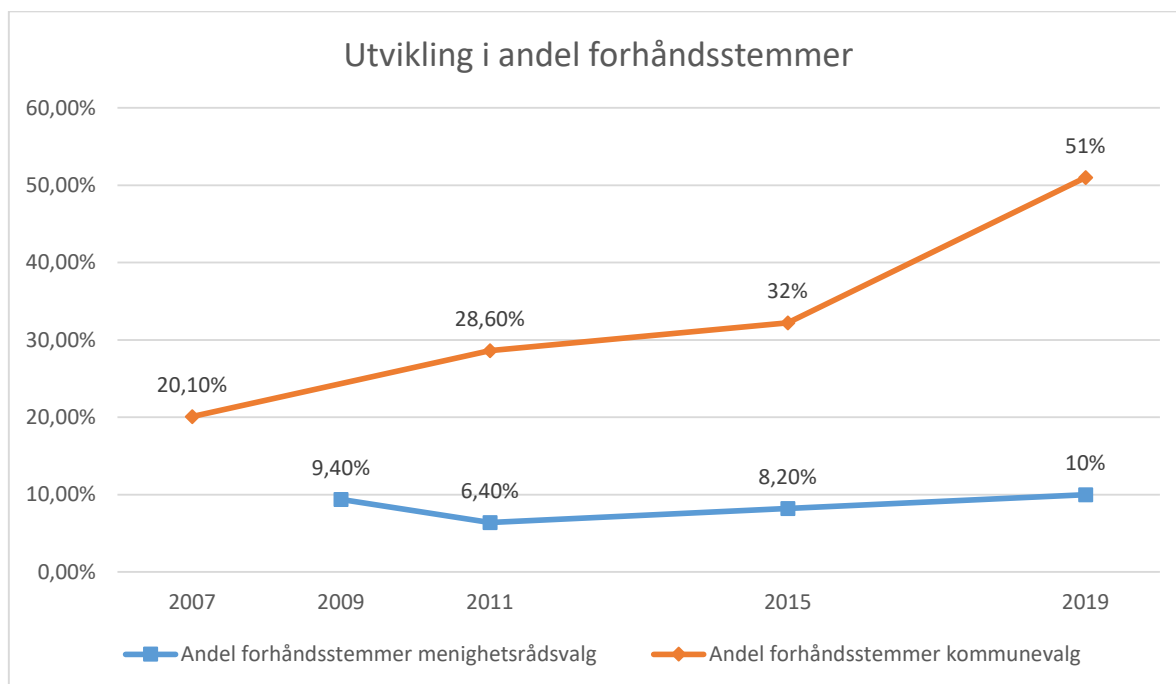
Minstekravet til tid og sted for forhåndsstemming etter dagens regler er minst ett kirkekontor i fellesrådsområdet i ordinær åpningstid. Informasjon om tid og sted for forhåndsstemming registreres i valgmodulen og blir tilgjengelig på kirkevalget.no. I 2019 varierte det fra sokn til sokn hva som ble lagt inn av informasjon og mange sokn hadde upresis informasjon. Noen la for eksempel bare inn teksten «På kirkekontoret» uten å si noe mer om tidspunkt eller hvor kirkekontoret er. Andre steder ble det gjort en stor jobb med forhåndsstemmingen og å få ut informasjon om den. Den manglende informasjonen og varierende gjennomføringen av forhåndsstemming gjorde det vanskelig å kommunisere om forhåndsstemming nasjonalt.

Det ble ved valget i 2019 innført en ny regel om at det alltid skulle være to stemmemottakere til stede. Grunnen til dette var å sikre forsvarlig valggjennomføring. Det kom en del reaksjoner på denne regelen, og mange synes det var vanskelig å kunne planlegge å alltid ha to personer til stede i det tidsrommet det skulle være forhåndsstemming. Dette kan ha ført til mer begrensede muligheter for forhåndsstemming en del steder. Det å alltid være to stemmemottakere er likevel viktig for å sikre tillit til at valget blir gjennomført korrekt, og at velgerne får en god opplevelse i valglokalet.

KIFO fant at det har vært en økning i andel forhåndsstemmer både ved menighetsrådsvalget og valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet på henholdsvis 1,8 og 1,4 prosentpoeng (Rafoss mfl. (2020) side 57). Det var også en økning i andel som forhåndsstemte ved valget i 2015.

Ved kommunevalg blir stadig større andel av stemmene avgitt på forhånd, og i 2019 var det 51 prosent som stemte på forhånd (se figur under). Kirkevalget har ikke samme kapasitet som kommunene til å gjennomføre forhåndsvalg og kirkevalget har heller ikke forhåndsstemming samme sted som kommunen de fleste steder. Det betyr

at de aller fleste av de som stemmer på forhånd ved kommunevalget ikke møter kirkevalget når de stemmer.

Kilde: KIFO (Rafoss mfl. (2020) Tabell 15) og SSB (<https://www.ssb.no/valg/faktaside>).

Kirkerådet fikk tilbakemelding fra velgere som forsøkte å forhåndsstemme, som var skuffet over at de ikke kunne stemme samtidig med kommunevalget. De hadde forholdt seg til beskjeden om at kirkevalget er på samme tid og sted som kommunevalget. Når dette viste seg å ikke stemme ved forhåndvalg, var iveren etter å delta i kirkevalget sterkt redusert.

Noen velgere har også reagert på at måten forhåndsstemmingen ble gjennomført på kan føre til at noen får kjennskap til hva de har stemt. Ordningen med forhåndsstemming med stemmesedelkonvolutt og omslagskonvolutt var vanlig også ved kommune- og stortingsvalg tidligere, men på grunn av nye tekniske muligheter er den blitt mindre vanlig. Prinsippet med to konvolutter skal likevel sikre hemmelig valg, og hvis en valgfunksjonær skulle få kjennskap til hva en velger har stemt har han eller hun taushetsplikt om dette.

7.2 Kirkerådets vurdering

Å sikre en bemanning til avvikling av forhåndvalg på tilsvarende nivå som kommunevalgene vil være veldig ressurskrevende. Mange steder vil det heller ikke være fysisk mulig å ha kirkevalg i lokaler i umiddelbar nærhet til kommunens forhåndvalglokaler. Bestemmelsen om at kirkelige valg skal holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av, offentlige valg gjelder for gjennomføringen av selve valget på valgtinget på valgdagen(e). I kirkelovens forarbeider er det understreket at bestemmelsen om tid- og sted for kirkevalget «ikke [er] til hinder for at det etableres ordninger for å avgi forhåndsstemme»,¹ men dette er noe som kommer i tillegg til

¹ Prop. 78 L (2012–2013) side 7.

bestemmelsen om når og hvor kirkevalget skal gjennomføres. Videre slår Kommunal- og moderniseringsdepartementets valghåndbok fast at «Det er [...] viktig at stemmestyrer og andre valgfunksjonærer til kommunestyre- og fylkestingsvalget ikke samtidig har oppgaver ved kirkevalget.² Det er også prinsipielt problematisk å ha forhåndsstemmingen sammen med den kommunale forhåndsstemmingen, uten et tydelig skille på hva som er kommunevalg og hva som er kirkevalg. Kirkerådet vurderer det derfor ikke som mulig å innføre ordninger som tilsvarer forhåndsstemmingen ved kommunevalgene.

Det som da gjenstår som muligheter er ulike regler for åpningstid for valglokalene ved forhåndsstemming og å legge opp til en ny måte å forhåndsstemme, på internett. Det vil her først gjøres rede for muligheter til stemmegiving på internett før det vurderes hvilke regler som skal gjelde for fysisk forhåndsstemming.

7.2.1 Digital forhåndsstemming

Kirkerådet utreder for tiden muligheten for å få til stemmegiving på internett i forhåndsstemmeperioden. Det er for tidlig å si med sikkerhet at dette vil være mulig å få til, men det vil være en stor forbedring av valggjennomføringen, og er derfor en hovedsatsning i arbeidet fram mot neste kirkevalg.

Digital forhåndsstemming vil måtte kreve pålogging med BankID. Det er mulig å få BankID fra du er 13 år, men i mange banker er det 15-årsgrense. Andelen som har BankID kan likevel være lavere blant de som er under 18 år, så det er naturlig å ta hensyn til dette i planlegging av forhåndsstemmingen.

7.2.2 Endring i regler for tid og sted

Selv om det legges opp til forhåndsstemming digitalt er det viktig å ha et tilbud om fysisk forhåndsstemming. Dette er særlig viktig for velgere som ikke er digitale og velgere som ikke har BankID, men også andre kan ønske å heller stemme på papir enn digitalt. Det må derfor være en mulighet for å forhåndsstemme på papir. I tillegg kan det skje at den digitale forhåndsstemmingen ikke virker som planlagt, og da er det viktig å ha mulighet til fysisk forhåndsstemming.

Hensynet til god tilgang til forhåndsstemming må veies opp mot ressursbruken lokalt. Det har vært krevende en del steder å få til forhåndsstemming i hele åpningstiden på kontoret når det skal være to valgfunksjonærer til stede. Selv om alle fellesråd får et tilskudd til valggjennomføringen lokalt, vil kapasiteten til gjennomføring av forhåndsstemming variere. Det vil derfor være naturlig å sikre at velgerne har mulighet til å forhåndsstemme gjennom en regelfestet minimumsløsning og at valgstyrene kan bestemme om de ønsker mer forhåndsstemming enn dette.

En mulighet er beholde dagens regel om forhåndsstemming på minst ett kirkekontor i fellesrådsområdet i ordinær åpningstid. Dette vil de fleste steder bety ganske mange timer i uken med mulighet for forhåndsstemming, men har vært vanskelig i praksis for mange kirkekontor. Det er sannsynligvis heller ikke forhåndsstemming på dagtid på et kirkekontor som er mest nyttig for de fleste velgerne. Det kan derfor være

² Valghåndbok, side 138.

fornuftig å bruke ressursene på andre typer forhåndsstemming, på kveldstid, på institusjoner og på arrangementer i menigheten.

Det er krevende å sette en felles minimumsbestemmelse siden det er store variasjoner mellom fellesrådsområdene. Det vil likevel være enklest å kommunisere ut et enkelt minstekrav per sokn eller fellesrådsområde.

Det er mulig å se for seg ulike alternativer:

1. Beholde dagens regel om minst ett kirkekontor i fellesrådsområdet i ordinær åpningstid.
2. Fastsette et minstekrav til åpningstid per uke per sokn, for eksempel minst to timer forhåndsstemming per uke i forhåndsstemmeperioden i alle sokn.
3. Fastsette felles nasjonale tidspunkt for forhåndsstemming. Dette vil da være et minimumskrav, valgstyrene kan organisere mer forhåndsstemming enn dette.
4. Minimumskrav som er direkte rettet mot de gruppene som har minst mulighet til å stemme digitalt: det skal som et minimum gjennomføres forhåndsstemming på institusjoner som ligger i soknet og på minst ett arrangement rettet mot unge.

For alle alternativene foreslås det også at det som et minimum må være forhåndsstemmegivning etter gudstjenesten minst en søndag i forhåndsstemmeperioden.

Ved å fastsette et konkret tidspunkt der det skal være forhåndsstemming alle steder i landet (alternativ 3) gjør man det enkelt å kommunisere om forhåndsstemmingen nasjonalt, og lett for velgerne å forholde seg til. Men det vil være lite tilpasset lokale forhold og når det ellers skjer ting i menigheten. Kanskje er det en samling i kirken på tirsdagskveldene som gjør det mer naturlig å ha forhåndsstemmingen da? Det løser heller ikke problemet med manglene informasjon om hvor man kan forhåndsstemme. Samtidig vil dette være et minimumskrav og to timer åpningstid i uken bør ikke legge beslag på så mange ressurser at det ikke blir mulig å ha forhåndsstemming på andre tidspunkt i tillegg.

Man kan også ha et minstekrav som er mer spisset mot de gruppene som har særlig behov for fysisk forhåndsstemming (alternativ 4), for å synliggjøre enda tydeligere at det er viktig å satse på disse. Men det vil også gi et mer komplisert minstekrav og gi mindre mulighet for lokale tilpassinger. Det vurderes at hensynet til de gruppene som har mest behov er ivare tatt i «bør»-formuleringen i kirkevalgreglene § 9-1 (1) tredje ledd.

Hvis det fastsettes regler som pålegger menighetsrådene å avvikle forhåndsstemmegivning på nærmere definerte tidspunkter, bør det også gis regler om at bispedømmerrådet kan dispensere fra kravene.

7.3 Kirkerådets anbefaling

Kirkerådet anbefaler alternativ 3, hovedsakelig fordi dette er en enkel regel som det er enkelt å kommunisere ut til velgerne.

7.4 Høringsspørsmål

Hvilket alternativ ønsker du/dere?

[1, 2, 3, 4, Ingen mening]

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

[Fritekstfelt]

8. Økonomiske og administrative konsekvenser

Når det gjelder modell for listevalg vil modell B, uten Nominasjonskomiteens liste, innebære en betydelig forenkling. Det vil bli mindre bruk for administrative ressurser til oppfølging av nominasjonskomiteene, særlig for bispedømmerådene. Hvis det ikke blir levert noen lister fra nomineringsgrupper vil det likevel måtte nedsettes en nominasjonskomité. Dette vil kreve noe oppfølging og vil måtte skje i løpet av kort tid. Det foreslås en forenklet ordning for oppnevning av nominasjonskomité hvis det skulle bli aktuelt. Denne begrenser behovet for fysiske møter for å velge nominasjonskomité, men legger i stedet opp til digitale valg. Det forventes at dette totalt sett vil innebære en besparelse.

Forslaget om å innføre supplerende nominasjon som fast ordning ved menighetsrådsvalg vil kreve noen ekstra ressurser i menighetene til kunngjøring og oppfølging av denne muligheten. Hvis dette ses i sammenheng med nye regler for forhåndsstemming og digital forhåndsstemming vil likevel den totale belastningen på soknene bli mindre.

Punktet om kommunikasjon om lister og kandidater skal klargjøre hvem som har hvilket ansvar. Klarhet i dette vil i seg selv forenkle en del prosesser og kan spare tid brukt på veiledning og avklaringer. Valgmodulen og kirkevalget.no vil måtte programmeres ut fra det som vedtas her, men endringer i disse systemene er uansett planlagt, så dette spørsmålet vil sannsynligvis ikke utgjøre en stor tilleggsutgift her. Det er ikke lagt opp til at økonomisk støtte til de som stiller liste skal påvirkes av hvilket alternativ som velges.

Videreføring av regelen om at kirkelige valg skal holdes samtidig med offentlige valg og i umiddelbar nærhet av lokalene der det offentlige valget gjennomføres innebærer ingen nye økonomiske og administrative konsekvenser. Det å bemanne og utruste mange valglokaler har en kostnad for soknene. Kirkerådet gir tilskudd fra kirkevalgtildelingen til å dekke dette.

Det å ta bort sperregrensen vil være en forenkling og spare tid for valgmyndighetene både lokalt og nasjonalt.

En ordning med digital forhåndsstemming vil ha en betydelig kostnad for utvikling og drift. Hvis mange velgere stemmer digitalt, vil det bli færre fysiske stemmesedler å telle opp. Dette vil innebære en besparelse for menighetene. Det foreslås å gå bort fra reglen om forhåndsstemming på et fellesrådskontor. Forslaget innebærer færre timer forhåndsstemming totalt som minstekrav. Sokn kan da velge å holde seg på minimumsløsningen og spare ressurser.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Høring – fjernmøter og skriftlig saksbehandling i kirkelige rådsorganer

Høringsnotat 24. september 2020

Sammendrag

Virksomhetsreglene for menighetsråd, kirkelig fellestråd, bispedømmeråd og Kirkerådet er i hovedsak like, men Kirkemøtet vedtok i 2019 å åpne for at det i større grad kan gjennomføres fjernmøter (videomøter) og skriftlig saksbehandling i bispedømmerådene. På grunn av koronasituasjonen ble det 17. mars 2020 midlertidig åpnet for at tilsvarende regler skulle gjelde for menighetsråd, kirkelige fellestråd og Kirkerådet. På bakgrunn av erfaringene med fjernmøter og skriftlig saksbehandling siden den gang, har Kirkerådet vedtatt å fremme en sak til Kirkemøtet i 2021 for å åpne for fjernmøter i menighetsråd, kirkelige fellestråd og Kirkerådet på permanent basis. Dette høringsnotatet inneholder forslag til bestemmelser for menighetsråd, kirkelig fellestråd og Kirkerådet som tilsvarer reglene som gjelder for bispedømmerådets virksomhet.

1. Innledning

Kirkemøtet har i medhold av kirkeloven §§ 10 tredje ledd og 13 tredje ledd fastsatt regler 15. november 1996 nr. 1452 om formene for menighetsrådets og kirkelig fellestråds virksomhet, samt tilsvarende regler for hhv. bispedømmerådets virksomhet og Kirkerådets virksomhet (heretter virksomhetsreglene). Reglene vil fra 1. januar 2021 videreføres i medhold av ny trossamfunnslov § 12 annet ledd.

Selv om det finnes tre regelsett, inneholder bestemmelsene som hovedregel identiske bestemmelser, som igjen bygger på kommuneloven av 1992. Blant bestemmelsene er en hovedregel om at kirkelige rådsorganer som menighetsrådet og fellestrådet må treffe sine vedtak i møte, noe som betyr at møtet som hovedregel må gjennomføres fysisk. Virksomhetsreglene inneholdt en svært begrenset adgang til å gjennomføre møtet som et fjernmøte (dvs. videomøte eller telefonmøte) eller gjennom skriftlig saksbehandling. Det var kun når et vedtak endelig avgjøres av et annet organ enn rådet, at lederen kunne beslutte saken tatt opp i fjernmøte eller ved skriftlig saksbehandling. Dette kunne likevel bare gjøres når det er påkrevd å treffe vedtak i saken før neste møte, og det enten ikke er tid til å kalle sammen til ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at dette må anses nødvendig. Ved behandling av personalsaker og saker med opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, kunne fjernmøte ikke benyttes.

I 2019 vedtok Kirkemøtet noen endringer i virksomhetsreglene for bispedømmerådene, som åpnet opp for at bispedømmerådene fra 1. januar 2020 i større grad ville kunne beslutte å

gjennomføre møtene sine som fjernmøte (videomøte). Hovedreglene om at vedtak skal treffes i et fysisk møte ble samtidig videreført. I tillegg ble det vedtatt endringer i reglene om skriftlig saksbehandling og hastefjernmøter i bispedømmerådene, som åpnet opp for at saker i noe større grad kan behandles skriftlig. Fordi bispedømmerådene behandler saker som er underlagt taushetsplikt, vedtok Kirkemøtet samtidig en delegasjonshjemmel som ga Kirkerådet myndighet til å fastsette at nærmere regler om krav til gjennomføring av fjernmøter, herunder der møtet etter § 3 skal lukkes. Kirkerådet fastsatte slike bestemmelser i møte 5. juni 2020.

Grunnet koronasituasjonen vedtok helsemyndighetene regler om å stenge eller begrense møter og ansamlinger der mange mennesker møtes. I den aktuelle situasjonen fastsatte Kirkerådets arbeidsutvalg en hasteforskrift som midlertidig åpnet for en utvidet adgang til å gjennomføre fjernmøter og skriftlig saksbehandling for menighetsråd, kirkelig fellestråd, bispedømmeråd og Kirkerådet. Endringene som allerede var gjort i virksomhetsreglene for bispedømmerådet, ble endret på samme måte for menighetsråd, kirkelig fellestråd og Kirkerådet. Det ble også fastsatt en midlertidig forskrift om fjernmøter i kirkelige organer for å begrense spredning av Covid-19. Den midlertidige forskriften gjaldt i utgangspunktet til 1. august 2020, men Kirkerådet vedtok 5. juni 2020 å forlenge den til 1. mai 2021.

På bakgrunn av erfaringene med fjernmøter og skriftlig saksbehandling siden den gang, har Kirkerådet vedtatt å fremme en sak til Kirkemøtet i 2021 for å åpne for fjernmøter i menighetsråd, kirkelige fellestråd og Kirkerådet på permanent basis. Forlengelsen av den midlertidige forskriften innebærer at denne vil gjelde frem til Kirkemøte i 2021 får behandlet saken om faste regler.

2. Endringer i virksomhetsreglene

Forslaget om endringer i virksomhetsreglene innebærer at det legges opp til at Kirkemøtet permanent regelfester de endringene som ble fastsatt midlertidig ved hasteforskrifter 17. mars 2020. Tabellen nedenfor viser forskjellen mellom den tidligere bestemmelsen som gjaldt og de nye bestemmelsene som midlertidig ble fastsatt for menighetsråd og kirkelig fellestråd.

Tidligere bestemmelse	Nye bestemmelser
<p>§ 2 nr. 2</p> <p>Når et vedtak endelig avgjøres av et annet organ enn rådet, kan lederen beslutte saken tatt opp i fjernmøte eller ved skriftlig saksbehandling. Dette kan likevel bare gjøres når det er påkrevd å treffe vedtak i saken før neste møte, og det enten ikke er tid til å kalle sammen til ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at dette må anses nødvendig. Ved behandling av personalsaker og saker med opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, kan fjernmøte ikke benyttes.</p>	<p>§ 2 nr. 2 og 3</p> <p>2. Menighetsrådet/kirkelig fellestråd kan selv beslutte at møte skal holdes som fjernmøte. Fjernmøte innebærer at en eller flere av deltakerne ikke sitter i samme lokale, men at de via tekniske hjelpemidler likevel kan se, høre og kommunisere med hverandre. Kravene som ellers gjelder for møter, gjelder også for fjernmøter. Kirkerådet gir nærmere regler om krav til gjennomføring av fjernmøter, herunder der møtet etter § 3 skal lukkes. Disse reglene kan også inneholde unntak fra kravene i annet punktum.</p>

	<p>3. Lederen av menighetsrådet/kirkelig fellesråd kan beslutte å behandle en sak skriftlig eller i hastefjernmøte hvis det er påkrevd å få avgjort en sak før neste møte, og det enten ikke er tid til å holde et ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at et ekstraordinært møte anses som nødvendig. Ved hastefjernmøte kan medlemmene kalles inn til møtet med kortere frist enn etter ordinære regler. Hvis 1/3 av organets medlemmer krever det, skal saken utsettes til det kan holdes et ordinært møte. Når en sak skal behandles skriftlig, skal sakens dokumenter med forslag til vedtak sendes samtidig til alle organets medlemmer. Forslaget anses som vedtatt hvis samtlige medlemmer slutter seg til det fremlagte forslaget, og til at vedtaket treffes etter skriftlig saksbehandling</p>
--	---

Tilsvarende nye bestemmelser ble fastsatt for Kirkerådet i regler for Kirkerådets virksomhet § 2 nr. 2 og 3.

Kirkerådet mener det er en fordel at virksomhetsreglene som gjelder for menighetsråd, kirkelig fellesråd, bispedømmeråd og Kirkerådet, som hovedregel er like. Det innebærer at de kirkelige rådsorganene har like rammebetingelser for sin saksbehandling. Når Kirkemøtet i 2019 har fastsatt regler som gir utvidet adgang til at det kan gjennomføres fjernmøter for bispedømmerådet, bør dette følges opp med tilsvarende regler for menighetsråd, kirkelig fellesråd og Kirkerådet. En endring av virksomhetsreglene for Kirkerådet vil også få virkning for Samisk kirkeråd, jf. statutter for Samisk kirkeråd pkt. 9.

Endringene bygger på tilsvarende bestemmelser i kommuneloven av 2018 §§ 11-7 og 11-8, med noen endringer. I de kirkelige bestemmelsene er det, til forskjell fra kommuneloven, mulig å avholde fjernmøte også ved behandling av lukkede saker. For å kunne overholde personvernsbestemmelser og taushetsplikt, er det fastsatt at Kirkerådet vil kunne gi nærmere regler om krav til gjennomføring av fjernmøter. Dette er midlertidig gjort gjennom den tidligere nevnte midlertidige forskriften av 17. mars 2020. For bispedømmerådets del har Kirkerådet 5. juni 2020 fastsatt regler om krav til gjennomføring av fjernmøter, som vil tre i kraft etter at den midlertidige forskriften er opphevet.

Kirkerådet mener at endringene vil medføre en større fleksibilitet for at kirkelige rådsorganer skal kunne gjennomføre møtene sine på en hensiktsmessig måte, enten dette er gjennom et fysisk møte (som fortsatt er hovedregelen) eller som et fjernmøte. I hastesaker sikrer reglene også at det kan gjennomføres skriftlig saksbehandling i tråd med gode prosedyrer som bygger på tilsvarende saksbehandlingsregler i kommunale organer.

3. Nærmere regler om krav til gjennomføring av fjernmøter

Forslaget til nærmere regler om krav til gjennomføring av fjernmøter, bygger på de reglene som er fastsatt for bispedømmerådenes virksomhet. Det er imidlertid noen bestemmelser i reglene hvor det kan stilles spørsmål ved om kravene til menighetsrådsmøter og fellesrådsmøter bør være like strenge som ved bispedømmerrådsmøter.

3.1 Møteoffentlighet

For alle kirkelige rådsorganer er det fastsatt en hovedregel om at møter holdes for åpne dører, dersom ikke rådet selv har bestemt noe annet. Personalsaker og andre saker hvor lovbestemt taushetsplikt tilsier det, skal behandles for lukkede dører. Debatt om en sak skal behandles for åpne eller lukkede dører foregår for lukkede dører.

Virksomhetsreglene § 2 nr. 2 tredje punktum presiserer at kravene som ellers gjelder for møter, også gjelder for fjernmøter. I utgangspunktet gjelder dette derfor også for gjennomføring av fjernmøter. For bispedømmerrådsmøter er det derfor fastsatt i § 3 at når fjernmøtet holdes for åpne dører, skal det være mulig for tilhørere å følge med på møtet via skjermoverføring eller på annen måte via internett. Bispedømmerrådet fastsetter hvordan det skal legges til rette for overføring av møtet. Kirkerådet legger til grunn at det samme må gjelde for Kirkerådet.

Når det gjelder menighetsråd og kirkelige fellesråd, antar Kirkerådet at et slikt krav i mange tilfeller vil kunne være vanskelig å oppfylle. På den ene siden er det en risiko at terskelen for å stille til valg kan bli opplevd som høyere, hvis fjernmøter skal skjermoveføres. Det kan være flere som er lite komfortabel med at fjernmøter skjermoveføres på internett og derfor ikke ønsker å stille til valg. Det er ganske annerledes og vesentlig mer tilgjengelig med skjermoverføring enn om publikum må møte opp fysisk for å overvære et rådsmøte. På den andre siden er prinsippet om at allmennheten skal ha anledning til å være tilhører ved åpne rådsmøter, et viktig demokratisk prinsipp som følger av virksomhetsreglene. Bestemmelsen gjelder dessuten kun åpne fjernmøter, og hovedregelen er fortsatt at møtet gjennomføres som et fysisk møte. Kirkerådet foreslår at det for menighetsråds og fellesråds del ikke skal være et obligatorisk krav, men at reglene bør slå fast at «når møtet holdes for åpne dører, *bør* det være mulig for tilhørere å følge med på møtet via skjermoverføring eller på annen måte via internett. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd fastsetter hvordan det *kan* legges til rette for overføring av møtet.»

3.2 Tekniske løsninger ved lukkede møter

Medlemmer av kirkelige rådsorganer vil i noen tilfeller behandle saker som er underlagt taushetsplikt. Slike saker skal henhold til virksomhetsreglene behandles for lukkede dører. Rådene så vel som rådsmedlemmene plikter å hindre at uvedkommende får kjennskap til de taushetsbelagte opplysningene. Dette reiser noen utfordringer ved gjennomføring av fjernmøter. Kommuneloven åpner derfor ikke for at lukkede møter i folkevalgte kommunale organer kan gjennomføres som fjernmøte. Kirkemøtet har imidlertid ment at det er for begrensende og har vist til at det finnes tekniske løsninger som kan regnes som sikre. For å

legge til rette for at lukkede møter som gjennomføres som fjernmøter, blir sikre, vil Kirkerådet derfor fastsette noen nærmere krav til gjennomføringen av møtene.

For bispedømmerådenes del er det derfor fastsatt at før bispedømmerådet gjennomfører fjernmøte i saker som av personvern hensyn skal lukkes for allmennheten, skal bispedømmerådet ha vurdert sårbarhet og risiko i tekniske løsninger og møtelokalitetenes egnethet. Dersom et bispedømmerådsmedlem skal logge seg på en løsning på internett, skal vedkommende autentisere seg elektronisk i to trinn. Deltakelse i møtet skal kunne dokumenteres i etterkant ved bruker-ID og tidspunkt for deltakelsen. Det skal være mulig å lagre et opptak av møtet. Slike opptak skal slettes etter 3 måneder.

Kirkerådet foreslår å fastsette tilsvarende bestemmelser for Kirkerådet, men for menighetsråd og kirkelig fellestråd mener Kirkerådet at det ikke bør være tilsvarende krav til tottrinnsautentisering, dokumentasjon og opptak. Kirkerådet antar at en ikke kan forvente at menighetsråd og kirkelig fellestråd nødvendigvis har nødvendige ressurser til å kunne ivareta slike krav. Hvis kravene blir for høye, virker de mot sin hensikt. Det foreslås derfor i stedet å presisere at den enkelte møtedeltaker har et ansvar for at utenforstående ikke kan få med seg det som blir sagt i møtet. Dette tilsvarer § 5 annet ledd annet punktum fra den midlertidige forskriften av 17. mars 2020 om fjernmøter.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om å fastsette faste regler som gir utvidet adgang til å gjennomføre fjernmøter for menighetsråd, kirkelig fellestråd, og Kirkerådet vil i seg selv ikke medføre økonomiske konsekvenser. Hvis et råd vil gjøre bruk av adgangen, må det evt. anskaffes et videokonferanseprogram som kan benyttes til gjennomføring av møter. For åpne møter vil dette være lett tilgjengelig, men forslaget innebærer at der det skal gjennomføres lukkede møter, må rådsorganet innfri visse krav til tekniske løsninger. Bruk av fjernmøter kan innebære lavere kostnader til reise- og møtekostnader.

Vedlegg - utkast til regelbestemmelser

Forslag til endringer i regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet

I regler 15. november 1996 nr. 1452 om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet gjøres følgende endring:

§ 2 nr. 2 og 3 skal lyde:

2. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd kan selv beslutte at møte skal holdes som fjernmøte. Fjernmøte innebærer at en eller flere av deltakerne ikke sitter i samme lokale, men at de via tekniske hjelpemidler likevel kan se, høre og kommunisere med hverandre. Kravene som ellers gjelder for møter, gjelder også for fjernmøter. Kirkerådet gir nærmere regler om krav til gjennomføring av fjernmøter, herunder der møtet etter § 3 skal lukkes. Disse reglene kan også inneholde unntak fra kravene i annet punktum.
3. Lederen av menighetsrådet/kirkelig fellesråd kan beslutte å behandle en sak skriftlig eller i hastefjernmøte hvis det er påkrevd å få avgjort en sak før neste møte, og det enten ikke er tid til å holde et ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at et ekstraordinært møte anses som nødvendig. Ved hastefjernmøte kan medlemmene kalles inn til møtet med kortere frist enn etter ordinære regler. Hvis 1/3 av organets medlemmer krever det, skal saken utsettes til det kan holdes et ordinært møte. Når en sak skal behandles skriftlig, skal sakens dokumenter med forslag til vedtak sendes samtidig til alle organets medlemmer. Forslaget anses som vedtatt hvis samtlige medlemmer slutter seg til det fremlagte forslaget, og til at vedtaket treffes etter skriftlig saksbehandling.

Forslag til endringer i regler for Kirkerådets virksomhet

I regler 14. november 1997 nr. 1541 for Kirkerådets virksomhet gjøres følgende endring:

§ 2 nr. 2 og 3 skal lyde:

2. Kirkerådet kan selv beslutte at møte skal holdes som fjernmøte. Fjernmøte innebærer at en eller flere av deltakerne ikke sitter i samme lokale, men at de via tekniske hjelpemidler likevel kan se, høre og kommunisere med hverandre. Kravene som ellers gjelder for møter, gjelder også for fjernmøter. Kirkerådet gir nærmere regler om krav til gjennomføring av fjernmøter, herunder der møtet etter § 3 skal lukkes. Disse reglene kan også inneholde unntak fra kravene i annet punktum.
3. Lederen av Kirkerådet kan beslutte å behandle en sak skriftlig eller i hastefjernmøte hvis det er påkrevd å få avgjort en sak før neste møte, og det enten ikke er tid til å holde et ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at et ekstraordinært møte anses som nødvendig. Ved hastefjernmøte kan medlemmene kalles inn til møtet med kortere frist enn etter ordinære regler. Hvis 1/3 av organets medlemmer krever det, skal saken utsettes til det kan holdes et ordinært møte. Når en sak skal behandles skriftlig, skal sakens dokumenter med forslag til vedtak sendes samtidig til alle organets medlemmer. Forslaget anses som vedtatt hvis samtlige medlemmer slutter seg til det fremlagte forslaget, og til at vedtaket treffes etter skriftlig saksbehandling.

Forslag til regler om krav til gjennomføring av fjernmøter i menighetsråd og kirkelig fellesråd

§ 1. Beslutning om fjernmøte

Menighetsrådet/kirkelig fellesråd kan vedta at et ordinært rådsmøte skal avholdes som fjernmøte. Vedtak om fjernmøte kan omfatte ett eller flere slike møter. Avgjørelse om hastefjernmøte besluttes av lederen av rådet.

§ 2. Krav til fjernmøter

Ved fjernmøte skal alle møtedeltakerne kunne se, høre og kommunisere med hverandre. I særlige tilfeller kan rådet fravike kravet om at alle møtedeltakerne skal kunne se hverandre.

Det skal legges til rette for avstemninger gjennom elektronisk løsning som ivaretar hensynene bak skriftlige avstemninger.

Menighetsrådet/kirkelig fellesråd fastsetter hvordan et fjernmøte skal gjennomføres.

§ 3. Gjennomføring av fjernmøter for åpne dører

Når fjernmøtet holdes for åpne dører, bør det være mulig for tilhørere å følge med på møtet via skjermoverføring eller på annen måte via internett. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd fastsetter hvordan det kan legges til rette for overføring av møtet.

Når møtet holdes for åpne dører, kan menighetsrådet/kirkelig fellesråd legge til rette for at tilhørere kan følge med på møtet via skjermoverføring eller annen måte via internett.

§ 4. Gjennomføring av fjernmøter for lukkede dører

Før menighetsrådet/kirkelig fellesråd gjennomfører fjernmøte i saker som av personvern hensyn eller taushetsplikt skal lukkes for allmennheten, skal rådet ha vurdert sårbarhet og risiko i tekniske løsninger og møtelokalitetenes egnethet.

Den enkelte møtedeltaker har et ansvar for at utenforstående ikke kan få med seg det som blir sagt i møtet.

§ 5. Krav til gjennomføring av hastefjernmøter

Ved hastefjernmøter har lederen av rådet ansvar for at disse gjennomføres på en betryggende måte.

§ 6. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer.

Forslag til regler om krav til gjennomføring av fjernmøter i Kirkerådet

§ 1. Beslutning om fjernmøte

Kirkerådet kan vedta at et ordinært kirkerådsmøte skal avholdes som fjernmøte. Vedtak om fjernmøte kan omfatte ett eller flere slike møter. Avgjørelse om hastefjernmøte besluttes av lederen av Kirkerådet.

§ 2. Krav til fjernmøter

Ved fjernmøte skal alle møtedeltakerne kunne se, høre og kommunisere med hverandre. I særlige tilfeller kan Kirkerådet fravike kravet om at alle møtedeltakerne skal kunne se hverandre.

Det skal legges til rette for avstemninger gjennom elektronisk løsning som ivaretar hensynene bak skriftlige avstemninger.

Kirkerådet fastsetter hvordan et fjernmøte skal gjennomføres.

§ 3. Gjennomføring av fjernmøter for åpne dører

Når fjernmøtet holdes for åpne dører, skal det være mulig for tilhørere å følge med på møtet via skjermoverføring eller på annen måte via internett. Kirkerådet fastsetter hvordan det skal legges til rette for overføring av møtet.

§ 4. Gjennomføring av fjernmøter for lukkede dører

Før Kirkerådet gjennomfører fjernmøte i saker som av personvern hensyn eller taushetsplikt skal lukkes for allmennheten, skal Kirkerådet ha vurdert sårbarhet og risiko i tekniske løsninger og møtelokalitetenes egnethet.

Dersom et kirkerådsmedlem skal logge seg på en løsning på internett, skal vedkommende autentisere seg elektronisk i to trinn. Deltakelse i møtet skal kunne dokumenteres i etterkant ved bruker-ID og tidspunkt for deltakelsen. Det skal være mulig å lagre et opptak av møtet. Slike opptak skal slettes etter 3 måneder.

Dersom flere kirkerådsmedlemmer er tilstede i et lokale hvor det gjennomføres fjernmøte, skal det oppnevnes en assisterende møteleder.

§ 5. Krav til gjennomføring av hastefjernmøter

Ved hastefjernmøter har lederen av Kirkerådet ansvar for at disse gjennomføres på en betryggende måte og for at det er mulig for tilhørere å følge med på møter som holdes for åpne dører.

§ 6. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer.

Kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger i Den norske kirke – høringsnotat

Kirkerådet ba i januar 2019 direktøren om å nedsette et utvalg for å gjennomgå kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger i Den norske kirke. Kirkerådet fastsatte samtidig et mandat for utvalget.

Utvalget leverte sin utredning til direktøren 26. juni 2020. Utredningen inneholder en rekke forslag til endringer i kvalifikasjonskravene og prosedyrer for godkjenning. Den sendes med dette på høring til berørte instanser. Dersom høringsinstansene i hovedsak slutter seg til forslagene i utredningen, tar Kirkerådet sikte på å fremme forslag til endringer i de berørte regelverk på Kirkemøtet i 2021.

Høringsinstanser

Dette høringsnotatet vil bli sent til følgende instanser:

Bispedømmerådene
Biskopene
Det teologiske fakultet UiO
MF vitenskapelig høgskole
VID vitenskapelig høgskole
NLA høgskolen
Norges musikkhøgskole
NTNU Institutt for musikk
UiT Norges arktiske universitet
KA
Presteforeningen
Fagforbundet Teologene
Det norske diakonforbund
Kirkelig undervisningsforbund
CREO

Høringsnotatet og utredningen vil også bli gjort tilgjengelig for menighetsråd og kirkelige fellesråd, med oppfordring om å svare.

Sammendrag av utredningen

Den overordnede målsettingen for utvalgets forslag er forenkling og klargjøring av regelverket. For den enkelte som ønsker å kvalifisere seg, vil dette gi en større forutsigbarhet, noe utvalget ser som positivt for rekruttering til stillinger i Den norske kirke.

Dagens kvalifikasjonskrav

Kirkemøtet fastsetter kvalifikasjonskrav for de vigslede stillingene i Den norske kirke. For prester er kvalifikasjonskravene i dag regulert i Forskrift om kvalifikasjonskrav

for tilsetning som prest i Den norske kirke, senest vedtatt av Kirkemøtet i 2016. Kvalifikasjonskravene for de øvrige profesjonene ble første gang vedtatt av Kirkemøtet i 1996 og revidert i 2004.

I dag er det normale utdanningskravet for prest profesjonsstudiet i teologi, med tittelen cand.theol. Godkjenning av alternative kvalifikasjonskrav for å bli prest skjer etter søknad til Den norske kirkes evalueringsnemnd, enten på grunnlag av annen tilsvarende kompetanse eller særlige kvalifikasjoner. Erfaringene med evalueringsnemndas praksis gjennom 20 år har vist at det er flere utfordringer knyttet til dagens regelverk. Det gjelder særlig forståelsen av hva som er «særlige kvalifikasjoner».

For kateket og diakon er normalkravet mastergrad med bestemte krav til innhold, og for kantor fireårig bachelor i kirkemusikk eller treårig bachelor med tillegg.

For alle disse tre profesjonene gjelder det at Kirkerådet kan godkjenne utdanningen til personer «med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis». I realiteten er ikke forskjellen til de alminnelige kravene veldig stor. Godkjenningen skjer administrativt i Kirkerådet.

For alle de fire profesjonene gjelder også at tilsvarende stillinger innen EØS-området kan autoriseres til tjeneste i Den norske kirke i henhold til EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv.

Ordninger for ukvalifiserte

Dersom en prestestilling ikke får kvalifiserte søkere, kan den besettes av en prestevikar, som tjenestegjør midlertidig med spesiell fullmakt fra biskopen og under ledelse av nærmeste prest. For de øvrige stillingene tillater regelverket å tilsette personer som ikke tilfredsstiller kvalifikasjonskravene dersom det ikke finnes kvalifiserte søkere.

Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav

Utvalget anser det som viktig både for dem som ønsker å utdanne seg til en kirkelig stilling og for utdanningsinstitusjonene at regelverket for kvalifikasjoner er så enkelt og entydig som mulig. En slik forenkling vil også kunne bidra positivt i arbeidet med rekruttering.

Det viktigste grepet som foreslås for å oppnå dette er at det ikke lenger skal være noen individuell vurdering av kandidater fra kirkens side. Forslagene setter i stedet opp en tydelig utdanningsmessig hovedvei for den enkelte profesjon, samtidig som det er satt opp alternative studieløp som under gitte forutsetninger gir en lettere vei mot målet. Denne modellen gir etter utvalgets mening en bedre og mer forutsigbar organisering av kvalifikasjonskravene enn dagens ordning med individuell vurdering enten i nemnd eller administrativt i Kirkerådet.

Prest

Profesjonsstudiet i teologi er, og skal fortsatt være, hovedveien til å bli prest. I tillegg foreslås et alternativ for andrekariere-prester, som erstatter dagens regler.

De faglige kravene foreslås noe styrket i forhold til dagens regelverk. Til gjengjeld trenger man ikke søke evalueringsnemnda om godkjenning. Samlet sett innebærer

utvalgets forslag en potensielt lavere terskel for personer med en annen høyere utdanning og som har fylt 35 år ved tidspunkt for tilsetning. Utvalget mener en slik forenkling vil gi en ramme for presteutdanningen som er mer forutsigbar enn dagens ordning.

Muligheten for å bli godkjent på grunnlag av særlige kvalifikasjoner foreslås ikke videreført. Praktisering av denne ordningen gjennom 20 år har vist at det er betydelige prinsipielle og praktiske utfordringer knyttet til en slik godkjenningsordning. Disse utfordringene avdekker også det prinsipielt krevende ved at arbeidsgiver, gjennom vedtak i en nemnd, kan velge å se mer eller mindre helt bort fra formelle faglige kompetansekrav for enkeltpersoner. Utdanningsinstitusjonene kan i dag gi en realkompetansevurdering av enkeltpersoner. En slik vurdering vil da gjøres innenfor akademien.

Som en konsekvens av disse forslagene, foreslår utvalget at evalueringsnemnda nedlegges. Utvalget forutsetter at vurderinger av personlig skikkethet/egnethet blir gjort av andre instanser.

Utvalget foreslår videre fortrinnsvis at Kirkerådet gis fullmakt til å foreslå nærmere regler for tilsetning av ordinerte prester fra andre kirkesamfunn som søker tjeneste i Den norske kirke.

Øvrige profesjoner

For de tre øvrige profesjonene er det foreslått mindre endringer, med sikte på større fleksibilitet. For kateket og diakon foreslås at krav om mastergrad opprettholdes. For kateketer er sammensetting av kravene gjort slik at det antas å gi større mulighet for overgang fra lærerutdanning og tilsvarende. Diakonene er gitt et bredere opptaksgrunnlag ved at flere bachelorutdanninger enn i dag gir grunnlag for opptak til master. For kantorer er det ikke gjort reelle endringer, men det er foretatt en ajourføring av regelverket slik at det stemmer med praksis.

Med disse endringene anser utvalget at det ikke lenger er nødvendig med en ordning med individuell godkjenning i Kirkerådet. Denne ordningen har heller ikke vært mye i bruk de siste årene.

Høringsspørsmål

Kirkerådet ber høringsinstansene ta stilling til følgende hovedproblemstillinger:

1. Gir høringsinstansen tilslutning til at ordningen med en kirkelig evalueringsnemnd for prester med alternativ kompetanse opphører?
2. Er høringsinstansen enig i utredningens forslag til kompetansekrav for prest for personer med alternativ utdanning?
3. Gir høringsinstansen tilslutning til at muligheten for å gi unntak fra kompetanse på grunnlag av særskilte kvalifikasjoner opphører?
4. Er høringsinstansen enig i at utdanningsnivået for kateket, diakon og kantor skal videreføres på samme nivå som i dag?
5. Sluttes høringsinstansen seg til forslaget om at ordningen med at Kirkerådet kan godkjenne alternativ kompetanse opphører?
6. Har høringsinstansen andre kommentarer til innholdet i utredningen?

Vedlegg:

1. Utredningen *Revisjon av kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger*
2. Oversikt over forslag over foreslåtte regler sammenholdt med dagens

Revisjon av kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger

Utredning fra utvalg for en helhetlig gjennomgang av kompetanse- og kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger

Kirkerådet 2020

Til Kirkerådets direktør:

Utvalg for helhetlig gjennomgang av kompetanse- og kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger leverer med dette sin utredning.

Oslo 26. juni 2020

Ingeborg Mongstad-Kvammen

Hilde Brekke Møller

Sivert Angel

Inger-Lise Ulsrud

Ole Kristian Kogstad

Eldbjørg Leinebø Ekre

Martin Stærk

Halvor Nordhaug

Martin-Oskar Enstad

Jørund Østland Midttun

sekretær

Innhold

1.	Sammendrag	7
1.1.	Dagens kvalifikasjonskrav	7
1.2.	Veien til vigsling.....	10
1.3.	Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav	10
2.	Presentasjon av mandatet og gruppen.....	12
2.1.	Bakgrunn.....	12
2.2.	Mandat og oppnevning	13
3.	Historisk gjennomgang og dagens kvalifikasjonskrav	14
3.1.	Prest.....	14
3.1.1.	Alminnelige vilkår	14
3.1.2.	Godkjenning av personer uten cand.theol.-grad	15
3.1.3.	Erfaringer med ordningen med alternative kvalifikasjonskrav 2000-2019	18
3.2.	Øvrige vigslede	20
3.2.1.	Alternativ kompetanse	21
3.2.2.	Diakoner	23
3.2.3.	Kateketer	24
3.2.4.	Kantorer.....	27
3.3.	Autoriseringer	27
3.3.1.	Betydning og fremtidig praksis	28
3.4.	Unntaksordninger	28
3.4.1.	Prestetjeneste på fullmakt (prestevikarer)	29
3.4.2.	Kvalifikasjonskrav og vigsling.....	30
3.5.	Kvalifikasjonskrav i noen sammenlignbare kirker.....	31
3.5.1.	Danmark.....	31
3.5.2.	Finland.....	32
3.5.3.	Sverige	33
3.5.4.	Church of England.....	35
4.	Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav.....	36
4.1.	Innledning	36
4.2.	Kvalifikasjonskrav prest.....	37
4.2.1.	Normal kompetanse	38
4.2.2.	Alternativ kompetanse	38
4.1.3.	Særlige kvalifikasjoner	41
4.1.4.	Utenlandske prester	43

4.1.5. Prester fra andre kirkesamfunn i Norge	43
4.3. kvalifikasjonskrav for diakon.....	44
4.4. Kvalifikasjonskrav for kateket	45
4.5. Kvalifikasjonskrav for kantor.....	47
4.6. Overganger	48
5. Forslag til revidert regelverk.....	49
5.1. Prest.....	49
5.2. Kateket.....	50
5.3. Diakon	50
5.4. Kantor.....	51

1. Sammendrag

Kirkerådet vedtok i januar 2019 å gi direktøren i oppdrag å nedsette et utvalg som kunne gjennomgå kvalifikasjonskravene for de stillingskategoriene som Kirkemøtet har vedtatt tjenesteordning for, det vil si prest, kateket, diakon og kantor. Kirkerådet vedtok også et mandat for utvalget.

Utvalget ble satt sammen av representanter for de ulike utdanningsinstitusjonene som utdanner de berørte stillingskategoriene, samt representanter for arbeidsgiverne og en representant for arbeidstakerne.

Utgangspunktet for arbeidet er et behov for justeringer i kvalifikasjonskravene for alle de kirkelige stillingene i lys av den generelle utviklingen i kirken og i samfunnet for øvrig. Det gjelder ikke minst utviklingen innen academia, med en mer utviklet ordning for vurdering av realkompetanse. Behovet for økt rekruttering til kirkelige stillinger er også en faktor som tilsier en gjennomgang av ordningene. Det er videre et visst behov for samordning av kravene for prester og for de øvrige gruppene. For prester er det også et særlig behov for en gjennomgang av evalueringnemndas rolle og praksis. Evalueringnemnda har nå virket siden 2000, og det har vært nødvendig med en grunnleggende gjennomgang av premisene for nemnda i lys av praksis gjennom denne perioden.

1.1. Dagens kvalifikasjonskrav

1.1.1. Prester

For prester er kvalifikasjonskravene i dag regulert i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Denne var tidligere fastsatt av departementet, og ble bekreftet av Kirkemøtet i 2016. I dag er det normale utdanningskravet for prest profesjonsstudiet i teologi, med tittelen cand.theol. Dette studiet har integrert praktisk-teologisk utdanning og tilsvarer 360 studiepoeng (seks års studier). Cand.theol. er også betegnelsen på den tidligere embetseksamen i teologi. Her kommer praktisk-teologisk utdanning i tillegg.

Godkjenning av alternative kvalifikasjonskrav for å bli prest skjer etter søknad til Den norske kirkes evalueringnemnd. Det kan søkes på to grunnlag. Enten annen tilsvarende kompetanse (forskriftens § 5). Kravet er da utdanning på mastergradsnivå «med en innholdsprofil som er eller søkeren gjennom praksis har utviklet til å være, relevant for prestedtjenesten». Videre må søkeren som en del av eller i tillegg til graden ha en faglig fordypning i teologi tilsvarende 80 studiepoeng. Søkeren må også ha fylt 35 år. Vedkommende blir deretter innkalt til å møte evalueringnemnda, som gjør en skjønnsmessig vurdering av utdanningens relevans og om vedkommende «ikke finnes personlig uegnet til prestedtjeneste»

Alternativt kan det søkes om godkjenning på grunnlag av særlige kvalifikasjoner (forskriftens § 6). Det kan skje «dersom det foreligger helt særlige grunner fremlagt i søknad fra vedkommende biskop.» Kandidaten «må ha personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestedtjeneste» og «det må foreligge et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.» Det er underforstått at dette behovet gjelder Den norske kirke som helhet. Mangel på prester i bestemte distrikt regnes ikke som et særlig kirkelig behov. Utover dette er det ingen formelle krav til kompetanse, og evalueringnemnda foretar en

skjønnsmessig vurdering av biskopens søknad, på bakgrunn av en samtale med vedkommende.

Erfaringene med evalueringsnemndas praksis gjennom 20 år har vist at det er flere utfordringer knytte til dagens regelverk. Det gjelder særlig forvaltningen av § 6 om særlige kvalifikasjoner. Reglene gir på den ene siden svært sterke signaler om en restriktiv linje for godkjenning. På den annen side er de uten formelle krav. Dermed er det en krevende skjønnsvurdering for evalueringsnemnda. Et uttrykk for dette er at vedtakene i evalueringsnemnda i betydelig grad er gitt under dissens for disse søkerne.

1.1.2. Øvrige profesjoner

De øvrige profesjonene har kvalifikasjonskravene nedfelt i tjenesteordningene. Disse ble første gang vedtatt av Kirkemøtet i 1996. Kvalifikasjonskravene ble revidert i 2004 i forbindelse med kvalitetsreformen. For disse profesjonene er det en litt mer detaljert beskrivelse enn for prester av hva utdanningene skal inneholde. For kateket og diakon er kravet i utgangspunktet mastergrad. For *kateketers* del skal graden ha en relevant fordypning og ellers inneholde en viss mengde kristendomskunnskap og pedagogikk samt praktisk-kirkelige fag med veiledet praksis. *Diakoner* bygger sin master på en fagutdanning innen helse- eller sosialfag eller minst tre år pedagogisk utdanning. For *kantor* er kravet fireårig bachelor i kirkemusikk eller treårig bachelor med tillegg i musikk, kristendomskunnskap, kirkefag, pedagogikk eller tilsvarende.

For alle disse tre profesjonene gjelder det at Kirkerådet kan godkjenne utdanningen til personer «med annen faglig jevngod og relevant utdanning/praksis». Kirkerådet har presisert hvordan denne bestemmelsen blir tolket, og i realiteten er ikke forskjellen til de alminnelige kravene veldig stor. Det henger sammen med manglende redskaper til å vurdere realkompetanse samt formelle utdanningskrav knyttet til lønnsavtaler. For kateketer og diakoner må det foreligge en relevant mastergrad samt i eller utenfor graden relevante fordypningsemner. For kantorer gjelder at de må ha fireårig bachelorgrad i musikk og i eller utenfor graden relevante fordypningsemner. Godkjenningen skjer administrativt i Kirkerådet.

Kirkemøtet og Kirkerådet har ved flere anledninger etterlyst en nærmere vurdering om en større mulighet for å godkjenne alternativ kompetanse for disse gruppene, men det har så langt ikke ført frem. Særlig har det vist seg vanskelig å tilkjenne kompetanse på grunnlag av erfaring, når denne skal vurderes uavhengig av universitets- og høyskolesystemet.

Innenfor kirkelig undervisning har utvalget også sett på stillingskategorien menighetspedagog. Kirkemøtet i 2015 vedtok også kvalifikasjonskrav for denne kategorien, men forholdet mellom kateket og menighetspedagog er i dag noe uklar. Utvalget ser det som utenfor sitt mandat å vurdere dette, men oppfordrer til at forholdet mellom de ulike tjenestekategorier innen kirkelige undervisning utredes nærmere.

1.1.3. Autoriseringer

Alle de fire profesjonene er lovbestemte stillinger, dvs at kvalifikasjonskravene til stillingene er bestemt av lov eller forskrift. Dermed kommer de inn under EU's yrkeskvalifikasjonsdirektiv, som trådte i kraft i 2005, og som sikrer at en som er

kvalifisert for en stilling i ett EU- eller EØS-land skal kunne inneha tilsvarende stillinger i alle land innenfor EØS-området. Som en konsekvens av dette fastsatte departementet i 2005 en forskrift som fastsetter at ordinerte prester i evangelisk-lutherske kirker i EØS-området kan autoriseres som prester i Den norske kirke. Kirkemøtet vedtok på samme tid tilsvarende forskrifter for de øvrige profesjonene. Det er Kirkerådet som er gitt myndighet til å autorisere disse.

Etter at ny tros- og livssynslov trer i kraft fra nyttår 2021, er det usikkert om yrkeskvalifikasjonsdirektivet fortsatt gjelder for stillinger i Den norske kirke. Kirkerådet er i ferd med å utrede dette.

1.1.4. Unntaksordninger

Mangel på kvalifiserte kandidater til vigslende stillinger medfører at kirken har innført ulike unntaksordninger for de forskjellige profesjonene. For prester gjelder det i første rekke bruk av ordningen med uordinerte prestevikarer. Ordningen forutsetter et påtrengende behov hvor en prestestilling står ubetjent, eller betjenes bare delvis. I tillegg kan fullmakter gis til teologiske studenter i den avsluttende del av studiet i forbindelse med stiftspraksis». Det finnes i dag ingen formelle krav til denne type tjeneste, men det er opptil den enkelte biskop å foreta en konkret vurdering av den enkelte kandidat. Restriksjonene i ordningen er i dag under press i enkelte bispedømmer, som følge av en omfattende prestemangel.

For de øvrige profesjonene er det regelfestet at dersom det ikke melder seg kvalifiserte søkere, kan stillingen omgjøres så kirkelig fellesråd kan tilsette personer som ikke er kvalifisert. Dersom stillingen får statlig støtte, skal bispedømmerådet godkjenne en slik omgjøring.

For disse profesjonene gjelder en annen problemstilling, nemlig forholdet til vigsling. Paragraf 5 i tjenesteordningene forutsetter vigsling, men dette blir ikke alltid fulgt opp. Først og fremst gjelder dette kirkemusikere. Over halvparten av dem som er kvalifisert for å være kantor ønsker av ulike grunner ikke å bli vigslet. Ettersom dette bringer dem i strid med tjenesteordningen, oppleves obligatorisk vigsling som krevende for mange kirkemusikere.

1.1.5. kvalifikasjonskrav i andre kirker

Utvalget har også sett på kvalifikasjonskrav, vesentlig for prester, i de skandinaviske folkekirkene samt Church of England.

I *Danmark* er kravet kandidateksamen i teologi (cand.theol.) fra et dansk universitet. Dette tilsvarer mastergrad, men det forutsettes forkunnskaper i gresk og latin. I etterkant av kandidateksamen er det en fire måneders utdanning ved et av de to pastoralseminarene. Danmark har også noen eldre unntaksordninger som er knyttet til spesielle historiske forhold, og i dag er i mindre bruk.

Alle kandidater må tillegg gjennomgå bispeeksamen, som kommer like i forkant av ordinasjonen og bl.a. innebærer å signere presteløftet.

Som en følge av tiltagende prestemangel nedsatte det danske kirkeministeriet i 2016 et utvalg i september 2018 leverte *Betænkning fra Udvalget om præstemangel*. Forslagene i denne vant imidlertid ikke politisk tilslutning. Det er nå nedsatt et nytt utvalg.

I *Finland* må den som søker om ordinasjon ha minst en teologie magisterexamen (mastergrad).

For å søke fast prestedtjeneste som kapellan eller kyrkoherde, må man avlegge pastoraalexamen. Denne avlegges hos domkapitlet. Pastoraalexamen kan avlegges av prest etter ferdig grunnutdanning og minst to års prestedtjeneste. Høyere pastoraalexamen, som bl.a. omfatter en teologisk avhandling, kreves av en søker til domprost og stiftsdekan og for å kunne velges til prästassessor ved domkapitlet.

Sverige: For å bli prest i Svenska kyrkan må man ta magistereksamen og kurset Svenska kyrkans tro och liv, på universitet eller høgskole. Totalt 255 studiepoeng, beregnet til noe over fire års studier. Hvert stift har dessuten del i utdanningen ved at det stiftet der personen er antatt som prestekandidat, har ansvar for å gjennomføre menighetspraksis samt 8-10 utdanningsdager.

Integrert i magisterstudiene begynner prestekandidatene også på den pastoralteologiske utdanningen (praktikum) som gis ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut i Uppsala og Lund. En del av undervisningen her er også sammen med de øvrige faggruppene; diakon, församlingspedagog og kirkemusiker.

I *Church of England* er veien til prestedtjeneste i større grad preget av vekt på personlig kall og modning enn i norsk og luthersk tradisjon. Den som ønsker å bli prest må først etablere en kontakt med sin biskop, og gjennomgår en prosess hvor vedkommende av et bispeoppnevnt panel blir anbefalt som egnet. Dersom kandidaten blir anbefalt, vil den lokale biskopen sende vedkommende til videre opplæring enten ved et presteseminar eller ved åpne studieinstitusjoner, kombinert med tilknytning til en menighet. Det er også lagt til rette for deltidsstudier ved siden av annet arbeid.

I tillegg til dette er det en utbredt praksis med local ordained ministers, som vanligvis ikke er betalt. Disse har ikke en tilsvarende opplæring

1.2. Veien til vigsling

Utvalget har også sett på de vigslingsforberedende programmene som er bygd opp i regi av Bispemøtet. Dette er programmer som etter utvalgets mening kan spille en større rolle enn i dag for å vurdere personlig egnethet hos kandidater til vigslet tjeneste. Her møtes den enkelte student og det organ som er ansvarlig for den endelige prøving med tanke på vigsling, nemlig biskopene.

1.3. Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav

Den overordnede målsettingen for utvalgets forslag er forenkling og klargjøring av regelverket angående kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger. Det er viktig både for dem som ønsker å utdanne seg til en kirkelig stilling og for utdanningsinstitusjonene at regelverket for kvalifikasjoner er så enkelt og entydig som mulig. En slik utvikling vil også kunne være et bidrag i arbeidet med rekruttering.

Forslagene setter opp en tydelig hovedvei mot den enkelte profesjon, samtidig som det er satt opp alternative studieløp som under gitte forutsetninger gir en lettere vei mot målet. Denne organiseringen er etter utvalgets mening en bedre og tydeligere organisering av kvalifikasjonskravene enn dagens ordning med individuell vurdering enten i nemnd eller administrativt i Kirkerådet. Som en konsekvens foreslår utvalget

at muligheten for personlig godkjenning på grunnlag av annen tilsvarende kompetanse eller eventuelt på grunnlag av særlige kvalifikasjoner ikke videreføres.

1.3.1. *Prest*

Profesjonsstudiet i teologi er, og skal fortsatt være, hovedveien til å bli prest. I tillegg foreslås et alternativ for andrekarriere-prester, som erstatter dagens § 5 og 6 i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Samlet sett innebærer utvalgets forslag en potensielt lavere terskel for personer med en annen høyere utdanning og som har fylt 35 år ved tidspunkt for tilsetning, for å kvalifisere seg for prestedtjeneste.

De faglige kravene styrkes noe i forhold til dagens regelverk. Til gjengjeld trenger man ikke søke evalueringsnemnda om godkjenning. Denne ordningen samsvarer dermed langt på vei med § 5 i dagens forskrift. Nytt er forslag om at praktisk-teologisk utdanning også skal kunne tas innenfor rammen av mastergraden, i tillegg til øvrige studiepoengene. Utvalget mener en slik forenkling vil gi en ramme for presteutdanningen som er mer forutsigbar enn dagens ordning.

Utvalget foreslår å ikke videreføre muligheten for å bli godkjent på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Praksis gjennom de rundt 20 årene denne ordningen har eksistert i Den norske kirke har vist at det er betydelige praktiske utfordringer knyttet til en slik godkjenningmulighet. Disse utfordringene avdekker også det prinsipielt krevende ved at arbeidsgiver, gjennom vedtak i en nemnd, kan velge å se mer eller mindre helt bort fra faglige kompetansekrav for enkeltpersoner. Det i en faggruppe hvor det ellers blir stilt krav om fagutdanning på mastergradsnivå eller høyere. Utdanningsinstitusjonene har imidlertid anledning til å gi en realkompetansevurdering av enkeltpersoner, der realkompetanse på bestemte områder vil kunne erstatte akademisk kompetanse. En slik vurdering vil da gjøres innenfor academia.

Som en konsekvens av disse forslagene, foreslår utvalget at ordningen med en evalueringsnemnd oppheves. Utvalget forutsetter at vurderinger av personlig skikkethet/egnethet blir gjort av andre instanser.

1.3.2. *Diakon*

Utvalget mener dagens utdanningskrav til diakon fungerer godt i forhold til de behov kirken har. Det foreslås derfor ikke vesentlige endringer i utdanningskravet, men det er tydeliggjort noe og inkluderer flere bachelorutdanninger som grunnlag for opptak til master. I tillegg til dagens fagutdanninger i helsefag, sosialfag eller pedagogiske fag, er det også åpnet for bachelorutdanning i samfunnsfag og praktisk-teologiske fag. Opptaksgrunnlaget er dermed blitt bredere.

De kravene som nå foreligger viderefører diakonutdanningens profil. Den skal bygge på en praktisk rettet utdanning på bachelornivå, som inneholder en stor grad av praksis og viderefører en høy relasjonskompetanse. Utvidelsen i antall bachelorutdanninger gir rom for at utdanninger innenfor for eksempel barne- og ungdomsarbeid i menigheter nå gir grunnlag for videre spesialisering til diakon.

Det utvidede opptaksgrunnlaget gjør at det etter utvalgets mening ikke er behov for en særlig godkjenning på grunnlag av alternative kvalifikasjonskrav.

1.3.3. Kateket

Utvalget har bare gjort noen mindre endringer i kompetansekrav for kateketer. Revisjonen tar sikte på å gi noen forenklede, men tydelige føringer for hva en utdanning til kateket inneholder. Det betyr for det første at kravet til mastergrad videreføres. Kateketutdanningen er som sådan tilpasset kravene til andre undervisningsstillinger i samfunnet. Dagens krav til en lærer/lektorutdanning er mastergrad, og det er naturlig at en kateketstilling med selvstendig ansvar for fagområdet kirkelig undervisning, krever kompetanse på samme nivå.

I forslaget er det gjort endringer som kan styrke den pedagogiske profilen, samtidig som kravene har en mer smidig fordeling. Kravet om en fordypning i graden faller bort, og profilen på graden kommer isteden til uttrykk ved de konkrete kravene som stilles til innhold. Fordelingen av studiepoeng er også fordelt på en annen måte, noe som gir en smidigere ordning. Dermed anses det heller ikke her som nødvendig med en særlig godkjenning på grunnlag av alternative kvalifikasjonskrav.

1.3.4. Kantor

Kvalifikasjonskravene for kantor blir i det store og hele videreført. Utvalget foreslår at det skal være mulig å kunne ta en utøvende bachelor i musikk (ikke spesifikt kirkemusikk), 240 studiepoeng, og deretter et påbyggingsår som gir kirkemusikkkompetanse. Dette er stort sett en ajourføring av dagens praksis, gjennom fagtilbudet Kirkemusikk II.

2. Presentasjon av mandatet og gruppen

2.1. Bakgrunn

Kirkemøtet fastsetter tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for de vigslede stillingene i Den norske kirke, det vil si prest, kateket, diakon og kantor (Biskopene faller i denne sammenheng under kategorien prest). Kvalifikasjonskravene for prest er samlet i en egen forskrift, mens kravene for de øvrige profesjonene er en del av tjenesteordningene. Fullmakt til å fastsette kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk ble gitt Kirkemøtet med iverksettelse av dagens kirkelov i 1997.¹ Kvalifikasjonskravene for prest ble tidligere fastsatt av departementet som følge av at prestene var statsansatte. Disse er også mer omfattende enn for de øvrige. Etter forvaltningsreformen har Kirkemøtet myndighet til å fastsette tjenesteordning også for prester, noe som i praksis skjedde ved at den tidligere forskriften ble vedtatt på ny av Kirkemøtet i 2016.

Det er flere forhold som gjør at tiden er moden for en gjennomgang av kvalifikasjonskravene. I utgangspunktet har praksis i mange år synliggjort behov for justeringer på flere punkter i alle tjenesteordningene, i lys av den generelle utviklingen i kirken og i samfunnet for øvrig. Det gjelder ikke minst utviklingen innen akademia, med en utvidet vurdering av realkompetanse. Behovet for økt rekruttering til kirkelige stillinger er også en faktor som tilsier en gjennomgang av ordningene. Det er videre et visst behov for samordning av kravene for prester og for de øvrige

¹ Kirkeleven § 24 annet ledd bokstav c)

gruppene. Dette er blant annet etterlyst i tidligere kirkemøtevedtak.² For prester er det også et særlig behov for en gjennomgang av evalueringsnemndas rolle og praksis. Dette er en nemnd som godkjenner personer med en alternativ utdanning og i tillegg personer som anses å ha helt særlige personlige kvalifikasjoner som kvalifisert for å ordineres til prest. Evalueringsnemnda har nå virket siden 2000, og det har gjennom lengre tid vært et behov for en mer grunnleggende gjennomgang av premissene for nemnda i lys av praksis gjennom denne perioden.

2.2. Mandat og oppnevning

Kirkerådet ba sitt møte 26. januar 2019 direktøren nedsette et utvalg for å gjennomgå kvalifikasjonskrav for vigslede tjenester i Den norske kirke. Utvalget fikk følgende mandat:

Utvalget skal på bred basis gjennomgå kvalifikasjonskravenes innhold og omfang for de kirkelige stillinger som Kirkemøtet har bestemt at det skal vigsles til. Utvalget skal særlig vurdere:

- a. Utdanningsnivå til stillingene.*
- b. Ulike veier til fullført utdanning. Forholdet mellom hovedveier og sideveier, eventuelt om det skal være likeordnede veier som kvalifiserer.*
- c. Om muligheten for å godkjennes på bakgrunn av særlige kvalifikasjoner skal videreføres, eventuelt utvides til flere stillingskategorier enn i dag.*
- d. I hvilken grad kirken bør bestemme eller påvirke innhold i utdanningene.*
- e. Forholdet mellom fagutdanningen og elementer Den norske kirke selv legger inn i eller parallelt med utdanningen, som inngår som kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger.*
- f. Tilrettelegging for deltidstilbud som letter muligheten for utdanning kombinert med en kirkelig stilling, eventuelt også kombinert med annen jobb.*
- g. Kvalifikasjonskrav i andre sammenlignbare folkekirker.*
- h. Kvalifikasjonskrav som ikke er knyttet til utdanningen.*

I sammensettingen av utvalget ble det lagt vekt på at representanter for utdanningsinstitusjonene ble bredt representert, sammen med representanter for både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Dette resulterte i følgende sammensetting:

Ingeborg Mongstad-Kvammen, VID vitenskapelig høgskole
Sivert Angel, Teologisk fakultet UiO
Hilde Brekke Møller MF teologiske høgskole
Inger-Lise Ulstrup Norges musikkhøgskole
Ole Kristian Kogstad, NLA høgskolen (Staffeldts gate)
Eldbjørg Leinebø Ekre, KA
Martin Stærk, Kirkevergelaget
Halvor Nordhaug, Bispemøtet
Martin-Oskar Enstad, arbeidstakerorganisasjonene ved Presteforeningen

² KM 07/15 vedtakspunkt 3.

Ingeborg Mongstad-Kvammen ble bedt om å lede arbeidet. Utvalget har hatt fem møter i perioden november 2019- mai 2020.

2.2.1. Oppfølging av mandatet

Utvalget har i sitt arbeid særlig fokusert på mandatets punkt a)-d). Punkt e) er konkretisert i omtale av Veien til vigsling i regi av Bispemøtet, som er kort omtalt. Punkt f) er ikke direkte berørt i rapporten, men utvalget konstaterer at det foregår en utvikling ved de fleste aktuelle lærestedene for å bedre tilrettelegging for deltidsstudier og fjernstudier. Punkt g) dekker hovedsakelig prestedtjenesten i sammenlignbare kirker. Punkt h) er konkretisert gjennom en kort gjennomgang av forholdet mellom utdanning og ordinasjon/vigsling.

3. Historisk gjennomgang og dagens kvalifikasjonskrav

3.1. Prest

Kvalifikasjonskravene for prester reguleres i dag i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Forskriften ble opprinnelig gitt ved kongelig resolusjon i 1988. En større omlegging av reglene ble gjort i 2007, i kjølvannet av kvalitetsreformen. Disse er i det store og hele videreført i dagens forskrift, som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2016.

3.1.1. Almennelige vilkår

Paragraf 2 i forskriften fastsetter de almennelige vilkår for tilsetning:

Som prest kan tilsettes person som:

- a) *er medlem av Den norske kirke og*
- b) *har rett til å bruke tittelen candidata/candidatus theologiae og*
- c) *innenfor eller utenfor denne graden har fullført praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, et norsk teologisk fakultet og*
- d) *behersker norsk språk slik det kreves etter lov 11. april 1980 nr. 5 om målbruk i offentlig teneste.*

Formuleringen i bokstav c) har bakgrunn i at tittelen cand.theol. betegner både dagens profesjonsutdanning og den tidligere teologisk embetseksamen. Denne inneholdt ikke praktisk-teologiske fag, som derfor måtte tas i tillegg. Samlet inneholder profesjonsutdanningen 360 studiepoeng, normert til seks års studier. Dette er 60 studiepoeng mer enn en vanlig mastergrad.

Det faglige innholdet i graden bestemmes helt og holdent av utdanningsinstitusjonene. Det har tidligere vært ført uformelle samtaler mellom fakultetene og Kirkerådet om hvorvidt Den norske kirke skal knytte faglig innholdsmessige krav til utdanningen, men disse har ikke ført frem til noen innholdsmessige konkretiseringer av innholdet. Dette i motsetning til de øvrige vigslede stillingene, som det fremgår nedenfor.

I § 3 i forskriften presiseres forholdet mellom mastergrad og cand.theol.-grad ved at fakulteter som har rett til å tildele cand.theol.-graden også kan avgjøre om en person som oppfyller kravene i § 2 a), c) og d), og som har en mastergrad eller tilsvarende,

har en kompetanse som i *innhold* og *omfang* kan tilsvare cand.theol.-graden. Dette vil typisk være en norsk mastergrad i teologi, men det kan også være utenlandske grader som vurderes som tilsvarende en teologisk mastergrad. I siste tilfelle vil det også være opp til fakultetet om praktisk-teologiske utdanninger fra andre enn et norsk teologisk fakultet delvis, evt. helt, kan ekvivaleres som en norsk praktisk-teologisk utdanning. Utdanning som på denne måten er ekvivalent er å regne på linje med cand.theol.-grad.

3.1.2. Godkjenning av personer uten cand.theol.-grad

Kirkemøtet vedtok i 1989 å be departementet om å åpne for at personer uten teologisk embetseksamen kunne tilsettes som prest i Den norske kirke. (KM 18/89). Kirkerådet sendte så i 1992 en henvendelse til kirke departementet om saken. Det ble her foreslått at prester med annen bakgrunn kunne godkjennes av en evalueringsnemnd nedsatt av Kirkerådet.

Departementet sendte i 1998 saken ut på høring, og sendte så et saksfremlegg med resultatet av høringen til Kirkemøtet 1998. På denne bakgrunn ble tilsetningsforskriften endret ved kgl. res. 19. mars 1999 med virkning fra 1.1. 2000, og det ble åpnet for at også personer som ikke hadde teologisk embetseksamen kunne godkjennes som prest i Den norske kirke. Forskriften skisserte to alternative veier til ordinasjon. Enten ved at kandidaten hadde en tilsvarende grad. Forutsetningen var da at vedkommende hadde minst kristendom mellomfag eller tilsvarende, at vedkommende hadde fylt 35 år og at det var gått minst fem år siden graden var avlagt. Alternativt kunne det søkes om fravikelse av krav om embetseksamen eller tilsvarende. Kirkerådet ble i begge tilfeller gitt myndigheten til å godkjenne kandidatene, i siste tilfelle etter forslag fra en biskop.

Kirkemøtet behandlet saken på nytt i 1999³, og Kirkerådet fastsatte på dette grunnlag 31. januar 2000 «Nærmere regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol.» Reglene forutsatte opprettelse av en *evalueringsnemnd*, bestående av fem personer:

- Ett medlem fra og foreslått av de teologiske fakultetene
- Ett medlem fra og foreslått av de praktisk-teologiske seminarene
- Ett medlem fra og foreslått av presteforeningen
- To leke medlemmer oppnevnt av og fra Kirkemøtets medlemmer.

Kravene til tilsetting er i praksis også krav til kvalifikasjon for å bli ordinert til prest, jf. tjenesteordning for menighetsprester § 5. Oppnevningssakspraksis ble siden endret, slik at oppnevning skjer direkte fra de ulike instanser. Kirkerådet oppnevner dermed bare de to fra Kirkemøtet.

3.1.2.1. Annen tilsvarende kompetanse

Kriteriene for hva som kan regnes som tilsvarende kompetanse er regulert i forskriftens § 5, som lyder som følger:

³ KM 10/99

Som prest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i § 2 bokstavene a), c) og d), og som etter vedtak av Evalueringsnemnda anses å inneha tilsvarende kompetanse som candidata/candidatus theologiae på følgende grunnlag:

- 1) minst femårig gradsutdanning på masternivå eller tilsvarende ved et høyere lærested med en innholdsprofil som er, eller som søkeren gjennom praksis har utviklet til å være, relevant for prestatjenesten og*
- 2) som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning som, av et fakultet med rett til å tildele cand.theol.-graden, er vurdert som tilstrekkelig opptaksgrunnlag til teologistudier på høyere nivå, minst 80 studiepoeng, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarende dette og*
- 3) av Evalueringsnemnda ikke finnes personlig uegnet til prestatjeneste og*
- 4) har fylt 35 år*

Inntil 2019 var det dessuten et krav at det måtte ha gått minst fem år siden avlagt mastergrad før man kunne søke evalueringsnemnda. I særlige tilfeller kunne det gjøres unntak dersom mastergraden var oppnådd etter fylte 50 år.

Utgangspunktet er her tilsvarende kompetanse som i § 2 b), tittelen cand.theol. Det kreves da for det første en grad på masternivå, altså enten en mastergrad eller en eldre grad på samme nivå, f.eks. cand.philol. Det er altså ikke nok å ha en tilsvarende lang utdanning. Derimot vil utenlandske mastergrader kunne kvalifisere, så lenge det er klart at de tilsvarende en norsk mastergrad. Ved usikkerhet om dette, må det kunne legges ved en bekreftelse fra et norsk lærested, evt. i noen tilfeller fra NOKUT, som kan bekrefte at graden tilsvarende norsk mastergrad.

Gradsutdanningens relevans for prestatjeneste er et tøyelig begrep, som blir ytterligere tøyelig ved tilføyelsen om at den kan bli utviklet til å være relevant. Det er heller ikke helt klart hva det vil si at innholdsprofilen på en mastergrad er gjort relevant gjennom praksis. Det mest vesentlige i denne sammenheng blir dermed at det foreligger en utdanning på et visst nivå, og at de fleste mastergradsutdanninger innenfor humanistiske fag og samfunnsfag kan komme innenfor definisjonen. Evalueringsnemndas praksis har også vært at de fleste mastergrader eller tilsvarende grader er blitt godkjent som relevante dersom kandidatene har kunnet vise at fagligheten er brukt og/eller reflektert inn mot en kirkelig sammenheng.

Dette har også sammenheng med punkt 2) i paragrafen, kravet om tilstrekkelig faglig fordypning. Nivået på 80 studiepoeng hadde opprinnelig utgangspunkt i det tidligere kristendom mellomfag. I dag bør det leses i lys av forskrift om krav til mastergrad. Her heter det i § 3 at mastergraden, som bygger på (bl.a.) en bachelorgrad eller en cand.mag.-grad, må inneholde «fordypning i fag, emne eller emnegruppe av minimum 80 studiepoengs omfang innenfor fagområdet for mastergraden». Hvilken pakke av fag dette kan være, er det naturlig at de teologiske fakultetene selv vurderer. Dette står derfor presisert i kvalifikasjonsforskriften.

Siste del av setningen «... eller har dokumentert kunnskaper innenfor teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarende dette» har vist seg mer åpen for

tolkninger. Den forholder seg i utgangspunktet til eldre utdanninger, f.eks. kristendom mellomfag. Evalueringsnemnda har imidlertid i den senere tid lagt til grunn en videre tolkning, delvis på bakgrunn av vurderinger fra fakultetene, hvor også fagkombinasjoner på mastergradsnivået er blitt regnet inn som en del av fordypningen.

Videre er det et krav om at evalueringsnemnda ikke skal vurdere vedkommende søker som «personlig uegnet til prestedtjeneste». Slik punktet er formulert, tilsier det at listen for å avvise en søknad på dette grunnlaget er høy. Det må også sees i sammenheng med at personlig egnethet er et sentralt tema både i veien til prestedtjeneste (VTP) og i den endelige ordinasjonssamtalen med biskopen. Evalueringsnemnda vil dermed ikke ha ansvar alene for en vurdering av personlig (u-)egnethet.

Søkere etter § 5 må videre ha fylt 35 år. Denne bestemmelsen er ment som en skranke mot å gjøre annen kompetanse til en alternativ grunnutdanning for prester. Inntil Kirkemøtet 2019 endret bestemmelsen, var det også et krav om at søkere måtte ha innehatt den relevante mastergraden i minst fem år når de søkte. Denne femårsgrensen var tidligere absolutt, men ble i 2007 endret slik at dersom mastergraden er oppnådd etter fylte 50 år, kunne evalueringsnemnda «i særlige tilfeller» gjøre unntak fra dette vilkåret. I praksis la evalueringsnemnda seg på en liberal tolkning av dette unntakskravet.

3.1.2.2. Særlige kvalifikasjoner

Forskriften § 6 gir også mulighet til å bli tilsatt som prest på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Paragrafen har følgende innhold:

Som prest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i § 2 bokstavene a), c) og d), og som evalueringsnemnda har truffet vedtak om å gjøre unntak fra § 2 bokstav b) for.

Vilkår for at nemnda kan treffe slikt vedtak er at det foreligger helt særlige grunner fremlagt i søknad fra vedkommende biskop. Vedkommende må ha personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestedtjeneste i Den norske kirke, og det må også foreligge et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.

For søkere etter denne paragrafen stilles det ingen formelle krav til utdanning. Evalueringsnemndas avgjørelse innebærer at det her ikke er snakk om tilsvarende kompetanse, men at nemnda kan her vedta å gjøre *unntak* fra kravet i § 2 b) om en utdanning som gir rett til å bruke tittelen cand.theol.

Det er i disse tilfellene biskopen som søker, ut fra en betraktning av at de personene det her er snakk om er noen Den norske kirke i særlig grad mener å kunne ha bruk for. Av teksten fremgår at kriteriene for å bli godkjent etter denne paragrafen er meget smale. At søknaden sendes av biskopen er i seg selv en innsnevrende faktor, ettersom det da vil kunne foregå en siling og kvalitetsvurdering før søknad blir sendt. Videre er det presisert at det for det første skal foreligge helt særlige grunner som grunnlag for søknaden. Disse er presisert lenger ned ved at *både* skal kandidaten selv

ha personlige forutsetninger som gjør at vedkommende *utvilsomt* er *særlig* kvalifisert for prestatjeneste og det må foreligge et *særlig* kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.

Slik bestemmelsen er utformet, gir den samlet sett et inntrykk av at det bare er helt unntaksvis at noen skal kunne godkjennes etter en slik bestemmelse. Dette ble også understreket av departementet i forslaget til regelverk. Departementet la til grunn at det bare i ytterst få tilfeller ville bli aktuelt å godkjenne noen etter denne paragrafen.⁴ På den annen side er de kriteriene som er oppstilt i liten grad knyttet til konkrete krav. Det vil med andre ord være en skjønnsmessig vurdering i hvor stor grad den enkelte kandidat kan svare til kriteriene. Det ligger en tydelig føring i at de personlige forutsetningene til vedkommende uten tvil skal veie opp manglende formell kvalifikasjon. Dette er i praksis blitt avveid i forhold til annen utdanning (hvor nær vedkommende er en § 5-søker). Det er videre på det rene at et særlig kirkelig behov må forstås som at den omsøkte har spesiell kompetanse eller egenskaper som Den norske kirke som sådan etterspør. Det er nærliggende å tolke dette som en kompetanse som er unik for denne personen, og som Den norske kirke vil kunne dra nytte av. Bestemmelsen skal i liten grad forstås som å være en kompetanse knyttet til geografisk avgrensede behov, ettersom man godkjennes for prestatjeneste i hele kirken. Personalmangel blir heller ikke regnet som et særskilt behov, og kan dermed ikke brukes som grunnlag for godkjenning.

3.1.3. Erfaringer med ordningen med alternative kvalifikasjonskrav 2000-2019

Evalueringsnemnda har to møter i året, og har frem til mars 2020 godkjent i alt 176 personer til prestatjeneste. Evalueringsnemnda behandlet i denne perioden i alt 140 søknader etter § 5. Av disse ble 127 godkjent, dvs. 90,7 %. Det ble mottatt i alt 69 søknader etter § 6, av disse godkjente nemnda 49, dvs. 71 %.⁵ Det har de siste to årene vært en sterkt stigende kurve for antall godkjenninger. Således ble det i 2019 godkjent i alt 18 søknader, mens det i første halvdel av 2020 ble godkjent 17. Neste møte i nemnda holdes i september 2020.

Av de godkjente kandidatene er 102 menn og 74 kvinner. Det er for øyeblikket ikke statistikk for gjennomsnittsalder på kandidatene.

Ordningen har vært evaluert flere ganger av Kirkerådet og Kirkemøtet. Kirkerådet hadde saken til evaluering i 2004 (KR sak 46/04). Det ble da vedtatt å be departementet om å endre forskriften slik at den daværende ordningen med at det skulle ha gått minst fem år siden avlagt høyere eksamen ble noe oppmyket ved å si at det *normalt* skal ha gått fem år. Kirkerådet ønsket også muligheten for å vektlegge personlig egnethet og erfaring for dem med alternativ kompetanse. Kirkerådet vedtok dessuten å legge frem en evaluering av ordningen i 2008.

Departementet (KKD) oppnevnte i 2005 selv en arbeidsgruppe for å se på behovet for endringer som følge av kompetansereformen. Gruppen leverte i mai 2006

⁴ Saksfremlegg til Kirkemøtet 1998 s. 10.

⁵ Dette gjelder søknader som faktisk ble lagt frem for evalueringsnemnda. Det er i tillegg en del søkere som i forskjellige varianter er avvist administrativt fordi de formelle kravene ikke var oppfylt.

utredningen *Kvalifikasjonskrav for tilsetting som menighetsprest i Den norske kirke*. Her ble de daværende reglene gjennomgått, og det ble foreslått noen endringer i struktur og innhold. Bl.a. ble det også her foreslått en oppmykning av femårsregelen, ved at det i særskilte tilfeller skulle kunne gjøres unntak hvis graden var oppnådd etter fylte 50 år. Det ble også drøftet om Veien til prestatjeneste (VTP) burde tas med som et kriterium for å kunne tilsettes som prest. Her var gruppen delt, og det ble ikke foreslått noen direkte endring.

I forlengelse av disse prosessene ble forskriften omarbeidet og vedtatt i ny form 2007. Her ble femårsregelen moderert i tråd med arbeidsgruppens anbefaling.

En evaluering av ordningen ble lagt frem for Kirkemøtet i 2008. Kirkemøtet vedtok da bl.a. å be departementet om å heve kravet til fordypning fra 80 til 120 studiepoeng. Kirkemøtet vedtok også å anbefale at VTP skulle gjøres gjeldende også for dem som godkjennes av evalueringsnemnda.

Kirkemøtets ønske om å heve kravet om faglig fordypning ble ikke tatt til følge av departementet, under henvisning til at det ikke var ønskelig å gjøre denne inngangen til prestatjeneste trangere enn den var.⁶

Kirkerådet evaluerte også ordningen i 2012, uten at den da ble kommentert nærmere.

3.1.3.1. Utvalgets vurdering

Som det fremgår over, ble omkring 90 % av alle fremlagte søknader etter (nåværende) § 5 godkjent. Handlingsrommet for evalueringsnemnda er her ikke stort. Det vil være klart i forkant av nemndbehandlingen om vedkommende fyller de formelle kvalifikasjonskrav som skal til for at godkjenning kan finne sted. Den skjønnsmessige vurderingen går på to forhold: Hvorvidt den aktuelle graden er relevant eller er gjort relevant for prestatjeneste og hvorvidt søkeren ikke finnes personlig uegnet av evalueringsnemnda. Av disse er det spesielt kravet om egnethet som nødvendiggjør et personlig møte. Terskelen for å vurderes som uegnet er rimeligvis nokså høy. Samtidig er det i dag en større grad av evaluering av kandidater til prestatjeneste underveis i studieløpet. Samtalen med evalueringsnemnda er meget ressurskrevende både for søkerne og for nemnda. Utvalget finner derfor grunn til å spørre om dette er en riktig prioritering. Når det gjelder det andre kravet, at mastergraden skal vurderes som tilstrekkelig relevant, har også dette problematiske sider. Hvilke mastergrader som har en relevant innholdsprofil er ikke gitt, og dessuten gis det rom for at graden kan utvikles til å være mer relevant gjennom praksis. Som vist ovenfor, er sjansen for å bli underkjent på dette grunnlaget liten. Evalueringsnemnda har her, i det minste de senere årene, lagt seg på en raus tolkning, slik at mange ulike mastergrader er blitt regnet som relevante. Det har tidligere også vært perioder med en mer restriktiv praksis. Men det er uansett ikke gitt at en mastergrad blir vurdert som relevant, og det har ikke vært praksis å gi noen forhåndsvurdering av relevansen. Det betyr at personer som har en mastergrad, og som ønsker å studere teologiske fag for å kvalifisere seg etter § 5, ikke har noen garanti for at disse studiene vil gi noen uttelling. Dette gir en uforutsigbarhet for

⁶ Brev fra FAD april 2010

personer som vurderer å kvalifisere seg til prest via en alternativ kompetanse, som utvalget finner lite tilfredsstillende.

Det har tidligere også vært debatt knyttet til andre kriterier for denne gruppen. Det gjelder for det første kravet til faglig fordypning. Kirkemøtet vedtok i 2007 at kravet burde økes til 120 studiepoeng, noe som den gang ikke ble tatt til følge av departementet. I dagens situasjon står det Kirkemøtet fritt til å gjøre de endringer man måtte ønske, men Kirkerådets foreløpige vurdering har inntil nå vært at i dagens situasjon er dagens krav på 80 studiepoeng, i tillegg til 60 studiepoeng praktisk teologi, tilstrekkelig faglig grunnlag. Utvalget mener det vil være en bedre løsning å unngå en individuell behandling i evalueringsnemnda og i stedet heve kravet til teologisk kompetanse.

Når det gjelder søknader fra biskopene om å godkjenne tilsetning på bakgrunn av særlige kvalifikasjoner, er også drøyt 7 av 10 av de omsøkte godkjent.

Kriteriene for denne gruppen er i langt større grad preget av skjønn enn for dem som blir godkjent etter § 5. Forståelsen av kriteriene har dermed også i større grad sprikt både blant biskopene som har søkt og innad i nemnda. Dette har gjort behandlingen krevende. Antall søknader som er godkjent under dissens er også større for denne gruppen.

Som vist ovenfor, gir selve ordlyden i bestemmelsen tydelige signaler om en restriktiv holdning til å godkjenne kandidater etter § 6. En streng tolkning av ordlyden vil medføre at svært få av dem som søker går gjennom nåløyet. Samtidig er kriteriene lite presise, noe som også stiller større formkrav til søknaden. Ikke alle søknader har i tilstrekkelig grad forholdt seg til ordlydens krav om både særlige personlige kvalifikasjoner og et helt særlig kirkelig behov for nettopp denne kandidaten. Det har da vært vanskeligere for nemnda både å behandle søknaden og å konkludere positivt.

Den sittende evalueringsnemnda har derfor gjentatte ganger gitt uttrykk for at kriteriene i § 6 er krevende å forholde seg til, og har ønsket en klargjøring.

Utvalget mener det er gode grunner til å stille seg kritisk til godkjenning etter forskriftens § 6 slik den nå er utformet. På bakgrunn av de strenge kriteriene som er satt opp og forarbeidenes understreking av at dette var tenkt som en ordning for de ytterst få, finner man det noe påfallende at en så stor del av søkerne er blitt godkjent. Sammenholdt med de kritiske utsagnene fra evalueringsnemnda, viser dette etter utvalgets mening at det er en ordning som er svært krevende å forvalte. Utvalget har også andre grunnleggende innvendinger mot ordningen, slik den nå er tilrettelagt. Dette blir nærmere uttrykt i avsnitt 4.1.3.

3.2. Øvrige vigslede

Prestene har som nevnt stått i en organisatorisk særstilling ved at kvalifikasjonskrav for disse tidligere ble satt opp av staten ved departementet. Etter 2017 er det Kirkemøtet, i rollen som leder av Den norske kirke som rettssubjekt, som setter opp disse kravene. De andre gruppene av vigslede, kateket, diakon og kantor, har fått sine kvalifikasjonskrav fastsatt ved at Kirkemøtet siden 1996 har hatt myndighet til å fastsette tjenesteordning for dem. For disse gruppene er det et ganske likeartet sett

med regler. Det gjelder særlig diakon og kateket. I motsetning til prestene er disse gruppene ansatt i ett eller flere sokn, hvor kirkelig fellesråd har arbeidsgiveransvaret. Kvalifikasjonskravene for disse tjenestene er lagt inn som en del av tjenesteordningen. Tjenesteordningene først ble vedtatt av Kirkemøtet i 1995 og bekreftet i 1996. Dagens utforming av tjenesteordningene er fra 2004. Kvalifikasjonskravene ble da endret forbindelse med innføring av kompetansereformen.

For både diakon og kateket er kravet mastergrad, mens for kirkemusikerne er kravet en fireårig bachelor i utøvende kirkemusikk. Alle tre profesjoner har også noen alternative krav knyttet til eldre utdanning.

Det er dessuten for disse utdanningene mer spesifikke krav til faglig oppbygging enn for presteutdanningen. Det har i stor grad sammenheng med hvordan den faglige profilen på tjenestene ble utviklet. Helt fra før Kirkemøtet fastsatte kompetansekravene har det skjedd en gradvis utvikling i formelt kompetansenivå. Disse utdanningene har dermed ikke den samme helhetlige fagtradisjonen som profesjonsutdanningen i teologi. For disse gruppene gjelder derfor også at kompetansekravene ikke har tilbakevirkende kraft. Det betyr for det første at den som tidligere er vigslet, er kvalifisert til stillinger som krever vigsling selv om dagens kompetansekrav ikke er oppfylt. Men det betyr også at personer som ikke ble vigslet rett etter fullført utdanning likevel kan vigsles senere, på grunnlag av de kravene som gjaldt da de var ferdige med utdanningen.

3.2.1. Alternativ kompetanse

Felles for alle gruppene er også at i tillegg til normale kvalifikasjonskrav, er Kirkerådet gitt myndighet til å godkjenne personer med annen faglig jevngod og relevant utdanning/praksis på lik linje. Kirkerådet konkretiserte i 2007 (KR 30/07) hvordan denne godkjenningsmyndigheten skulle forvaltes. Kirkerådet oppfattet da vurderingen av realkompetanse i forhold til en mastergrad som vanskeligere enn i forhold til utdanning av lavere grad. Det var på det daværende tidspunkt heller ikke laget systemer for vurdering av realkompetanse opp mot mastergradsnivå. Lønnssystemet som er fremforhandlet mellom KA og fagforeningene forutsetter også at diakoner og kateketer har en formell mastergrad. Følgelig ble begrepet «faglig jevngod» kompetanse for diakoner og kateketer tolket som at det var nødvendig med utdanning på mastergradsnivå, og kravene har i liten grad tatt opp i seg realkompetanse.

Det finnes på det nåværende tidspunkt ingen samlet oversikt over hvor mange personer med alternativ kompetanse Kirkerådet har godkjent, men antallet er relativt lavt. De siste årene har det ligget på anslagsvis 2-5 personer.

Godkjenning av diakoner, kateketer og kantorer skjer administrativt i Kirkerådet. Det er ingen formell nemnd eller gruppe som har ansvar for prosessen, men det har vært praksis at dersom det oppstår usikkerhet rundt vurderingen av en søker, blir råd innhentet hos KA og den aktuelle fagforening, foruten fagansvarlig i Kirkerådet.

Hvilke mastergrader som er relevante for henholdsvis diakon- og katekettjenesten, er gjenstand for skjønn. I dialog med de ulike faglige aktørene innenfor de respektive profesjonene, har Kirkerådet landet på en relativt utvidende tolkning av relevans,

basert på tilbakemelding om at kompetansen i nokså stor grad kan knyttes til selve nivået på graden. Her vil praksis fra evalueringsnemndas vurdering av kandidater for alternativ kompetanse for prest også gi en retning for vurderingen av de andre profesjonene. Relevansen blir dessuten hjulpet av de tilleggskravene som foreligger for henholdsvis diakon og kateket.

I saksutredningen ble det også drøftet hvorvidt det for var tjenlig å etablere en alternativ vei til katekettjeneste, tilsvarende ordningen for godkjenning av personer med «særlige kvalifikasjoner» for prestedtjenesten, for å legge til rette for at flere av de som er ansatt i undervisningsstillinger kan vigsles som kateket. Dette ble drøftet på ny da kirkens undervisningstjeneste ble behandlet av Kirkemøtet i 2015 (KM 07/15). Kirkemøtet vedtok da at det «bør (..) etableres en ordning for godkjenning av personer med særlige kvalifikasjoner for katekettjeneste.» Dette vedtaket er imidlertid ikke konkretisert i ettertid.

Det er ellers verd å merke seg at det i beskrivelsen av den praktisk-kirkelige utdanningen ikke eksplisitt er nevnt veiledet praksis. Det er avdekket at veiledningen på dette punktet har vært noe forskjellig i Kirkerådet og utdanningsinstitusjonene, idet Kirkerådet har tolket punktet i lys av de allmenne reglene og dermed forutsatt at veiledet praksis var gjennomført. Studenter har imidlertid blitt veiledet ved institusjonene til å ta ulike praktisk-kirkelige fag uten praksis. Etter samtaler med institusjonene, er det nå en litt mer avklart praksis på dette punktet.

Kirkemøtet og Kirkerådet har flere ganger drøftet om det er mulig å lempe på kravene for alternativ kompetanse for å gjøre det lettere for personer som ønsker å vigsles til disse tjenestene å bli godkjent. Det har bl.a. vært foreslått å kunne opprette en lignende ordning for særlige kvalifikasjoner, slik som for prester. Knyttet til dette, har det også vært ønske om en evalueringsnemnd for de andre gruppene, men dette har foreløpig ikke vært ansett som nødvendig.

Med de endringsforslagene som foreligger i inneværende rapport, mener utvalget å ha ivaretatt de ønsker om bredere rekrutteringsgrunnlag som er etterspurt.

3.2.1.1. Kommentar til dagens vilkår

Som det fremgår av ovennevnte, er det for disse utdanningene mer spesifikke faglige krav enn for presteutdanningen. Bak dette kan man anta at det ligger flere forhold. For det første den lange akademiske tradisjon som ligger bak utdanningen av prester. Dernest at kvalifikasjonskravene for denne gruppen inntil 2016 ble gitt av departementet, og at man der ikke fant grunn til å spesifisere utdanningskravene nærmere. Det var også departementet selv som var ansvarlig for den praktisk-teologiske utdanningen, enten direkte gjennom Det praktisk-teologiske seminar, eller gjennom godkjenning av tilsvarende institusjoner.

For de øvrige gruppene fant Kirkemøtet grunn til å gi noen retningslinjer også for det faglige innholdet i graden. Dette har fått noen konsekvenser for forholdet mellom grad og kvalifikasjon. Således finnes det eksempler på mastergrader i diakoni med sammensetninger som innholdsmessig ikke kvalifiserer til vigsling. Kirkerådet har også kommet med en tolkning av begrepet «kirkemusikk» som innebærer at det må kreves fordypning i orgelspill over et visst minimumsnivå. Forespørsler om utdanninger som ikke har et slikt utdanningsnivå er dermed blitt avvist.

Utvalget vil peke på at det er viktig å være oppmerksom på forholdet mellom de kompetansekrav som stilles av Den norske kirke som arbeidsgiver og utdanningsinstitusjonenes frihet til å sette sammen et faglig forsvarlig utdanningstilbud.

En annen hovedutfordring for de tre profesjonene som her er omtalt, er den svake rekrutteringen. Det har tidvis vært svært små kull og dermed krevende å holde oppe et godt og stabilt utdanningstilbud. Samtidig er antallet som ønsker å kvalifisere seg på bakgrunn av annen utdanning økende. Dermed er det en viktig utfordring å tilpasse tilbudet til en situasjon hvor flere tar videreutdanning ved siden av jobb. Også her er det viktig med en samordning mellom kirken som arbeidsgiver og utdanningsinstitusjonene.

I forbindelse med tidligere gjennomganger av de ulike profesjonene, har det flere ganger vært uro rundt kriteriene for alternative utdanninger. Kirkerådet ser foreløpig små muligheter til å lempe på de kravene som ligger til grunn i dag, men mener, i lys av rekrutteringssituasjonen, at dette er forhold som bør drøftes i en bredere sammenheng.

Det er også grunn til å drøfte om nåværende prosedyre for godkjenning er tilstrekkelig, eller om vedtak om godkjenning kunne fattes i noe mer i retning av en nemnd. En slik ordning vil muligens kunne gi rom for et mer dynamisk regelverk for godkjenninger.

3.2.2. Diakoner

3.2.2.1. Alminnelige vilkår

Utdanningskravet for diakoner ble i 1996 satt til treårig fagutdanning innen helse- eller sosialfag eller pedagogisk utdanning av minst tre års varighet, kristendomskunnskap på minst grunnfagsnivå samt ett år med praktisk-diakonal utdanning.

Etter omleggingen i 2004 er lengden på utdanningen uendret, men kravet er nå mastergradsutdanning eller tilsvarende. Grunnlaget er som før en fagutdanning på et av de tre nevnte fagområder. Kravet til kristendomskunnskap er 30 studiepoeng, og praktisk-diakonal utdanning 30 studiepoeng. Det er dessuten presisert at sistnevnte skal inneholde veiledet praksis.

Diakonutdanningen bygger altså på en fagutdanning, i dag i praksis en bachelorutdanning, hvor man går ut som sykepleier eller sosionom eller med en pedagogisk bachelorutdanning. Dette er utdanninger som innebærer stor grad av praksis og oppøving av relasjonskompetanse. I motsetning til for presteutdanningen, stiller kvalifikasjonskravene opp nokså detaljert hvilke typer utdanning på bachelornivå som kvalifiserer. Det er dermed ikke slik at en master i diakoni automatisk kvalifiserer for vigsling til diakon. Dette fordi utdanningsinstitusjonene kan ha (og tidvis har hatt) en mer utvidet inngang til masterstudiet i diakoni enn det som fremgår i kvalifikasjonskravene i tjenesteordningen.

Alternativt kan personer med teologisk embetseksamen og praktisk-teologisk utdanning samt 30 studiepoeng praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på

diakoni og veiledet praksis vigsles til diakon. Det er rimelig å anta at profesjonsstudiet i teologi (cand.theol.) gjelder tilsvarende.

3.2.2.2. Alternativ kompetanse

Konkret er kravet til diakon med annen kompetanse er av Kirkerådet satt til minst femårig gradsutdanning på mastergradsnivå eller tilsvarende. I tillegg, i eller utenfor graden, kristendomskunnskap tilsvarende 30 studiepoeng og praktisk-diakonal utdanning (30 sp.).

Her fremgår det at kravet til annen kompetanse ligger på samme nivå som normalkravet, slik det er gjort rede for over. Vurderingen av hvem som kan godkjennes ut fra disse kriteriene gjøres administrativt i Kirkerådet. Det viktigste vurderingskriteriet er hvorvidt mastergraden er relevant for diakontjeneste. Kirkerådet har her lagt seg på en vid praksis, hvor ulike typer mastergrader oppfattes som relevante. Det oppfattes som en egenverdi i seg selv at det foreligger utdanning på masternivå. Dersom det oppstår usikkerhet om hvorvidt en søker oppfyller kravene, har praksis vært at Kirkerådet konsulterer KA og diakonforbundet.

3.2.3. Kateketer

3.2.3.1. Alminnelige vilkår

For kateketene ble kravet i 1996 satt til minst fire års utdanning, hvor det inngikk kristendomskunnskap på mellomfagsnivå, minst ett år pedagogisk utdanning og praktisk-kateketisk utdanning ett år.

Også for kateketer er kravet fra 2004 en mastergrad eller tilsvarende. Her ble nivået hevet fra en fireårig til femårig utdanning samt kravet om høyere grad. Utdanningskravet er nå mastergrad med fordypning i kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk som omfatter minimum 80 studiepoeng kristendomskunnskap og minimum 30 studiepoeng pedagogikk/formidlingsfag. Den praktisk-kirkelige utdanningen er her som før på 60 studiepoeng, med hovedvekt på kateketiske emner og inkludert veiledet praksis.

Også for kateket er det et alternativ at personer med teologisk embetseksamen og praktisk-teologisk utdanning kvalifiserer til kateket. Her kreves det i tillegg 60 studiepoeng pedagogikk/formidlingsfag.

3.2.3.2. Alternativ kompetanse

Kravet til alternativ kompetanse for kateketer ble av Kirkerådet satt til minst femårig gradsutdanning på mastergradsnivå eller tilsvarende, med en innholdsprofil som er relevant for katekettjenesten. Her kreves i tillegg, i eller utenfor graden, kristendomskunnskap tilsvarende 60 studiepoeng, pedagogikk tilsvarende 30 studiepoeng og praktisk-kateketisk utdanning (30sp).

Det viktigste kriteriet er også her mastergradsnivå. Som for diakon har forvaltningspraksis her vært en relativt vid tolkning av hva som er en relevant master. De øvrige kravene er nokså like de alminnelige kravene for kateket. Det er noe lavere krav til kristendomskunnskap og praktisk-kateketisk utdanning.

Med innføringen av trosopplæringsreformen ble det skapt et stort behov for undervisningsstillinger i kirken, og Kirkemøtet og Kirkerådet har flere ganger, senest i 2015, pekt på behovet for å utvide muligheten for å kvalifisere som kateket,

inkludert muligheten for å bli vurdert på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Da Kirkemøtet i 2015 behandlet undervisningstjenesten i Den norske kirke, ble blant annet følgende vedtatt:

Kirkemøtet ser behov for alternative veier til katekettjeneste. Dette kan ivaretas ved å benytte Kirkerådets anledning til å godkjenne egnede personer med annen faglig jevngrad og relevant utdanning/praksis som kateket. I tillegg bør det etableres en ordning for godkjenning av personer med særlige kvalifikasjoner for katekettjeneste.

Det siste har vist seg vanskelig å gjennomføre både på grunn av de generelle vanskelighetene med å formulere slike særskilte grunner (se drøfting om prester over) og fordi det har vært vanskelig å finne frem til hvem som skulle søke for en slik gruppe, fordi det er soknet ved kirkelig fellesråd som tilsetter. For prestene er det biskopen som søker, og for dem har biskopen også arbeidsgiveransvar.

3.2.3.3. *Andre stillinger i kirkelig undervisning*

Som det fremgår av ovenstående, har kirken sett på kateketene som den profesjonen som primært skal lede menighetens undervisningsoppdrag. Men som en konsekvens av trosopplæringsreformen, økte antallet stillinger innen kirkelig undervisning kraftig i første tiår av 2000-tallet, og antall utdannede kateketer var ikke tilstrekkelig til å fylle alle disse. Med utdanningsnivået for kateketer, ville det også ta en viss tid å kvalifisere det nødvendige antall. Dermed økte også behovet for en mer differensiert stillingsstruktur.

Dette ble i første omgang ivaretatt fra 2010 gjennom fastsettelse av nye stillingskoder fra KA–Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon. I tillegg til kateket har KA i dag to stillingskoder for menighetsarbeider, en uten noen krav til utdanning, den andre med krav om fagbrev eller tilsvarende. Videre ble stillingskoden *menighetspedagog* opprettet; her er det etablert tre koder for innplassering. Den første av disse krever bachelorgrad eller tilsvarende, altså til sammen 3 års universitets- eller høyskoleutdanning. Den andre har krav om 4-årig universitets- eller høyskoleutdanning på bachelornivå og den tredje 5-årig utdanning på masternivå eller tilsvarende. For alle tre gjelder at graden må inneholde minst 30 stp. kristendomsfag og 30 stp. pedagogikk.⁷ Det stilles utover dette ingen spesifikke krav til bachelor og/eller mastergradens relevans, da det i for stor grad vil bli gjenstand for skjønn å vurdere gradens relevans. Det viktigste kriteriet blir derfor kompetansen som er knyttet til nivået på graden. Relevansen blir i tillegg hjulpet av kravene i pedagogikk og i kristendomsfag.

Kirkerådet og KA gikk våren 2014 ut med en felles rådgivning om å bruke stillingsstrukturen og kvalifikasjonskravene som finnes i det kirkelige avtaleverket, med vekt på kateket og menighetspedagog, når det opprettes nye undervisningsstillinger i menighetene.

⁷ For å forstå logikken i det etablerte avtaleverket, er det naturlig å ta et sideblikk til avtaleverk i undervisningsstillinger i skoleverket (KS-området), der det tilsvarende er etablert ulike titler for en opplæring/undervisning-stilling, som fagarbeiderstillinger (barne- og ungdomsarbeider), lærer (3 år, bachelor), adjunkt (4 år, bachelor), lektor (master/hovedfag). Stillingstitlene gjenspeiler i noen grad ansvarsområder, men like gjerne utdanningsnivå.

Da saken om kirkelig undervisning ble behandlet i Kirkemøtet i 2015 (KM 07/15) uttalte kirkemøtekomiteen følgende.

Komiteen vil påpeke at kompetansekravene for menighetspedagog innen pedagogikk og kristendomskunnskap er å forstå som minimumskrav, i tråd med stillingskodene i KA-regulativet. Kristendomskunnskap er kjernekompetanse for å være lærer i kirken. Det er ønskelig at bachelorutdanninger som utformes spesielt med sikte på tjeneste som menighetspedagog, inneholder mer kristendomskunnskap enn minimumskravet på 30 studiepoeng. I tillegg bør en slik utdanning inneholde praktisk-kirkelige fag. Kirkeloven § 24 tredje ledd bokstav c sier at «Kirkemøtet fastsetter kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for særskilte stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk.» Kirkemøtet har fastsatt «Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer». Det er ikke fastsatt tjenesteordning for de øvrige kirkelige undervisningsstillingene. Komiteen mener at dersom det skal fastsettes nye kvalifikasjonskrav til menighetspedagog, bør dette forberedes og fremmes som egen sak for Kirkemøtet. Med utgangspunkt i høringen legger vedtakets punkt 1 til grunn at den etablerte stillingsstrukturen (med kateket, menighetspedagog og menighetsarbeider) ivaretar tilstrekkelig rammeverk og fleksibilitet for arbeidstakere og arbeidsgivere. Komiteen ønsker derfor ikke å fremme forslag om å legge inn mer innhold i kompetansekrav for menighetspedagog nå.

Kirkemøtet gjorde deretter følgende vedtak:

For tilsetting som menighetspedagog kreves utdanning på bachelor-nivå som inneholder minimum 30 studiepoeng relevant pedagogikk/formidlingsfag og 30 studiepoeng kristendomskunnskap.

Dette er altså i tråd med de krav som er fastsatt i KA's regulativ. Det er ikke siden fastsatt noen egen tjenesteordning for menighetspedagoger.

3.2.3.4. Utvalgets vurdering

Utvalget oppfatter utviklingen av alternative stillinger, og da spesielt stillingen menighetspedagog som et svar på et sterkt økende behov for opplæringsstillinger mer enn en villet og planlagt utvikling. Menighetspedagogene har imidlertid etablert seg som en viktig tjenestegruppe innen kirkelig undervisning, som gjør en stor innsats i mange menigheter. Dette ble bekreftet med Kirkemøtets vedtak i 2015.

Menighetspedagogtittelen har likevel en noe uklar status i kirkens tjenestemønster. Som påpekt over, er det ikke fastsatt noen egen tjenesteordning for menighetspedagoger, og det er dermed heller ikke reflektert over hvordan menighetspedagogstillinger er å forstå i forhold til kateketstillinger. For å kunne gå mer spesifikt inn i hvilke kvalifikasjonskrav som bør stilles til menighetspedagoger, bør etter utvalgets mening disse problemstillingene drøftes først. Utvalget ser samtidig at det går utover dets mandat å gå opp grensene mellom stillingskategoriene kateket og menighetspedagog.

Utvalget tar derfor til etterretning de kvalifikasjonskravene for menighetspedagoger som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2015, men vil oppfordre til at forholdet mellom de ulike tjenestekategorier innen kirkelige undervisning utredes nærmere.

3.2.4. Kantorer

3.2.4.1. Alminnelige vilkår

For kirkemusikerne er kravet en fireårig bachelor i utøvende kirkemusikk. Alternativt kan det tas en treårig bachelor med 60 studiepoeng (ett år) tilleggsutdanning i enten musikk, kirkefag, pedagogikk eller diakoni. Dette var materielt sett også kravet før 2004, selv om gradsbetegnelsen kom etter kvalitetsreformen.

Hva betegnelsen «kirkemusikk» innebærer, er i første rekke resultat av fagtradisjonen innenfor de ulike utdanningsinstitusjonene. Det er ikke eksplisitt uttalt fra kirkelig hold hva som kan betegnes som kirkemusikalsk utdanning, men i fastsettelsen av krav til alternativ kompetanse (se nedenfor) gis det en tydelig retning. Her fremkommer at beherskelse av orgel er sentralt. Videre beherskelse av korledelse samt liturgi og hymnologi. NLA høgskolen søkte i 2012 Kirkerådet om godkjenning for en kirkemusikkutdanning med piano som hovedinstrument og orgel som biinstrument, men fikk negativt svar fra Kirkerådet.⁸

3.2.4.2. Alternativ kompetanse

Når det gjelder kirkemusikerne er kravet til alternativ kompetanse fireårig musikkutdanning på bachelornivå. Innenfor eller utenfor graden kreves hymnologi, liturgikk og orgelkunnskap tilsvarende 20 studiepoeng og korledelse tilsvarende 15 studiepoeng. Kompetanse i orgelspill dokumenteres ved prøvespilling godkjent av en utdanningsinstitusjon eller Kirkerådet..

Det er relativt sett nokså mange som har ønsket å bli godkjent med en slik alternativ kompetanse, mye på grunn av det store antall utenlandske kirkemusikere. I praksis har de aller fleste av disse møtt kravene ved å gjennomføre et påbyggingsår i kirkemusikk kalt Kirkemusikk II, som er tilrettelagt av flere av utdanningsinstitusjonene innen kirkemusikk, for musikere som ønsker å kvalifisere seg til kantortjeneste. Gjennom avtaler mellom de ulike utdanningsinstitusjonene og Kirkerådet blir studenter som fullfører Kirkemusikk II automatisk kvalifisert som kantor.

3.3. Autoriseringer

I tillegg til de ordningene som er nevnt over, er det også mulig for prester, diakoner, kateketer og kantorer som er ordinert eller vigslet i en luthersk kirke i EØS-området, å søke om å få autorisasjon til å virke i samme tjeneste i Den norske kirke.

Dette er som følge av Norges tilpasning til yrkeskvalifikasjonsdirektivet,⁹ som innebærer at EØS-borgere kan søke om autorisasjon for å tjenestegjøre i Norge på samme vilkår som i sitt hjemland. Direktivet omhandler lovbestemte stillinger, det vil si som har offentlige kvalifikasjonskrav.

⁸ Nærmere referanse

⁹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/36/EF av 7. september 2005 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner

Direktivet sier at en gjensidig skal godkjenne hverandres utdanning og eksamener, uavhengig av om de er identiske, så lenge de kvalifiserer til tilsvarende stilling i hjemlandet. Reglene er i dag fastsatt i yrkeskvalifikasjonsloven, som trådte i kraft i 2018.

Som følge av dette fastsatte departementet 21. desember 2004 forskrift om autorisasjon av prester i henhold til EØS-avtalen. Denne ble vedtatt på ny av Kirkemøtet 2016. Her fremgår det som vilkår at vedkommende som søker autorisasjon må være ordinert til prestedtjeneste i en evangelisk-luthersk kirke. Søkere må fremlegge dokumentasjon på dette samt bevis på at ordinasjonen ikke er tilbakekalt. Det er med andre ord ikke et krav om en tilsvarende utdanning som norske ordinerte prester. Derimot er det et krav at kirkesamfunnet hvor vedkommende er ordinert er «evangelisk-luthersk». Det betyr at utenlandske søkere fra andre kirkesamfunn ikke kan autoriseres etter denne forskriften, heller ikke fra dem som Den norske kirke har inngått forpliktende avtaler med.

Myndighet til å fastsette tilsvarende forskrifter for de øvrige vigslingsgruppene ble av staten delegert til Kirkemøtet, som delegerte den videre til Kirkerådet. Forskrift for henholdsvis diakon, kateket og kantor ble fastsatt av Kirkerådet 3. juni 2005 og gjelder tilsvarende som for prester. Direktøren er gitt fullmakt til å gjøre vedtak i hver enkelt sak for alle fire tjenestegruppene. Praksis er at autorisasjon blir gitt etter vedtak i en komite nedsatt av direktøren.

3.3.1. Betydning og fremtidig praksis

Siden 2005 er til sammen 56 personer blitt autorisert, altså gjennomsnittlig mellom tre og fire per år. Flertallet av disse er prester, og i praksis er det nesten utelukkende prester og diakoner som omfattes, ettersom vigslede kateketer og kantorer stort sett er ukjent i andre kirker. I perioden 2015-19 ble det autorisert 10 prester og 4 diakoner samt én kateket.

Etter at nåværende kirkelov blir opphevet i 2021 er det usikkert om kirkelige stillinger vil være stillinger som har offentlige kvalifikasjonskrav. Dersom dette ikke er tilfelle, betyr det at Den norske kirke står fritt til å videreføre forskriftene. Utvalget mener det kan være grunn til å se en eventuell videreføring i sammenheng med en bredere drøfting av hvilke kvalifikasjonskrav som bør gjelde for utenlandske personer som er vigslet.¹⁰

3.4. Unntaksordninger

Som følge av mangel på kvalifisert arbeidskraft, er det i en del tilfeller nødvendig å tilsette personer uten de nødvendige kvalifikasjonskrav. Dette gjelder i særlig grad kravet til formell kompetanse, men er i noen grad også knyttet til krav om vigsling.

For prester er kravet til vigsling/ordinasjon i realiteten mer absolutt enn for andre grupper, selv om det formelle kravet er likt for alle de fire gruppene. Problemstillingen blir derfor noe annerledes for prester enn for de øvrige.

¹⁰ Se avsnitt 4.1.4. og 4.1.5.

3.4.1. Prestetjeneste på fullmakt (prestevikarer)

Biskopen kan i henhold til Tjenesteordning for biskoper (TOB) § 10 gi fullmakt til egnede ikke-ordinerte til å utføre prestedtjeneste. Ordningen ble innført ved kongelig resolusjon i 1974, etter et initiativ fra Bispemøtet. Den har flere ganger vært oppe til diskusjon, for presisering og utarbeiding av praktiske retningslinjer. Porvoo-avtalen og andre økumeniske avtaler som Den norske kirke har inngått har utfordret ordningen, men Bispemøtet har i flere omganger vurdert det slik at det ikke er behov for å endre ordningen og retningslinjene som følge av disse. Bispemøtet har imidlertid flere ganger presisert at ordningen skal forvaltes ut fra et nødsprinsipp. I en evaluering av ordningen i 2005 (BM 22/05) la Bispemøtet til grunn at den offentlige tjeneste med Ord og sakrament i menighetene forutsetter ordinasjon. Det ble samtidig gitt uttrykk for bl.a. at «prestedtjeneste ved ikke-ordinert etter gjeldende fullmaktsordning forutsetter et påtrengende behov hvor en prestestilling står ubetjent, eller betjenes bare delvis. I tillegg kan fullmakter gis til teologiske studenter i den avsluttende del av studiet i forbindelse med stiftspraksis».

Bispemøtet har også senere evaluert ordningen, senest under sitt møte i juni 2019 (BM 9/19). Biskopene vedtok da følgende:

For den videre praktiseringen av fullmaktsordningen ønsker Bispemøtet å presisere følgende:

1. Fullmakt til prestedtjeneste til ikke-ordinerte blir gitt for å sikre menigheten en ordnet tjeneste med ord og sakrament. Det må være et påtrengende behov som følge av at en prestestilling står helt eller delvis ubetjent.
2. Tjenesten må være tidsbegrenset, knyttet til en enkelttjeneste eller for en bestemt periode.
3. Den som blir gitt fullmakt til prestedtjeneste, må gjennomgå nødvendig opplæring, som i det minste inneholder kursing i gudstjenesteledelse og sakramentsforvaltning.
4. Den enkelte biskop står fritt til å bruke sin myndighet, lokalkunnskap og sitt skjønn til å vurdere den aktuelle kandidaten i den enkelte situasjon.

Dette vedtaket viser en ordning under press. Det finnes i dag ingen samlet oversikt over bruk og omfang av ordningen. I forbindelse med Kirkerådets utredning fra 2010 ble det foretatt en kartlegging av omfanget av og erfaringen med biskopenes bruk av TOB §10. Den viser stor variasjon fra bispedømme til bispedømme i omfang og innhold i fullmaktene som blir gitt, og inkluderer stiftspraksis, sommervikariater, og lengre vikariater på opptil fire år. Det er stort sett gode erfaringer, og ordningen fyller et behov som eller ikke ville være dekket. Bispemøtet presiserer likevel i forberedelsen av saken i 2019 at det på ny er behov for en gjennomgang, for å sikre at praksis er i tråd med regelverket. Det finnes også i dag tilfeller der fullmakt blir gitt for 2-3 år om gangen. Forholdene både bispedømmene imellom og innad i bispedømmene er til dels svært forskjellige, slik at omfanget på bruken av TOB § 10 vil måtte variere. Som det fremgår av vedtaket punkt 3 og 4 finnes det i dag ingen formelle krav til denne type tjeneste, utover at vedkommende som blir tilsatt «må gjennomgå nødvendig opplæring, som i det minste inneholder kursing i

gudstjenesteledelse og sakramentsforvaltning.» Det er opptil den enkelte biskop å foreta en konkret vurdering av den enkelte kandidat, basert på lokalkunnskap og skjønn. I prinsippet kan dette dermed karakteriseres som et «hull» i de vanlige kompetansekravene til kirkelige medarbeidere.

Det finnes i dag heller ingen oversikt over hvilken faktisk formell kompetanse de som gjør tjeneste som prestevikarer har, men det er grunn til å anta at i det minste en del av dem har relevant høyere utdanning. Ordningen med fullmakt brukes også i mer eller mindre utstrakt grad som hjemmel for å gi diakoner og kateketer fullmakt til å lede gudstjenester med sakramentsforvaltning.

Kirkerådet etablerte i 2009 en arbeidsgruppe som skulle utrede mulige ordninger for lokal prestetjeneste samt spørsmålet om en type «ungdomspastor» med bachelor-eksamen, for Den norske kirke. Arbeidsgruppen konkluderte med en rapport i 2010 med tittelen *Lokal prestetjeneste – utgreiing av nye ordningar*, som munnet ut i et forslag om en mer dynamisk og systematisk bruk av TOB § 10. Rapporten ble behandlet av Kirkerådet høsten 2010 (KR 51/10), og ble oversendt Bispemøtet, men har ikke ført til noen endring av retningslinjene.

Det har vært en stigende tendens til at søkere til evalueringnemnda har erfaring som prestevikarer, gjerne over perioder på flere år. Dette er personer som enten i forkant eller i løpet av perioden som prestevikar har skaffet seg tilstrekkelig kompetanse til å bli godkjent av evalueringnemnda som kompetente til å ordineres.

3.4.2. Kvalifikasjonskrav og vigsling

Prestevikarordningen er skapt ut fra behovet for en ordning som gir mulighet for å bemanne prestestillinger selv om kravet om ordinasjon ikke er oppfylt. For de øvrige profesjonene er dette løst på en annen måte. Siste avsnitt i kvalifikasjonskravene både etter dagens ordning og i forslaget til justert ordning, gir åpning for at dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan stillingen midlertidig besettes av ukvalifiserte. For diakon og kateket er det formulert som at stillingen midlertidig kan omgjøres til en stilling innen henholdsvis diakoni og kirkelig undervisning. Denne muligheten er for disse kategoriene knyttet til det som i dagens regelverk fortsatt heter «statlig finansiering». Dette er i utgangspunktet stillinger som før 1997 var statlige stillinger, og som etter overføringen til kirkelig fellesråd har fått tilskudd fra bispedømmerådet. For disse stillingene må bispedømmerådet godkjenne en slik midlertidig omgjøring. For stillinger uten tilskudd fra bispedømmerådet vil arbeidsgiver antas å ha en større frihet til omgjøring. Dette viser seg i regelverket for kantor, der formuleringen mer åpen. Der heter det at hvis det ikke melder seg søkere som er kvalifisert til kantor, kan det tilsettes organist.

Utvalget ser at det er noen utfordringer knyttet til å ha denne type unntaksbestemmelser. Det kan potensielt utvanne de faglige kravene til stillingen og dermed undergrave de kvalifikasjonskravene som er satt opp som normalkrav. På den annen side vil det i mange tilfeller være en reell problemstilling at det ikke finnes kvalifiserte søkere. Alt i alt ser utvalget det som en fordel at regelverket åpner for denne type unntak.

Knyttet til denne bestemmelsen er imidlertid også en annen problemstilling, nemlig søkere som er kvalifiserte til stillingen, men som av ulike grunner ikke ønsker å bli vigslet til tjenesten. Dette gjelder først og fremst kirkemusikere.

Dagens tjenesteordninger forutsetter at en person som oppfyller kvalifikasjonskravene og søker stilling i Den norske kirke blir vigslet til stillingen. Det går klart frem i tjenesteordningens § 5, der det heter «Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev». Dette må sees i sammenheng med § 4 siste ledd. Der vedkommende ikke oppfyller kvalifikasjonskravene vil det heller ikke være grunnlag for vigsling. Det kan imidlertid vanskelig hevdes ut fra § 4 siste ledd at personer som er kvalifisert likevel kan tilsettes som organist fordi de ikke vil innrette seg etter forutsetningen om vigsling i § 5.

Virkeligheten er likevel at flertallet av dagens kirkemusikere ikke er vigslet. Av samtlige som er ansatt i en kirkemusikalsk stilling er bare rundt 23 % vigslet. Et stort antall av disse har heller ikke de nødvendige kvalifikasjoner, men også blant dem som er kvalifisert er bare omkring halvparten vigslet til kantor. Creo, som er den dominerende fagforening for kirkemusikere, har en pragmatisk tilnærming til denne situasjonen. Deres tilnærming er at da Kirkemøtet i 2015 stadfestet at vigsling skulle være et krav for å bli kantor, innførte man indirekte to kategorier kirkemusikere, en vigslet, med tittel kantor, og en ikke-vigslet, med tittel organist. En slik betraktning har utgangspunkt i KA's lønnsregulativ, som baserer lønnsnivå på utdanning, men er i strid med tjenesteordningens ordlyd og antagelig også med Kirkemøtets intensjon.

Utvalget vil peke på utfordringen som ligger i at et sentralt vilkår for tilsetting som Kirkemøtet har satt i så stor grad blir neglisjert av en tjenestegruppe. Dette er også en situasjon som kirkemusikerne selv opplever ubehagelig.

Utvalget ser det ikke som en del av sitt mandat å vurdere hvorvidt kravet om vigsling i sin nåværende form skal videreføres eller endret. Utvalget vil likevel peke på at det fortsatt ligger betydelige uløste spenninger innenfor tenkningen rundt vigsling av kirkemusikere, som Kirkemøtet i fremtiden bør adressere.

3.5. Kvalifikasjonskrav i noen sammenlignbare kirker

Dette kapitlet omhandler i hovedsak kvalifikasjonskrav for prester. Det har sammenheng med at de øvrige tjenestene som i Den norske kirke er vigslede tjenester i mindre grad har samme status og klare kvalifikasjonskrav i sammenlignbare kirker. Et unntak er diakoner, som har en sterk stilling i Sverige og Finland. Disse er omtalt kort.

3.5.1. Danmark

For å bli prest i den danske folkekirke må man ha kandidateksamen i teologi (cand.theol.) fra et dansk universitet. Dette tilsvarer mastergrad, men det forutsettes forkunnskaper i gresk og latin. Enkelte får ekvivalent deler av teologiske utdannelse fra andre land. Det skjer via Kirkeministeriet. I etterkant av kandidateksamen er det en fire måneders utdanning ved et av de to pastoralseminarene.

Det er videre åpnet for at andre personer kan søke prestestilling «såfremt den pågældende i fremtrædende grad har vist sig i besiddelse af egenskaber, der har

væsentlig betydning for varetagelse af præstestilling.»¹¹ Tillatelse til dette blir gitt av kirkeministeriet. Kandidaten må ha fylt 35 år og bestå en prøve hos biskopen. Det er også biskopene som søker etter denne bestemmelsen. I etterkant av godkjenningen må kandidaten gå et semester på pastoralseminariet. Det er få som blir prester etter denne veien, men antallet er visstnok noe økende.

Helt fra 1922 har det dessuten vært mulig for ikke-teologer med en annen akademisk utdanning å bli ordinert, dersom vedkommende blir kalt spesielt av en bestemt menighet og biskopen godkjenner dette. Det er ukjent hvor utbredt denne ordningen er.

Det var tidligere også flere veier til prestedtjenesten, som en følge av forbigående forhold som skapte prestemangel. I perioden 1962-85 fantes en ordning som tillot ikke-teologer som er akademikere å bli prester, etter en prøve for et utvalg bestående av to biskoper og en professor. I 1971 ble det vedtatt en «nødlov» med tidsbegrensning på ti år, for å avhjelpe den store prestemangelen. Her var kravet bare lærerskoleeksamen samt et teologisk kurs og en prøve anordnet av kirkeministeriet.

I Danmark finnes ingen ordninger for å gjennomføre de typiske presteoppgaver uten ordinasjon.

Som en følge av tiltagende prestemangel nedsatte det danske kirkeministeriet i 2016 et utvalg som skulle se på tiltak for å avhjelpe dette. Utvalget avgav i september 2018 *Betænkning fra Udvalget om præstemangel*.¹² Betenkningen anbefalte å skape flere alternative veier. Man foreslo også for en tidsavgrenset periode å gjenopplive ordningen med at ikke-teologer med høyere utdanning skulle kunne ordineres. Disse forslagene har imidlertid ikke vunnet politisk tilslutning. Det er nå nedsatt et nytt utvalg til å se på problematikken.

3.5.2. Finland

Kravene til teologisk utdanning er gitt av Biskopsmøtet 2013.¹³ Den som søker om ordinasjon skal ha minst en teologie magisterexamen (mastergrad) hvori inngår studier i eksegetikk, kirkehistorie, systematisk teologi og praktisk teologi, sammenlagt minst 100 studiepoeng, og religionsvitenskapelige studier minst 10 studiepoeng. Dessuten minst 30 sp i minst 2 klassiske språk og praktisk teologi minst 20 sp.

For å søke fast prestedtjeneste som kapellan eller kyrkoherde, må man, i henhold til kyrkoordningen, avlegge pastoralexamen. Denne avlegges hos domkapittelet. Pastoralexamen kan avlegges av prest etter ferdig grunnutdanning og minst to års prestedtjeneste. Eksamenen omfatter 34 studiepoeng og består av åtte studieenheter i tillegg til preken- og undervisningsprøver. Høyere pastoralexamen, som bl.a.

¹¹ Lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. lov nr. 647 af 12. juni 2013.

¹²

http://www.km.dk/fileadmin/share/billeder/Betaenkninger/Betaenkning_fra_Udvalget_om_praestemangel_-_September_2018.pdf

¹³ https://evl.fi/plus/beslutsfattande/lagstiftning/kyrkans-forfattningssamling/forfattningssamling-nr-63/nr-114-biskopsmotets-beslut-om-teologisk-examen-som-kravs-for-prastambetet?p_p_id=56_INSTANCE_Wppum7aCyetw&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=2

omfatter en teologisk avhandling, kreves av en søker til domprost og stiftsdekan og for å kunne velges til prästassessor ved domkapitlet.

Utdanningskrav til *diakon* er gitt av kyrkostyrelsen, oppdatert 2017.¹⁴ Her er kravet yrkeshøgskoleeksamen innen helse- og sosialfag, området sosionom (YH), som omfatter minst 210 studiepoeng eller yrkeshøgskoleeksamen innen helse- og sosialfag området, sykepleier (YH), som omfatter minst 240 studiepoeng.

Eksamen må inkludere minst 90 studiepoeng teologiske studier og studier som berører arbeidet i menighetene og kirken samt følgende diakonale emner:

1. Teologiske studier som gir innsikter i Bibelen, den kristne tro og kirkens åndelige liv, minst 20 studiepoeng
2. Yrkesstudier i diakoni, minst 40 studiepoeng
3. Heltidspraksis innen diakoni, minst 15 studiepoeng, hvorav minst 12 studiepoeng i en menighet eller kirkelig samarbeidsområde i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland
4. Oppgave i diakoni, minst 15 studiepoeng.

Diakoner vigsles til tjenesten.

Kyrkostyrelsen har også gitt utdanningskrav for ungdomsarbeidsledere, ledere av barnarbeid, leder for misjon og internasjonal virksomhet og familierådgiver eller leder av familiekontor.

3.5.3. Sverige

I Svenska kyrkan er det fire typer stillinger som gjennomgår en kirkelig utdanning ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut i Uppsala og Lund. Det er prest, diakon menighetspedagog (församlingspedagog) og kirkemusiker. En viktig side av denne utdanningen er samvirket med de tre andre yrkesutdanningene. Noen fag studeres bare i presteprogrammet mens andre er felles med ett eller flere av de øvrige tre programmene. Fagene inngår i sju kunnskapsområder, som er:

Gudstjeneste (inkludert homiletikk og liturgikk)
 Diakoni
 Menighetspedagogikk (med kateketikk)
 Kunst og musikk
 Sjelesorg
 Strategi og lederskap
 Teologi og samfunn

Før man begynner på utbildningsinstituttet skal det være gjennomført åtte ukers praksis i en menighet samt deltatt på åtte-ti dagers samlinger i stiftet. Kandidaten tar selv kontakt med det stift vedkommende ønsker å knytte seg til. Som del av en vigset tjeneste må preste- og diakonkandidater bli anbefalt av en biskop.

¹⁴ <https://evl.fi/plus/beslutsfattande/lagstiftning/kyrkans-forfattningssamling/forfattningssamling-nr-63/nr-124-kyrkostyrelsens-beslut-om-examina-som-forutsatts-av-vissa-tjansteinnehavare-i-andligt-arbete>

Før utdanningen ved utbildningsinstituttet må hver av de fire profesjonene ha gjennomgått en fagutdanning.

For å bli *prest* i Svenska kyrkan må man i utgangspunktet ta magistereksamen (240 studiepoeng, dvs. 4 års studier) og dessuten kurset Svenska kyrkans tro och liv på universitet eller høgskole (15 poeng). Totalt 255 poeng. Magistereksamen er fastsatt å skulle inneholde: allmenn religionsvitenskap 30 poeng, bibelvitenskap 60 poeng hvorav 30 poeng språk og systematisk teologi 30 poeng i tillegg til Svenska kyrkans tro och liv.

Integrert i magisterstudiene begynner prestekandidatene også på den pastoralteologiske utdanningen ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Første del er 15 poeng studier som går over ett semester, som er tenkt å skulle tas sammen med universitetskurset i Svenska kyrkans tro och liv. Først deretter kan prestekandidaten begynne sitt avsluttende hele år (60 studiepoeng).

Først etter dette kan stiftets domkapittel la en person gjennomgå «prästexamen», som er den siste formelle prøven, som foregår umiddelbart før ordinasjonen.

Dette beskriver den vanlige majoritetsveien fram til prest i Svenska kyrkan. Det finnes noen unntak fra denne regelen. Det vanligste unntaket gjelder personer – med kortere utdanning – som er ordinert til tjeneste i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen. Andre vanlige unntak gjelder prester som kommer fra medlemskirker i LVF, Porvoo-fellesskapet eller andre kirker som Svenska kyrkan er i kirkefellesskap med. Det er imidlertid ingen alternative utdanningsveier for å bli vanlig menighetsprest i Svenska kyrkan. Man hadde tidligere en ordning med «dispensutbildning», som gav mulighet for å bli ordinert med en kortere utdanning. Det var her en nedre aldersgrense på 35 år, og det var tidsrestriksjoner på når man kunne bli komminister og kyrkoherde.¹⁵ Denne ordningen ble forlatt antagelig en gang på 1980-tallet. Det skal legges til at normalutdanningen på det tidspunktet var lengre enn i dag.

I prinsippet har en biskop myndighet til å ordinere en person som ikke oppfyller de stipulerte kravene, men i praksis er det en sterk enighet i bispemøtet om ikke å avvike fra felles ordninger eller rutiner.

I Svenska kyrkan er det heller ingen ordninger for – eller en praksis med – å la uordinerte personer utføre noen av de særskilte presteoppgavene. Hverken gudstjeneste med nattverd eller kirkelige handlinger kan utføres fullt ut av en uordinert person.

På bakgrunn av aktuelle utfordringer finnes det en diskusjon og en viss vilje fra bispemøtets side til å vurdere mulighetene for et mer individuelt tilpasset utdanningsløp for blivende prester.

Kvalifikasjonskravene for *diakon* går langs de samme linjene som for prest. For å bli diakon må man ha en fagutdanning fra høgskole eller universitet samt være opptatt som diakonkandidat i et stift. Deretter studerer man pastoralteologi ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

¹⁵ NOU 1972:31 s.42

Siden 2013 er kravet til høyskoleutdanning minst kandidatexamen, tilsvarende bachelorgrad 180 studiepoeng, med hovedområde (90 stp) innen ett av følgende områder: psykologi, sosialt arbeid, sykepleie, medisin eller folkehelse, alternativt annen kandidatexamen, 180 stp, med 90 stp innen psykologi, sosialt arbeid, sykepleie, medisin eller folkehelse.

Alternativt yrkeseksamen som omfatter minst 180 studiepoeng innen tilsvarende områder (f.eks. sosionom eller sykepleier).

Efter avsluttet fagutdanning følger en pastoralteologisk utdanning for diakoner ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Studiene omfatter to semesters studier på heltid. at man har Dette er det samme som for prestekandidater.

Som med prester er de to sistnevnte delene av utdanningen avhengig av tilknytning til ett av Svenska kyrkans stift. Etter fullført utdanning blir kandidaten vigslet til diakon i det stiftet vedkommende skal gjøre tjeneste.

Utdanning til *menighetspedagog* (församlingspedagog) er høyskoleutdanning som lærer på bachelornivå, minst 180 studiepoeng.

Deretter gjennomgås en ettårig utdanning på heltid ved utbildningsinstitutet.

Menighetspedagog er ikke en vigslet stilling i Svenska kyrkan.

Utdanningen for *kirkemusikere* gis på flere nivå. Det kan velges en toårig høyskole- eller musikhøyskoleutdanning på 120 stp. kunstnerisk kandidatutdanning (180 stp) med innretning kirkemusikk. Etter den kunstneriske kandidatutdanningen kan man også ta kunstnerisk masterutdanning (120 hp).

De tre utdanningsnivåene gir tittel som henholdsvis kantor, organist og førsteorganist. Heller ikke kirkemusikerne blir vigslet til tjeneste.

3.5.4. Church of England

I Church of England er veien til prestetjeneste i større grad preget av vekt på personlig kall og modning enn i norsk og luthersk tradisjon. Den som ønsker å bli prest først etablerer en kontakt med sin biskop. Hvert bispedømme har Diocesan Directors of Ordinands (DDO's) som i samarbeid med en lokal menighet veileder kandidatene frem mot presentasjon for et utvalg kalt Bishop's Advisory Panel. Panelet foretar intervjuer knyttet til personlig modenhet, tro og evne til å formidle evangeliet. Utvalget gir deretter anbefaling om egnethet for prestetjeneste. Dersom kandidaten blir anbefalt, vil den lokale biskopen sende vedkommende til videre opplæring. Tradisjonelt har kandidatene blitt sendt på et presteseminar, og det finnes en rekke slike seminarer spredt utover landet, med forskjellig teologisk og kirkelig profil. Alternativt kan man velge å studere ved åpne institusjoner kombinert med tilknytning til en menighet. Det er også lagt til rette for deltidsstudier ved siden av annet arbeid.

I tillegg til dette er det en utbredt praksis med local ordained ministers, som vanligvis ikke er betalt.

Church of England har også diakoner, som følge av læren om det tredelte embete diakon – prest – biskop. For de flestes vedkommende er diakonatet et forstadium til prestetjenesten, men det finnes også de som er ordinert som «permanent» eller «distinctive deacons». Det er imidlertid ikke noe eget utdanningsprogram for disse, og de er for det meste ulønnede personer som jobber i kirken på frivillig basis.

4. Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav

4.1. Innledning

Den overordnede målsettingen for utvalgets forslag er forenkling og klargjøring av regelverket angående kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger. Det er viktig både for dem som ønsker å utdanne seg til en kirkelig stilling og for utdanningsinstitusjonene at regelverket for kvalifikasjoner er så enkelt og entydig som mulig. En slik utvikling vil også kunne være et bidrag i arbeidet med rekruttering.

En viktig side ved forslagene er at muligheten for personlig godkjenning på grunnlag av annen tilsvarende kompetanse eller eventuelt på grunnlag av særlige kvalifikasjoner, foreslås avsluttet. For presters vedkommende betyr dette en avvikling av evalueringsnemnda. For de øvrige vil muligheten for å godkjennes etter søknad til Kirkerådet falle bort. Utvalget mener en slik individuell vurdering ikke uten videre skaper større rekruttering til de ulike profesjonene, og i noen tilfeller kan en slik vurdering virke mot sin hensikt, altså at den er demotiverende. Isteden er det foreslått alternative veier mot kvalifisering som er mer forutsigbare og gjennomsiklige, og dermed gjør det lettere for den enkelte å planlegge et studieløp.

En viktig avveining i oppstilling av kvalifikasjonskrav er behovet for på den ene siden en tydelig faglig identitet og på den andre siden fleksible ordninger som gjør det lettere for personer med en annen fagbakgrunn og kvalifisere seg til en kirkelig profesjon. Utvalget har svart på denne problemstillingen ved å sette opp en tydelig hovedvei mot den enkelte profesjon, samtidig som det er satt opp alternative studieløp som under gitte forutsetninger gir en lettere vei mot målet. Denne organiseringen gir etter utvalgets mening en bedre og tydeligere organisering av kvalifikasjonskravene enn dagens ordning med individuell vurdering enten i nemnd eller administrativt i Kirkerådet.

Et viktig teknisk grep i utformingen av forslagene er betegnelsen «*i eller utenfor graden*». Det betyr at all relevant kompetanse som finnes innenfor rammen av en eksisterende mastergrad kan brukes videre, men videre at manglende kompetanse kan legges til i tillegg. Det blir altså ikke nødvendig for noen å ta en ny mastergrad. For dem som ikke har noen mastergrad fra før, vil denne kunne tilpasses på bakgrunn av emnekravene.

Det elementet av personlig vurdering som i dag foregår i evalueringsnemnda og i noen grad i Kirkerådet, kan i dag bedre ivaretas av andre instanser. Det er for det første i dag bedre systemer for egnethetsvurdering og skikkethetsvurdering i regi av utdanningsinstitusjonene enn da nåværende regelverk ble vedtatt. Disse ordningene vil langt på vei kunne fange opp manglende egnethet på en mer treffsikker måte enn dagens systemer. Dernest har kirken selv bygget ut et apparat for å prøve motivasjon og egnethet, særlig gjennom programmene Veien til prestetjeneste (VTP) og Veien til vigslet tjeneste (VTVT). Utvalget har i liten grad sett på innholdet i disse

programmene, men finner denne type arena godt egnet til å prøve den enkeltes motivasjon og evne til kirkelig tjeneste. Her møtes den enkelte student og det organ som er ansvarlig for den endelige prøving med tanke på vigsling, nemlig biskopene. Dersom det skulle være behov fra kirkens side for en større grad av prøving av personlig egnethet, er det etter utvalgets mening naturlig å videreutvikle en slik arena.

4.2. Kvalifikasjonskrav prest

Profesjonsstudiet i teologi er og skal fortsatt være hovedveien til å bli prest. I tillegg foreslås et alternativ for andrekarriere-prester, som erstatter dagens § 5 og 6 i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke. Samlet sett innebærer utvalgets forslag en potensielt lavere terskel for personer med en annen høyere utdanning som har fylt 35 år å kvalifisere seg for prestedtjeneste. Samtidig som at de faglige krav til prestedtjeneste styrkes i forhold til dagens regelverk.

Utvalget mener en slik forenkling vil gi en ramme for presteutdanningen som er mer dynamisk enn dagens ordning, og som dermed vil være et bedre redskap til å møte utviklingen som avtegner seg i arbeidsmarkedet og i samfunnet generelt. Det har vært viktig å bevare dagens profesjonsstudium i teologi som hovedveien til prestedtjeneste. Samtidig har det vært viktig å legge til rette for gode og forutsigbare ordninger for dem som ønsker å kvalifisere seg til prest på et senere tidspunkt i livet.

Utvalgets forslag innebærer bortfall av muligheten for å bli godkjent på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Som en konsekvens av dette foreslår utvalget at evalueringnemnda blir nedlagt, og at det heller ikke vil være mulighet for individuell vurdering av kandidater administrativt i Kirkerådet. I stedet foreslås en tydeligere konkretisering av kvalifikasjonskravene for en alternativ utdanningsvei til prestedtjeneste. Bortfallet av evalueringnemnd og innføringen av tydeligere krav vil gjøre det mer forutsigbart for aktuelle kandidater å planlegge et studieløp som sikrer oppnådde kvalifikasjoner. Ordningene vil også være enklere å administrere. Utvalget forutsetter at vurderinger av skikkethet/egnethet blir gjort av andre instanser. Nærmest til dette ligger utdanningsinstitusjonene og biskopene, blant annet gjennom programmet Veien til prestedtjeneste (VTP)

Forslaget innebærer også en avvikling av den egne forskriften om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke. Kvalifikasjonskravene settes inn som en ny § 3 i tjenesteordning for menighetsprester.¹⁶ Dette blir dermed i tråd med de øvrige tjenesteordningene. Det bør vurderes om tjenesteordningen dermed bør skifte tittel til «tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for menighetsprester».

Med en slik organisering vil kvalifikasjonskravene konsentrere seg kun om å fastslå hvilken formell kompetanse som kreves. Krav om medlemskap i Den norske kirke og

¹⁶ Som i dag lyder slik: «Bare person som fyller de kvalifikasjonskrav for tilsetting av prest i Den norske kirke som er fastsatt av Kirkemøtet, kan være fast tilsatt prest i Den norske kirke. Person som er vigslat til prest i annet kirkesamfunn, kan etter godkjenning i samsvar med tjenesteordning for biskoper § 8 femte ledd likevel tilsettes midlertidig i pretestilling når arbeidsmiljøloven tillater det, selv om vedkommende ikke fyller kvalifikasjonskravene. Vedkommende er så lenge tilsettingen varer å regne som prest i Den norske kirke i forhold til lovgivningen om vigselmyndighet og taushetsplikt.»

krav om norsk språk, som i dag står oppstilt i forskriftens § 2, forutsettes fanget opp andre steder i kirkelig regelverk.

Avvikling av dagens forskrift er også knyttet til forslaget om nedleggelse av evalueringsnemnda. Foruten de ulike former for kvalifikasjonskrav, omtaler forskriften i første rekke sammensetning og arbeidsform for nemnda, hvilke saker den kan behandle samt saksbehandlingsregler.

4.2.1. Normal kompetanse

Det normale kompetansekravet for prest er i dag *candidatus/candidata theologiae* (cand.theol.) Denne graden betegner etter kompetansereformen profesjonsstudiet i teologi, som er en seksårig utdanning på masternivå.

Tittelen cand.theol. er også betegnelsen på den tidligere teologiske embetseksamen. Denne graden inneholdt ikke praktisk-teologisk utdanning. Det er derfor fortsatt presisert i kompetansekravet at en slik utdanning må foreligge, enten som en del av eller i tillegg til cand.theol.-graden.

Utvalget foreslår ingen endringer i innhold eller omfang av dette studiet. Profesjonsstudiet i teologi, slik det i dag foreligger, er resultat av en utvikling gjennom lengre tid, og det har vært lagt ned en stor innsats for å bevare og videreføre det som et av de akademiske profesjonsstudiene i Norge. Utvalget foreslår at dette fortsatt blir hovedveien til å oppnå kvalifikasjoner som prest.

I likhet med tidligere, er det faglige innholdet i cand.theol.-graden ikke nærmere definert i forslaget. Det vil altså være helt og holdent opp til de ulike lærestedene å innholdsbestemme hva en teologisk profesjonsutdanning skal bestå av. Dette står i motsetning til de tre andre vigslede profesjonene, hvor kvalifikasjonskravene i større grad stiller innholdsmessige krav til utdanningen. Den viktigste grunnen til at det er slik er antagelig at presteutdannelsen bygger på en lang og velprøvd fagtradisjon. Kirkerådet hadde i 2012 samtaler med fakultetene om hvorvidt det var behov for at kirken i større grad gir signaler om hva en prest skal kunne. Disse samtalene konkluderte med å peke på formuleringen i dagens forskrift § 5, som krever «kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner». Disse hoveddisiplinene ble i samtalene definert som bibelfag, systematisk teologi og kirkehistorie, i tillegg til praktisk-teologiske fag. Det har fra enkelte hold kommet forslag om at presteutdanningen også bør inneholde andre emner enn de tradisjonelle, men dette er aldri konkretisert, og er heller ikke videre tematisert her.

I dagens forskrift § 3 omtales muligheten for at også andre utdanninger kan gi rett til å være prest, dersom et fakultet som har rett til å tilkjenne cand.theol.-grad vurderer at utdanningen *i innhold og omfang* tilsvarer cand.theol.-grad. Denne muligheten til å ekvivalere grader har lærestedene i dag på generelt grunnlag, og utvalget anser det ikke som nødvendig at det skal regelfestes spesielt.

4.2.2. Alternativ kompetanse

Kravene til annen tilsvarende kompetanse, slik de i dag kommer til uttrykk i forskriftens § 5, har som tidligere vist flere krevende sider (se avsn. 3.1.2.1.). Forslaget til nye regler gjør det enklere og mer forutsigbart å legge en plan for utdanning som kan føre frem til å bli kvalifisert for å søke ordinasjon.

Utvalget foreslår at personer som har fylt 35 år ved tilsetting i prestestilling vil etter forslaget gis mulighet til en forenklet vei for å kvalifiseres til prestetjeneste uten en personlig godkjenning av en nemnd. Videre foreslår utvalget at den praktisk-teologiske utdanningen i større grad ses i sammenheng med og potensielt som en integrert del av den samlede utdanningen, og ikke som i dag noe som må tas *etter* en godkjenning av øvrig kompetanse. Dette vil gi større mulighet for integrasjon mellom teoretiske og praktisk-teologiske fag, og samsvare mer med studieløpet av profesjonsstudiet i teologi, slik det har utviklet seg siden dagens forskrift ble fastsatt.

Kravet om mastergrad videreføres. Internasjonalt oppnås mastergrader på ulikt vis. Utvalget understreker at mastergraden i nivå og omfang skal svare til norske mastergrader, slik dette er beskrevet i forskrift om krav til mastergrad.¹⁷

Det har som nevnt vist seg vanskelig å beskrive hvilke mastergrader som anses relevante for prestetjeneste under dagens § 5. Dersom en skal opprettholde kravet om at mastergraden skal være innholdsmessig relevant for prestetjeneste, må noen gjøre en vurdering av denne relevansen. Lærestedene vil normalt ikke gjøre denne typen relevansvurderinger. Det ville da også potensielt kunne oppstå ulik praksis for hva som oppfattes som relevant, og følgelig et uheldig press mot de ulike lærestedene. En annen mulighet er å beholde evalueringsnemnda i en eller annen form eller at vurderingen foretas administrativt av Kirkerådet. Dette kunne sikre en mer enhetlig praksis, men det vil være krevende for evalueringsnemnda å gjøre en slik vurdering. Grunnene til dette er utdypet nedenfor. Det er etter utvalgets menigng også lite hensiktsmessig å opprettholde en instans som skal foreta en vurdering kun av dette ene kriteriet.

Hvis en konkret vurdering av relevansen av den enkelte mastergrad faller bort, kan man gå i en av to retninger: Enten en ganske tydelig spesifisering, i selve regelteksten eller i en veiledning, av hvilke typer mastergrader som anses som relevant. En slik spesifisering vil imidlertid enten innebære en klar innsnevring i forhold til dagens praksis eller den vil likevel etterlate et visst rom for skjønn. Utvalget foreslår isteden at det ikke settes noe krav til profilen på mastergraden som sådan, men at det settes opp faglige minstekrav som enten kan ligge i mastergraden eller være fagemner som kan tas i tillegg, enten på bachelor- eller masternivå.

Potensielt vil bortfall av kravet til relevans kunne føre til at personer med ikke relevante mastergrader nå i større grad vil søke å kvalifisere seg til prestetjeneste. Erfaringen fra de siste årenes behandling i evalueringsnemnda er imidlertid at vurderingen av relevans knytter seg vel så mye til den enkeltes personlige motivasjon og bruk av sin fagkunnskap som den formelle utdanningen. Risikoen for å få kandidater med en helt irrelevant kompetanse vurderes derfor ikke som stor. Etter utvalgets mening bør denne type skjønsmessig vurdering uansett skje i andre sammenhenger enn i en kort samtale mellom evalueringsnemnda og den enkelte søker.

Utvalget foreslår at utdanningen totalt må inneholde minimum 120 studiepoeng teologiske emner, mot 80 i dagens ordning. De faglige kravene ved bortfall av en vurdering i evalueringsnemnda vil dermed bli noe, men ikke vesentlig, forhøyet.

¹⁷ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-12-01-1392>

Hoveddelen av disse studiepoengene vil normalt være på bachelornivå, men utvalget foreslår at minimum 30 studiepoeng av de teologiske emnene må være på masternivå. Det skal bidra til at de som går denne veien har hatt mulighet for å jobbe selvstendig med teologiske problemstillinger.

Det er spesifisert at studiepoengene i teologiske emner skal være i «de tradisjonelle teologiske kjernedisiplinene». Hva som menes med dette er nevnt over. Det er nødvendig at også de som vil kvalifisere seg gjennom alternativ kompetanse har en bred og balansert innsikt i de tradisjonelle teologiske fag. Det forutsettes at fagsammensettingen og balansen mellom de ulike disiplinene er underlagt samme krav for dem med alternativ kompetanse som for dem som tar profesjonsstudiet i teologi. For å understreke dette presiserer forslaget at studieemnene minst må dekke områdene Det nye testamentet, lutherske bekjennelsesskrifter og nyere norsk kirkehistorie.

Videre må det foreligge praktisk-teologisk utdanning, som skal svare til den praktisk-teologiske utdanningen som gis innenfor cand.theol.-programmet. I dagens ordning utgjør denne 60 studiepoeng. Den praktisk-teologiske utdanningen skal sikre at kandidatene kommer på samme nivå som profesjonsutdannede kandidater på dette feltet. Omfanget av denne delen av utdanningen vil kunne variere, etter som hvilken praktisk-kirkelig erfaring kandidatene som går denne veien har med seg inn i utdanningsløpet. Utdanningsinstitusjonene vil vurdere om tidligere arbeidspraksis vil kunne innpasses/gi mulighet for fritak fra enkelte krav. Utvalget mener det her bør stilles krav til relevant arbeidserfaring i minst fire år. Relevant arbeidserfaring betyr i denne sammenheng først og fremst arbeid i en lokal menighet med oppgaver som tangerer presteoppgaver. Typisk erfaring vil være tjeneste som prestevikar eller i andre menighetsoppgaver som involverer teologisk refleksjon, for eksempel kateket eller menighetspedagog eller i en diakonal stilling. Også tilsvarende menighetspraksis fra andre kirkesamfunn eller pastoral og/eller pedagogisk-/formidlingserfaring fra organisasjoner kan vurderes som relevant. Administrativ erfaring fra menighet, f.eks. som kirkeverge, vil i mindre grad kunne vurderes som relevant.

Hvorvidt en mastergrad tilsvarer en norsk toårig mastergrad, kan vurderes av norske læresteder og i siste instans avgjøres av NOKUT.¹⁸ Hvilke fagemner som faller innenfor de tradisjonelle teologiske hoveddisipliner, vil måtte vurderes av tilsettende myndighet i dialog med utdanningsinstitusjonene.

De teologiske emnene og den praktisk-teologiske utdanningen kan tas *i eller utenfor* rammen av en eksisterende mastergrad. Erfaringen fra evalueringsnemnda tilsier at mange av dem som søker mot teologi har grader som inneholder tilstrekkelig eller tilnærmet tilstrekkelig antall studiepoeng teologi (master i teologi, kirkelig undervisning eller tilsvarende). For disse vil det ofte være tilstrekkelig å fullføre praktisk-teologisk utdanning. Personer med mastergrader som er mindre direkte relevant for prestedtjenesten vil måtte ta teologi-emner i tillegg. Den someventuelt ikke noe teologi i fagkretsen, vil måtte ta hele kravet til teologisk og praktisk-teologisk utdanning utenfor graden. Dette er stipulert til tre års fulltidsstudium. Prester som kommer denne veien, har da halvparten av den teologiutdanning som ligger i

¹⁸ Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

cand.theol.-utdanningen. Til gjengjeld har de en annen mastergrad og trolig også yrkeserfaring som kan være verdifull kompetanse for prestatjenesten.

Personer som fra før har utdanning på bachelornivå eller tilsvarende, vil måtte fullføre en mastergrad. Dette kan være en mastergrad som bygger på den bachelorgraden de har fra før, eller det kan være en mastergrad i teologi. Dersom lærestedene etablerer en erfaringsbasert master i teologi, vil en person med en ikke-teologisk bachelorgrad (og som har minimum 2 års relevant arbeidserfaring) kunne oppfylle kvalifikasjonskravene i løpet av tre års fulltidsstudium. Dersom kandidaten *ikke* har relevant arbeidserfaring, vil vedkommende ikke kunne bli tatt opp til en erfaringsbasert master.

Med dagens bemannings situasjon mener utvalget dette er en passende balanse mellom behovet for tilstrekkelig teologisk kompetanse og behovet for en tilstrekkelig åpen vei for å kvalifisere seg til prestatjeneste. Med det forslaget som foreligger blir det skapt to tydelige alternative veier for å kvalifisere seg for prestatjeneste.

Sammenlignet med dagens ordning der alle blir vurdert av evalueringsnemnda, vil forslaget for noen gi et kortere løp mot kvalifisering for prest, mens det for andre vil gi et noe lengre studium. For begge disse gruppene gjelder at den foreslåtte varianten vil være mer oversiktlig og forutsigbar enn dagens ordning med godkjenning i nemnd. Utvalget mener det ikke er tjenlig å foreslå endringer som vil skape høyere skranker for å kunne bli prest enn de som finnes i dag. Godkjenning i nemnd er i seg selv en omstendelig prosess som i mange tilfeller vil forlenge veien mot endelig kvalifisering. Utvalget mener at den foreslåtte endringen følgelig vil gjøre det enklere for et flertall å kvalifisere seg til prestatjeneste samtidig som den gir en tilstrekkelig solid teologisk faglighet.

Oppsummert mener utvalget kravene til alternativ kompetanse bør bli som følger:

1. Fylte 35 år
2. Mastergrad
3. Minimum 120 studiepoeng teologiske emner innenfor eller i tillegg til mastergraden
4. Praktisk-teologisk utdanning på masternivå, innenfor eller i tillegg til mastergraden. Fire års dokumentert praksis i menighet kan føre til fritak for deler av dette.

For personer med andre vigslede stillinger, vil en slik modell også potensielt gi en nokså enkel overgang til å bli kvalifisert til å bli prest. Eksempelvis vil en kateket med master i kirkelig undervisning som inneholder 60 studiepoeng praktisk-kirkelig utdanning med vekt på kateketiske emner, kunne få ekvivalent deler av kravet til praktisk-teologisk utdanning. Det kan dermed være tilstrekkelig med anslagsvis 30 studiepoeng ekstra for å kunne kvalifisere til prest.

4.1.3. Særlige kvalifikasjoner

Utvalget foreslår at muligheten for å godkjennes på grunnlag av særlige kvalifikasjoner faller bort.

Praksis gjennom de rundt 20 årene denne ordningen har eksistert i Den norske kirke har vist at det er betydelige utfordringer knyttet til en slik godkjenningsmulighet.

Dagens formulering av hvilke særlige kvalifikasjoner som skal til, er krevende å forholde seg til (se avsnitt 3.1.2.2.).

Ordlyden i bestemmelsen skaper – antagelig bevisst – et inntrykk av at dette skal være en vei for de ytterst få. Det er også noe som ble understreket da ordningen ble innført.¹⁹ Samtidig er ordlyden lite konkret, og gir dermed et betydelig rom for skjønn. Tolkningen av bestemmelsen skal dessuten skje i to instanser, først ved den biskop som søker og deretter i evalueringsnemnda. Erfaringen så langt viser at biskopene tolker paragrafen ulikt. Dessuten har det vist seg vanskelig å opparbeide en fast forvaltningsmessig praksis, bl.a. fordi evalueringsnemndas medlemmer oppnevnes for en periode på fire år. Den nåværende nemnda har uttrykt meget tydelig at den finner situasjonen vanskelig å forholde seg til, og at den er usikker på om den tolker bestemmelsen rett. Vedtak knyttet til godkjenning av særlige kvalifikasjoner er da også i mange tilfeller fattet under dissens.

Kandidater som blir godkjent etter dagens § 6 om særlige kvalifikasjoner skal i likhet med andre prestekandidater gjennomføre praktisk-teologisk utdanning. Denne utdanningen gis i dag som emner på masternivå. Dersom den som er godkjent ikke har en bachelorgrad, vil vedkommende etter dagens regelverk ikke kvalifisere til å ta det avsluttende semesteret med praktisk-teologiske utdanning. Lærestedene har så langt løst dette ved å gi unntak, men dette er en praksis som ikke vil kunne fortsette. Etter all sannsynlighet vil personer uten bachelorgrad i fremtiden ikke kunne ta eksamen på linje med de øvrige studentene. Dette har også økonomiske konsekvenser. De praktisk-teologiske fagene er en meget kostbar del av utdanningen, som lærestedene i disse tilfeller får lite eller ingenting igjen for. Det er derfor sannsynlig at denne gruppen i fremtiden vil måtte betale for å gjennomføre praktisk-teologisk utdanning.

Disse vanskelighetene avdekker den mer grunnleggende problemstillingen, nemlig de prinsipielle utfordringene ved at arbeidsgiver gjennom vedtak i en nemnd kan velge å se mer eller mindre helt bort fra de vanlige kompetansekravene i en faggruppe hvor det ellers blir stilt krav om utdanning på mastergradsnivå eller høyere. En tilsvarende ordning finnes ikke for noen sammenlignbare yrkesgrupper, hverken innad i Den norske kirke eller i det norske samfunn som sådan.

Når dette er sagt, vil det også med dagens forslag være mulig for helt særlig kvalifiserte personer å kunne tilkjennes kompetanse på bakgrunn av erfaring. Lærestedene har anledning til å gi en realkompetansevurdering av enkeltpersoner, der realkompetanse på bestemte områder vil kunne erstatte akademisk kompetanse. En definisjon på realkompetanse er all kompetanse som er skaffet gjennom formell, ikke-formell eller uformell læring. Det vil si alle kunnskaper og ferdigheter tilegnet gjennom utdanning, lønnet eller ulønnet arbeid, organisasjonserfaring, fritidsaktiviteter eller på annen måte. Definisjonen bygger på en anerkjennelse og forståelse av at læring skjer i mange sammenhenger og på ulike arenaer. Det

¹⁹ Departementet skrev i sitt forslag til regelverk som ble forelagt Kirkemøtet i 1998 følgende: «*Departementets* forslag bygger på den forutsetning at dispensasjonsadgangen kun skal omfatte de helt særegne unntakstilfeller. For disse vil det være vanskelig og lite hensiktsmessig å oppstille kriterier og krav. Departementets forslag innebærer m.a.o. at det gis en unntaks-hjemmel som det sjelden vil være aktuelt å bruke.» (s.10-11)

innebærer at det er mulig å oppnå kompetanse som er likeverdig og på nivå med kompetanse oppnådd innenfor det formelle utdanningssystemet.²⁰ En slik vurdering av realkompetanse vil da gjøres av academia innenfor disse kriteriene. Slik sikres at alle kandidater som fullfører en utdanning har oppnådd de samme læringsmålene.

4.1.4. Utenlandske prester

Som det fremgår over vil prester som i dag er ordinert i en evangelisk-luthersk kirke i et annet EØS-land, etter søknad bli godkjent for å søke fast stilling i Den norske kirke, i henhold til forskrift om autorisasjon av prester knyttet til EØS-avtalen. Innholdet i denne forskriften er i forslaget lagt inn i de ordinære kvalifikasjonskravene, slik at de blir mer tydelige. Kirkerådet utreder for øyeblikket om prest vil være et lovbestemt yrke også etter innføring av ny trossamfunnslov. Det vil avgjøre om det er nødvendig at forskriften vil bli videreført i sin nåværende form.

Andre utenlandske ordinerte prester som ønsker å søke stillinger i Den norske kirke, må i dag enten få godkjent sin utdanning av et teologisk fakultet som i innhold og omfang tilsvarende en norsk cand.theol.-grad, eller de må søke evalueringsnemnda om godkjenning for deretter å ta praktisk-teologisk utdanning.

Utvalget foreslår også for disse gruppene en forenkling. Det er rimelig at det her bør kreves et bestemt nivå på generell utdanning. Det vil også være naturlig å kreve innsikt i norsk kirkevirkelighet, f.eks. gjennom et antall studiepoeng i norsk kirkehistorie/kirkekunnskap samt emner i norsk kirkerett og eventuelt liturgikk og hymnologi. Utvalget foreslår at Den norske kirke ved Kirkerådet oppstiller hva som kreves, men satt opp på en måte som vil gjøre det mulig å ta allerede eksisterende studieemner ved et norsk lærested.

4.1.5. Prester fra andre kirkesamfunn i Norge

En annen gruppe er ordinerte prester fra andre kirkesamfunn. Det kan dreie seg om i første rekke Metodistkirken i Norge og Den evangelisk-lutherske frikirke (DELF), men også prester i Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn (DELK) har søkt overgang til Den norske kirke. Disse prestene kan i dag ifølge tjenesteordning for menighetsprester § 3, jf. tjenesteordning for biskoper § 10, tilsettes midlertidig i prestestilling i Den norske kirke. De vil i den perioden tilsettingen varer regnes som prest i Den norske kirke med alle plikter og rettigheter, også vigselfrett. For fast tilsetting kreves imidlertid at de vanlige kvalifikasjonene er oppfylt.

I et fremtidig regelverk kan det være naturlig å ta utgangspunkt i kravene til annen tilsvarende kompetanse, men at alderskravet kunne erstattes av et minstekrav til lengde på tjenesten i det kirkesamfunnet vedkommende er ordinert til tjeneste i. Det er her visse forskjeller på hvilke faglige krav som stilles i de ulike kirkesamfunn. Eksempelvis kunne en da tenke seg at en metodistprest med mastergradsutdanning fra MF og f.eks. fem års tjeneste i Metodistkirken ville kunne søke fast stilling i Den norske kirke med et minimum av tilleggsutdanning.

²⁰ Se Kompetanse Norge:

<https://www.kompetansenorge.no/realkompetanse/realkompetansevurdering/>

Den mest nærliggende løsning er at et regelverk for disse tilfellene blir vedtatt av Kirkerådet i samråd med Bispemøtet. En annen mulighet er at Kirkemøtet vedtar egne regler for slike tilfeller.

4.3. kvalifikasjonskrav for diakon

Utdanningskravet for diakoner er siden 2004 mastergrad med minst en treårig fagutdanning innen helse- eller sosialfag eller pedagogisk utdanning av minst tre års varighet, 30 studiepoeng kristendomskunnskap samt et halvt år med praktisk-diakonal utdanning. Det er presisert at sistnevnte skal inneholde veiledet praksis. Også før 2004 var diakonutdanningen femåring, men var da ikke på samme måte knyttet til en høyere grad.

Utvalget mener de utdanningskravene til diakon som foreligger i dag fungerer godt i forhold til de behov kirken har. Det foreslås derfor ikke vesentlige endringer i utdanningskravet, men det er tydeliggjort noe og inkluderer flere bachelorutdanninger som grunnlag for opptak til master. I tillegg til dagens fagutdanninger i helsefag, sosialfag eller pedagogiske fag, er det også åpnet for bachelorutdanning i samfunnsfag og praktisk-teologiske fag. Opptaksgrunnlaget er dermed blitt bredere.

De kravene som nå foreligger viderefører diakonutdanningens profil. Den skal bygge på en praktisk rettet utdanning på bachelornivå, som inneholder en stor grad av praksis og viderefører en høy relasjonskompetanse. Utvidelsen i antall bachelorutdanninger gir rom for at utdanninger innenfor for eksempel barne- og ungdomsarbeid i menigheter nå gir grunnlag for videre spesialisering til diakon.

Utvalget foreslår å videreføre dagens minstekrav om 30 studiepoeng teologiske emner for diakon. På grunn av de generelle kravene til innholdet i en mastergrad, kan man vanskelig krevet 60 studiepoeng teologiske emner som del av masteren. Den teologiske skoleringen forutsettes å inneholde emner fra de tradisjonelle teologiske hoveddisiplinene.

Et kjernepunkt ved diakonutdanningen er opparbeidelse av relasjonskompetanse. Dette skjer blant annet gjennom omfattende krav til veiledet praksis. I de tre tradisjonelle fagutdanningene som danner grunnlag for en diakonmaster er blir denne kompetansen ivaretatt, men for å sikre en tilstrekkelig praksiskompetanse også i andre bachelorgrader, er dette likevel presisert i punkt 1 a). Dersom bachelorgraden ikke inneholder et vesentlig element av veiledet praksis, kan dette kompenseres med en tilstrekkelig mengde relevant arbeidserfaring. Det vil i denne sammenheng innebære diakonalt arbeid i en menighet eller tilsvarende.

Betegnelsene «praktisk-kirkelig» og «praktisk-diakonal» (i Kirkerådets krav til alternativ kompetanse) er i forslaget endret til «praktisk-teologisk». De forskjellige betegnelsene er antagelig uttrykk for en ulik profesjonsfaglig tilnærming, men utvalget finner ingen innholdsmessig forskjell mellom disse betegnelsene. Ved å bruke samme betegnelse på de praktisk-teologiske for alle profesjonene på de praktisk-teologiske fagene, understrekes det at det er samme emnekrets som omtales.

Cand.theol.-grad, inkludert praktisk-teologisk utdanning, foreslås også videreført som grunnlag for å bli vigslet til diakon. Her blir kravet totalt sett noe øket, idet den praktisk-teologiske utdanningen også forutsettes. I tillegg stilles krav om diakonale emner, 30 studiepoeng. For en prest som ønsker å vigsles til diakon betyr dette i praksis en vridning fra et krav om praktisk-teologisk utdanning inkludert veiledet praksis til en større diakonifaglig fordypning. Utvalgets vurdering er at en prest både i utdanningen og gjennom eventuell arbeidserfaring har tilstrekkelig praksis, og at behovet for en fordypning derfor er større enn behovet for veiledet praksis.

Utvalget foreslår ikke å videreføre dagens mulighet for Kirkerådet til å godkjenne annen faglig jevngod og relevant utdanning/praksis. Som tidligere nevnt, er det i praksis liten forskjell på de ordinære kravene og de kravene som har vært stilt til alternativ kompetanse. Utvalget vil understreke at begrepet «relevant mastergrad» for diakoner vil måtte vurderes ut fra i hvor stor grad en alternativ mastergrad inneholder tilstrekkelig volum av praksiselementer. En ren teoretisk master vil i mindre grad oppfattes som tilstrekkelig relevant. Forslaget til ordinære kompetansekrav slik det foreligger anses dermed å være tilstrekkelig fleksibelt til å kunne ta opp i seg alternativ kompetanse.

I likhet med prest, er også muligheten for å autoriseres i henhold til EØS-avtalen tatt inn i kvalifikasjonskravene for diakon.

4.4. Kvalifikasjonskrav for kateket

Dagens utdanningskrav for kateketer er mastergrad med fordypning i kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk som omfatter minimum 80 studiepoeng kristendomskunnskap og minimum 30 studiepoeng «pedagogikk/formidlingsfag.» Videre kreves «praktisk-kirkelige utdanning med hovedvekt på kateketiske emner og inkludert veiledet praksis til sammen 60 studiepoeng.»

Reviderte kompetansekrav for kateketer tar sikte på å gi noen forenklete, men tydelige, føringer for hva en utdanning til kateket inneholder. Det betyr for det første at kravet til mastergrad videreføres. Kateketutdanningen er som sådan tilpasset kravene til andre undervisningsstillinger i samfunnet. Dagens krav til en lærer/lektorutdanning er mastergrad, og det er naturlig at en kateketstilling med selvstendig ansvar for fagområdet kirkelig undervisning, krever kompetanse på samme nivå.

Med tanke på det lave antall kateketstillinger som faktisk finnes, mener utvalget at kompetansekravene bør være så fleksible at de legger til rette for å forme et utdanningsløp som gir en *dobbeltkvalifikasjon* til undervisningsstilling både innenfor og utenfor Den norske kirke, og at utdanningen samtidig er lagt opp slik at den gir godt grunnlag for overgang til andre vigslede stillinger i kirken. Dette gir økte muligheter for en bredere karrierevei.

I forhold til gjeldende kvalifikasjonskrav for kateket er det gjort endringer som kan styrke den pedagogiske profilen, samtidig som kravene har en mer smidig fordeling. Det foreslås at kravet til mastergrad ikke presiseres gjennom en fordypning som i dag. Det betyr i praksis at Utvalget mener at profilen på graden i tilstrekkelig grad kommer til uttrykk ved de konkrete kravene som stilles til innhold. Utvalget legger til

grunn at disse kravene også kan oppfylles i tillegg til en allerede fullført mastergrad. Det foreslås 80 studiepoeng teologiske fag²¹ samt 90 studiepoeng faglig fordypning i pedagogikk og kateketiske fag, som i dag. Disse er imidlertid fordelt på en annen måte. Det åpner opp for ulike varianter av de pedagogiske komponentene i en kateketutdanning. Dette svarer til dagens praksis, der de fleste som søker seg til kateketyrket allerede har fullført en pedagogisk utdanning, men det betyr at lærere/førskolelærere får uttelling for pedagogikkfaget som er 60 stp. inkludert en stor praksiskomponent fra lærerutdanning. Det presiseres at minimum 30 studiepoeng skal være i allmenn pedagogikk. Disse kan så bygges på med ytterligere 30 studiepoeng pedagogikk, eller en kan velge formidlingsfag eller praktisk-teologiske fag. Dermed blir det også tydelig at *formidlingsfag* er en selvstendig faggruppe i forhold til pedagogiske fag. Formidlingsfag knytter seg i første rekke til formidling av ulike kunstuttrykk, og hører nærmere til de praktisk-estetiske fag.

Begrepet «praktisk-kirkelig» er også her endret til «praktisk-teologisk». Når det står «relevant for tjenesten som kateket» forutsettes med dette en fast krets med praktisk-teologiske fag med særlig vekt på det kateketiske og inkludert veiledet profesjonspraksis, slik det også er i dag. Utvalget forutsetter også at disse emnene gis på mastergradsnivå. Det vil videre være mulig med en ytterligere fordypning i praktisk-teologiske fag. Utvalget legger til grunn at det innenfor denne kretsen kan velges kateketiske fag.

Utvalget legger videre til grunn at den pedagogiske utdanningen inneholder betydelige elementer av veiledet praksis både på bachelor- og masternivå.

Dagens variant med kvalifisering via teologisk embetseksamen og ekstra utdanning i pedagogikk foreslås ikke videreført, da denne er dekket inn av de øvrige variantene.

Dersom det ikke lenger blir krav om fordypning i mastergraden vil det meste av behovet for en egen godkjenningsordning for personer med annen relevant utdanning/praksis, falle bort. De normalkravene som foreslås er såpass fleksible at det ikke vil være stort behov for alternativer. Utvalget foreslår derfor å ikke videreføre denne ordningen.

Innenfor de kravene som foreslås vil det være rom for å kunne ta en 90 stp. erfaringsbasert master i kirkelig undervisning, hvor 2 år kirkelig undervisningspraksis kan erstatte inntil 30 studiepoeng i en normal 120 stp. mastergrad.

I tråd med forslagene om revisjon av kvalifikasjonskrav for prester, foreslår utvalget heller ikke å åpne for å kvalifisere til kateket på grunnlag av særlige kvalifikasjoner.

Som for de øvrige profesjonene er adgang til å autoriseres i henhold til EØS-reglene også tatt inn for kateket.

²¹ Utvalget legger til grunn at årshet i KRLE i denne sammenheng kan regnes som teologiske fag.

4.5. Kvalifikasjonskrav for kantor

Kvalifikasjonskravene for kantor blir i det store og hele foreslått videreført. Den største forskjellen er at utvalget foreslår at det skal være mulig å kunne ta en utøvende bachelor i musikk (ikke spesifikt kirkemusikk), 240 studiepoeng, og deretter et påbyggingsår som gir kirkemusikkkompetanse. Dette er langt på vei en ajourføring av dagens praksis. Kirkerådet kan i dag gi kantorkompetanse til personer med «annen faglig og relevant godkjenning/praksis». Som vist ovenfor har denne bestemmelsen i det store og hele vært dekket av det ettårige tilbudet «kirkemusikk II», som i dag tilbys ved Norges musikkhøgskole, NTNU og KUN/UiT Arktisk universitet. Dette fagtilbudet er gitt en direkte godkjenning av Kirkerådet slik at de som gjennomfører kirkemusikk II automatisk vil være kvalifisert til å vigsles til kantor. I løpet av de siste fem årene er det kun et lite fåtall personer som har tatt kontakt med Kirkerådet med søknad om å bli godkjent uavhengig av kirkemusikk II. Utvalget foreslår derfor å ta vekk muligheten for personlig godkjenning av Kirkerådet.

Rammebestemmelsene gir ingen spesifikk definisjon av hva som karakteriserer kirkemusikalsk utdanning. Dette ligger likevel implisitt i en kombinasjon av de faglige krav som settes til en kantor i Den norske kirke og den faglige tradisjon kirkemusikkfaget har. En kantor skal som et utgangspunkt kunne svare på de musikalske rammer kirken har satt, både med hensyn til instrumentbruk, ledelse av kirkemusikken og bruk av ulike sjangre. Det vil for det første bety en god beherskelse av orgel. Regler for liturgisk inventar og utstyr, sist vedtatt av Kirkemøtet i 2015, fastslår at pipeorgelet er kirkens tradisjonelle hovedinstrument, som skal «understøtte og hjelpe menighet og sangkor i tilbedelse, forkynnelse og sang» (§ 9). Dermed vil det være grunnleggende for en kantor å ha god beherskelse av orgelspill. Gjennomføring av gudstjenester og kirkelige handlinger tilsier også en god innsikt i liturgisk spill samt fagene liturgikk og hymnologi. Det er videre et krav til en kantor at vedkommende må ha en grundig opplæring i korledelse.

Disse hovedemnene i kirkemusikkutdanningen er det stort sett enighet om. En beskrivelse av disse synliggjør imidlertid ikke de utfordringene som ligger i den sjangermessige bredde en kantor bør beherske. De musikalske ressurser Den norske kirke har vedtatt for bruk (I første rekke salmebok og liturgisk musikk) stiller store krav til kirkemusikalsk breddekunnskap. Her finnes alt fra klassiske koraler til moderne gospel, fra gregorianske hymner til jazz og andre moderne rytmiske uttrykk. I tillegg kommer de ønskemål som særlig kommer i forbindelse med vielser og begravelser, hvor behovet for å kunne fremføre levende musikk stiller enda større krav til breddekompetanse.

De kirkemusikalske lærestedene møter disse utfordringene med en litt forskjellig inngang. Norges musikkhøgskole (NMH) og tilsvarende offentlige utdanningsinstitusjoner tilstreber beherskelse av mange ulike musikkuttrykk, men med utgangspunkt i den klassiske tradisjonen. Et alternativ finnes ved NLA høgskolen i Staffeldts gate, hvor man i større grad tar utgangspunkt i og legger vekt på den rytmiske tradisjonen innen kirkemusikk. De kantorer som er uteksaminert herfra har dermed en annen musikalsk bakgrunn, selv om de har tatt de samme fagene. Det er også ulike syn på hvor langt det er mulig å skape en utdanning som kan

ivareta både den klassiske og den rytmiske tradisjonen innenfor kirkemusikk. Forslag har kommet opp om det lar seg gjøre å skape en egen utdanning til «rytmisk kantor», som kunne ha grunnlag i en rytmisk musikktradisjon. Ut fra forslaget til kvalifikasjonskrav, er dette noe som er vanskelig å formulere konkret i selve bestemmelsen, men den vil heller ikke være til hinder for å utvikle videre et utdanningstilbud med rytmisk musikk som basis. Forutsetningen er selvsagt at det faglige grunnpreget ved kirkemusikkutdanningen, slik dette er skissert over, blir ivarettatt.

Et annet tema er det totale antall timer med musikk som kreves innenfor en utøvende bachelor. Her vil det være rom for ulike profiler. De offentlige lærestedene som tilbyr kirkemusikk har i dag en ren musikkutdanning, uten vesentlige innslag av andre fag. Utdanningen blir dermed mer profilert, men mindre allsidig. NLA høyskolen har i tillegg et studietilbud kalt musikk menighet og ledelse (MML), skapt på grunnlag av alternativ 2 i kvalifikasjonskravene. Det er her tilstrekkelig med treårig bachelor i kirkemusikk, kombinert med andre emner. En slik utdanning vil ha mindre musikkfag enn en klassisk musikkutdanning. På den annen side vil den gi en bredere kompetanse, noe det også er et klart behov for i kirken. MML tilfredsstiller i dag også kompetansekravet til menighetspedagog. Dette tilbudet synliggjør dermed muligheten for å kunne gi en differensiert utdanning, som med dagens ordlyd vil det falle innenfor kravet til en utøvende bachelor i kirkemusikk. MML fikk i 2012 en særlig godkjenning fra Kirkerådet som tilstrekkelig kirkemusikkutdanning.

Det er etter utvalgets mening en styrke at det utdannes kirkemusikere med ulik profil. De vil kunne dekke ulike typer behov innad i kirken. Samtidig mener utvalget det ikke er tjenlig at Kirkerådet for fremtiden skal gi denne type godkjenning på administrativt nivå, og dermed ta stilling til hva en kirkemusikkutdanning må inneholde. Dette er spørsmålsstillinger som må finne sin løsning ved lærestedene, innenfor rammen av det som settes som faglige krav til ulike grader.

Forslaget til kvalifikasjonskrav presiserer også at det skal være veiledet praksis som en del av utdanningen. Dette er i tråd med kravene til de øvrige vigslede stillingene samt innarbeidet praksis i kirkemusikkutdanningen. De lærestedene som i dag gir kirkemusikkutdanning har inkludert praksis i menighet.

En utfordring for kirkemusikkutdanningen er mangel på studieplasser. De offentlige utdanningsinstitusjonene har i dag bare et begrenset antall studieplasser tilgjengelig. Bakgrunnen for dette er i første rekke at kirkemusikkutdanningen er en dyr utdanning som innebærer et tap for institusjonene. Behovet for studieplasser vil øke ytterligere dersom muligheten for å ta kirkemusikk II blir en normalordning. NLA Høyskolen har god tilgang på studieplasser, men har en betydelig studieavgift i forhold til det offentlige tilbudet.

4.6. Overganger

Tjenesteordningene, med vigsling til en livslang tjeneste, gir i utgangspunktet en viss føring om at man vier seg til en bestemt type tjeneste i kirken. Kirkemøtet har også tidligere uttalt at hver tjeneste har sitt distinkte preg, og at en dermed ikke kan gå inn på lik linje i en annen tjeneste enn den man er vigslet til. Virkeligheten er imidlertid at det er en viss utveksling mellom de ulike tjenestekategoriene. Dette kan ha flere

årsaker. Den generelle samfunnsutviklingen tilsier at mange skifter jobb oftere enn før. Innholdet i oppgaver for de ulike tjenestene prest, kateket og diakon er også til langt på vei overlappende, og i en del tilfeller handler det om å gå inn i en bestemt ledig stilling, selv om den er en annen enn den man i utgangspunktet er utdannet og vigslet til. I noe mindre grad gjelder dette også for kantorer. På et mer generelt plan kan det dreie seg om mulighet for en mer omfattende karrierevei i kirken. Utvalget mener det er positivt at folk melder «overgang» til annen profesjon, fremfor å søke seg jobb utenfor Den norske kirke og at det er av betydning å ikke skape unødige hindringer for denne utviklingen. Slik forslaget til kvalifikasjonskrav nå foreligger for de ulike profesjonene, er det i de fleste tilfeller lite som skal til for å kvalifisere seg til en av de andre tjenestene. Den som er utdannet til prest, vil kunne kvalifisere seg til kateket ved å ta 30 studiepoeng pedagogikk og til diakon ved å ta 30 studiepoeng diakonifaglige emner. En kateket med mastergrad vil, ved å benytte de alternative kvalifikasjonskravene, kunne kvalifiseres til prest ved å ta 30-40 studiepoeng teologi og praktisk-teologisk utdanning beregnet til anslagsvis 30 studiepoeng. En diakon som vil kvalifisere seg til henholdsvis kateket eller prest, har et noe lengre løp. Diakontjenesten har en mer distinkt egenart i forhold til de to andre. Det vil være nødvendig med inntil 90 studiepoeng ekstra kvalifikasjon i teologiske fag for å kunne ordineres til prest. For overgang til kateket vil det i større grad være avhengig av hvilken bachelorgrad som ligger til grunn for diakonmasteren.

Kantortjenesten kommer i mange tilfelle i en særstilling, ettersom det her vil være snakk om spesialisering innen musikk, men som vist ovenfor vil det være mulig for en kantor å ta fagkombinasjoner som gir et godt grunnlag for å kunne ta en master eksempelvis i kirkelig undervisning eller teologi.

5. Forslag til revidert regelverk

5.1. Prest

Utvalget foreslår at dagens forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke oppheves.

Videre foreslås at følgende bestemmelse settes inn i Tjenesteordning for menighetsprester, til erstatning for dagens § 3:

Som prest kan tilsettes person som:

1. *har rett til å bruke tittelen candidata/candidatus theologiae og i eller utenfor denne graden har fullført praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, høyskole eller universitet med rett til å tildele cand.theol.-grad*

Personer som har fylt 35 år på tidspunkt for tilsetting kan også tilsettes på følgende grunnlag:

2. *fullført mastergrad eller tilsvarende samt i eller utenfor graden:*
 - a) *120 studiepoeng, hvorav 30 på mastergradsnivå, innen de tradisjonelle teologiske hoveddisipliner, hvor områdene det nye testamentet, lutherske bekjennelsesskrifter og nyere norsk kirkehistorie skal være dekket,*

- b) og i tillegg praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, høyskole eller universitet med rett til å tildele cand.theol.-grad.

Som prest kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen). Ordinert prest fra andre kirkesamfunn kan tilsettes som prest i Den norske kirke etter egne regler fastsatt av Kirkerådet.

5.2. Kateket

Utvalget foreslår at tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer § 4 endres til følgende ordlyd:

Som kateket kan tilsettes person som:

1. *Har mastergrad eller tilsvarende samt i eller utenfor graden:*
 - a) *80 studiepoeng teologiske fag*
 - b) *30 studiepoeng allmenn pedagogikk*
 - c) *30 studiepoeng innenfor fagområdene pedagogikk, formidlingsfag eller praktisk-teologiske fag*
 - d) *30 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning relevant for tjenesten som kateket, og med veiledet praksis.*

eller

2. *Tidligere er vigslet til kateket eller var kvalifisert til vigsling på det tidspunkt utdanningen var fullført.*

Som kateket kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av kateketer i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen)

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kateket, kan bispedømmerådet for stillinger der rådet yter tilskudd godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen kirkelig undervisning.

5.3. Diakon

Utvalget foreslår at tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner § 4 endres til følgende ordlyd:

Som diakon kan tilsettes person som

1. *Har mastergrad med en 3-årig bachelorgrad eller tilsvarende kompetanse innenfor helsefag, sosialfag, praktisk-teologiske fag, samfunnsfag eller pedagogiske fag. Kandidaten må i eller utenfor bachelorgraden ha vært gjennom veiledet praksis.*

I eller utenfor mastergraden kreves i tillegg:

- a) *30 studiepoeng i teologiske emner*

b) *praktisk-teologisk utdanning relevant for tjenesten som diakon, og med veiledet praksis 30 studiepoeng*

eller

2. *Har cand.theol.-grad, inkludert praktisk-teologisk utdanning samt diakonifaglige emner 30 studiepoeng.*

eller

3. *Er vigslet til diakon eller var kvalifisert for vigsling på det tidspunkt utdanningen var fullført.*

Som diakon kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av diakoner i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen).

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til diakon, kan bispedømmerådet for stillinger der rådet yter tilskudd godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen diakoni.

5.4. Kantor

Utvalget foreslår at tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kantorer § 4 endres til følgende ordlyd:

Som kantor kan tilsettes person som har:

1. *4 års kirkemusikkutdanning tilsvarende 240 studiepoeng*

eller:

2. *3 års grunnutdanning i kirkemusikk samt tillegg i musikk, teologi, pedagogikk eller diakoni tilsvarende 60 studiepoeng*

eller

3. *Minst 4 års musikkutdanning, tilsvarende 240 studiepoeng samt kirkekunnskap og kirkemusikalske emner tilsvarende 60 studiepoeng.*

Utdanningen må inkludere veiledet praksis i menighet.

Som kantor kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av kantorer i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen).

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kantor, kan arbeidsgiver tilsette organist.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Høring – langtidsutleie av kirker

Høringsnotat 24. september 2020

1. Bakgrunnen for Kirkerådets forslag – Kirkemøtets prinsippvedtak

Da Kirkemøtet i 2019 vedtok den nye kirkeordningen, valgte Kirkemøtet å videreføre kirkelovens kapittel 3 om kirkebygg. De eneste endringer Kirkemøtet vedtok, var de helt nødvendige tilpasninger som følge av at departementet ikke lenger ville være tildelt myndighet på kirkebyggfeltet, slik det har hatt etter kirkeloven.

Slike tilpasninger ble blant annet gjort i kirkeordningens bestemmelse i § 20 om forvaltning av kirkene og rådighetsbegrensninger overfor kirkens eier, jf. i dag kirkeloven § 18. Her ble departementets myndighet i henhold til loven overført til Kirkerådet.

Første og annet ledd i kirkeloven § 18 har slik ordlyd:

Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet.

Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. Departementet kan likevel samtykke i salg når særlige grunner tilsier det.

I sin saksorientering fra 2019 redegjorde Kirkerådet slik om sitt høringsforslag – som ble opprettholdt i forslaget til Kirkemøtet – om *ikke* å endre kirkelovens bestemmelse på dette punkt:

En særlig problemstilling som ble vurdert, er langtidsutleie av kirker. I situasjoner der kirkeforvaltningen står overfor store avgjørelser, som å ta en kirke ut av bruk, langtidsutleie, avhending eller nedleggelse, kan det stilles spørsmål om hvor langt fellesrådets myndighet til å disponere over kirkebygget rekker. Biskopen forordner gudstjenester i kirkene, og regelverket for bruk av kirker regulerer menighetsrådets bruk av kirker. Når en kirke ikke lenger har forordnete gudstjenester og videre bruk skal avgjøres, er gode lokale prosesser viktige (sak KM 06/19 side 49).

Kirkemøtet fulgte Kirkerådets anbefaling, og slik lyder nå kirkeordningen § 20 første og annet ledd:

§ 20. Forvaltning av kirkene og begrensning av rådighet

Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet før kirkeordningens ikrafttredelse eller deretter av Kirkerådet.

Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. Kirkerådet kan likevel samtykke i salg når særlige grunner tilsier det.

På grunn av nevnte videreføring av kirkelovens ordning, er det to sider av samme sak om det nedenfor vises til kirkeloven § 18 eller til kirkeordningen § 20. Enkelte steder er det mest naturlig å omtale kirkeloven.

I sak KM 15/15 Prinsipper for kirkebygg vedtok Kirkemøtet at i «*et fremtidig regelverk bør det gis mulighet for langtidsutleie av kirkebygg*».

Vedtaket bygger på den forutsetning at langtidsutleie av kirkebygg ikke er tillatt etter kirkeloven – eller i det minste at dette ikke er tilstrekkelig klart til at en ren videreføring av kirkeloven § 18 vil gi tilstrekkelig hjemmel for denne type disposisjoner.

Det er først ved opphevelsen av kirkeloven at Kirkemøtet har myndighet til å vedta en annen ordning enn den kirkeloven har inneholdt.

Spørsmålet om det er adgang til langtidsutleie av kirker, har hittil først og fremst måttet finne sin løsning ved å fastsette rekkevidden av kirkelovens forbud i § 18 annet ledd mot påhefte av bruksretter over kirker. Se nedenfor i pkt. 2 om tolkningen av dette forbudet, herunder om hva som menes med det rettslige begrepet bruksretter.

Utleiespørsmålet har samtidig en side til rekkevidden av forvaltningsmyndigheten som er tildelt kirkelig fellesråd, jf. Kirkerådets sakorientering gjengitt ovenfor. Det skyldes at «forvaltning» i første ledd nødvendigvis *ikke* kan omfatte det loven forbyr i samme paragrafs annet ledd.

I tillegg kan forvaltningsmyndigheten være avgrenset av *andre* grunner. Det er særlig menighetsrådets og prestens selvstendige rett til bruk av kirken som her vil være hensyn som må iakttas.

Hvis forbudet fjernes, slik at langtidsutleie ikke generelt er forbudt, må derfor et nytt og endret regelverk *også* finne en løsning på forholdet mellom forvaltningen av kirker – herunder langtidsutleie – og menighetens bruk av sin kirke. Dette spørsmålet blir ikke uten videre løst gjennom en oppheving av forbudet mot påhefte av bruksretter. Kirkerådet tar høyde for også dette forhold i sitt forslag nedenfor.

Det som var bakgrunnen for Kirkemøtets vedtak i 2015, er at det enkelte steder har vist seg å være behov for en rettslig adgang til langtidsutleie.

Når Kirkemøtet bruker uttrykket *langtidsutleie*, legger Kirkerådet til grunn at det ikke bare har en side til leieavtalens varighet, men også til hvor stor del av bygget avtalen omfatter – altså om leietaker gis eksklusiv råderett over hele bygget.

Bakgrunnen for *tidsaspektet* er at det ikke er tvilsomt at det etter regler for bruk av kirkene har vært adgang for menighetsrådet til – i tillegg til egen bruk – å overlate

kirkerommet til andre ved vederlagsfritt utlån eller utleie mot betaling. Det har her vært forutsatt i disse reglene at dette er avtaler med en kort tidshorison.

Det som begrepet langtidsutleie derfor sikter mot å fange opp, er leieavtaler som nettopp ikke er korttids leieavtaler som kan forankres i regler for bruk av kirken. Langtidsutleie i vår sammenheng beskriver de former for utleie som gir eksklusiv bruk for en eventuell leietaker, slik at menigheten selv ikke lenger kan disponere kirken.

Drøftingen nedenfor er i lys av dette begrenset til denne form for *eksklusiv* utleie. Det er særlig for slike avtaler vi støter an mot de hensyn som begrunner det generelle forbudet mot påhefte av bruksretter.

Men hvis Kirkemøtet klargjør at slik form for utleie blir tillatt, vil det nødvendigvis også være adgang til langvarige utleieavtaler der *sambruk* med menigheten er mulig.

Siden det skal være kirke i hvert sokn, forutsetter slik eventuell langtidsutleie at et sokn har mer enn én kirke. Bestemmelsen om kirke i hvert sokn må også forstås som kirke *for* hvert sokn, altså at hver menighet i alle fall skal ha én kirke den kan bruke. Hvis soknet bare har én kirke, kan altså ikke kirken ved rettslige disposisjoner bli gjort utilgjengelig for menigheten.

Kirkerådet viser til at etter kirkeordningen § 20 første og annet ledd vil begrepet «kirke» omfatte både selve kirkebygget og kirketomten.

2. Forståelsen av forbudsbestemmelsen mot påhefte av bruksretter

Begrepet *bruksrett* må også i kirkeordningen gis det innhold det har etter alminnelig juridisk språkbruk. Begrepet er synonymt med *bruksrettighet*, der sistnevnte nok er mer vanlig.

Bruksrettigheter over fast eiendom gir rett til *begrenset rådighet* over en annens faste eiendom.

De totale bruksrettigheter forutsetter at rettighetshaver har besittelse av det som er gjenstand for bruk, *enten eksklusiv bruksrett* eller i det minste *en rådighet som er dominerende sammenlignet med eiers*. Rettigheten kan enten gjelde leie av grunnarealer, typisk tomtefeste eller jordleie – eller leie av areal under tak, det vil si leie av husrom til bolig *eller andre formål*. Leie av et kirkebygg vil omfattes av den siste gruppen.

Det er etter dette på det rene at en langvarig leieavtale som gir leietaker *eksklusiv bruksrett* til kirkebygget, rammes av ordlyden i forbudsbestemmelsen.

Etter sin ordlyd er forbudet absolutt, men bestemmelsen må ses i lys av sitt formål. Blant annet betyr dette at bruksrettigheter over *kirketomten* som ikke svekker eiendommens egnethet for kirkelige handlinger og annen kirkelig bruk av kirkebygget, etter en konkret vurdering vil kunne gå klar av forbudet. I en tolkningsuttalelse i brev av 4. februar 2019 til KA skriver departementet således blant annet at:

Formålet med bestemmelsen er å sikre (...) at det *ikke skal foretas disposisjoner som hindrer tilgang til eller bruk av kirkebyggene*. Bruksretter som ikke krenker eiendomsretten og/eller *tilgang til og bruk av kirkebygget*, er det, etter departementets vurdering, ikke samme grunn til å forby. Både formålsbetraktninger og reelle hensyn tilsier at det må foretas konkrete vurderinger av hvordan slike heftelser vil virke inn på eiendomsrett til, og *bruk av, kirkebygget*. Etter departementets syn kan det dermed ikke utelukkes at en bruksrett til en *del av eiendommen* kan tinglyses uten at det vil være i strid med § 18 (2) første punktum, men dette må vurderes konkret (kursivert her).

Det fremgår at departementet primært har bruksretter over *kirketomten* i tankene.

Kirkerådet viser til at Kirkemøtets prinsippvedtak fra 2015 knytter seg til kirkebygget. Her er det lite rom for å tolke forbudet innskrenkende gjennom formålsbetraktninger. Hensynet bak forbudet har vært å sikre at en kirke kan tjene sitt formål for menigheten. Det er derfor en nær sammenheng mellom forbudet og den rett til å disponere kirken som menighetsråd og prest har etter regler for bruk av kirkene.

3. Forholdet til menighetens egen bruk av kirken

Kirkemøtet har med hjemmel i kirkeloven § 18 tredje ledd vedtatt regler for bruk av kirkene. Ny hjemmel i trossamfunnsloven er § 15 første ledd annet punktum.

Reglene forutsetter at menighetsrådet og presten har *rett* til bruk av soknets kirker. Reglene åpner for følgende tredelte bruk av kirken, med samsvarende myndighet: menighetsrådets egen bruk, menighetsrådets utlån til andre og menighetsprestens bruk ut over forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger, jf. reglens § 12.

Når kirkelig fellestråds myndighet til å forvalte kirkene etter kirkeordningen § 20 første ledd skal defineres og avgrenses, må det derfor skje *innenfor de rammer* disse generelle reglene setter. Dette har Kirkerådet og departementet ved flere anledninger uttalt.¹

Nye regler som åpner for langtidsutleie av kirkebygg, må *også* omfatte en avklaring av forholdet til menighetens rett til bruk av kirken. Grunnen er at selv om forbudet fjernes eller det åpnes for å gjøre unntak fra forbudet, blir ikke *dette* spørsmålet uten videre løst.

¹ I brev til KA av 28. januar 2013 skriver departementet om kirkeloven § 18 at «*Avgrensningen* av fellestråds myndighet må ligge i uttrykket «forvaltning». Dette innebærer at kirkelig fellestråd i utgangspunktet kan disponere over kirkebygget *så langt det er forenlig* med regler for bruk av kirken og biskopens tilsynsmyndighet.» I sin kirkerettsbok skriver Per-Otto Gullaksen tilsvarende at kirkelig fellestråd «ikke [kan] gripe inn i menighetsrådets (...) eller prestens *bruksrett* til det viglede kirkerom» (Stat og kirke i Norge, 2000 side 96).

4. Oversikt over de viktigste spørsmål Kirkemøtets prinsippvedtak reiser

Det fremgår ovenfor at Kirkemøtets prinsippvedtak om at det skal *gis mulighet* for langtidsutleie, reiser en rekke spørsmål som må finne sin løsning.

Følgende hovedspørsmål kan identifiseres:

- Skal forbudet mot langtidsutleie fjernes helt – *eller* skal det videreføres med en godkjenningsordning der det kan gjøres unntak fra forbudet?

I førstnevnte fall: Skal endringen bestå i helt å fjerne dagens generelle forbudsbestemmelse om påhefte av bruksretter? Eller skal endringen spesifikt være begrenset til langtidsutleie av kirkebygget?

I sistnevnte fall: Hvilket organ skal tildeles myndighet til å godkjenne langtidsutleie? Og skal det innføres en klageordning knyttet til godkjenningsinstansens vedtak?

- Skal det legges konkrete føringer for hvilke formål en kirke skal kunne leies ut til og/eller til hvem? Dette spørsmålet kan stilles både med og uten en godkjenningsordning.
- Skal det settes en grense for hvor lenge en kirke skal kunne leies ut?
- Skal en adgang – med eller uten godkjenningsordning – *forutsette* at menigheten ikke lenger ønsker å bruke kirken – eller ikke har midler til å hjelpe kirkelig fellesråd hvis sistnevnte ikke finner å kunne drifte og vedlikeholde kirken?

Dette er samtidig et spørsmål om forholdet til regler for bruk av kirken og dessuten om hvilket organ for soknet som reelt sett har det avgjørende ord i spørsmålet om langtidsutleie skal kunne finne sted.

Kirkerådet mener det ikke er behov for utførlig å drøfte hvert enkelt spørsmål. Men Kirkerådet vil gjennom sitt forslag til ny ordning synliggjøre hva det mener er den mest hensiktsmessige løsning og gjennom det besvare spørsmålene ovenfor.

5. Kirkerådets forslag til rettslig regulering av spørsmålet om påhefte av bruksretter, herunder langtidsutleie

Videreføring av forbudet, men åpning for unntak gjennom en godkjenningsordning

Kirkerådet mener det fortsatt vil være behov for et vern mot disposisjoner som kan hindre fremtidig bruk av kirken. Kirkerådet viser i denne forbindelse til at de hensyn som begrunner dagens forbud, ikke har tapt sin aktualitet.

Dette taler for at det generelle forbudet mot å stifte bruksrettigheter i kirker videreføres. Samtidig kan det generelt åpnes for unntak gjennom en godkjenningsordning som omfatter det samme som forbudet, det vil si «kirken» – som her fortsatt skal forstås som både bygget og kirketomten (hele den matrikulerte eiendom).

Dette er Kirkerådets forslag, som innebærer en viss oppmykning sammenlignet med dagens ordning.

Kirkerådet forslag er at både forbudet som videreføres og den nye godkjenningsordningen med mulighet for unntak fra forbudet, skal omfatte *bruksretter* i tråd med alminnelig juridisk språkbruk. Dette betyr at også andre bruksretter over kirken og kirketomten enn langtidsutleie av kirkebygget vil forutsette godkjenning. Bare å skille ut langtidsutleie av kirkebygget fremstår som en lite ønskelig løsning. Det vil dermed fremdeles vil være behov for å avklare om en disposisjon er å anse som en bruksrett og dermed i utgangspunktet forbudt. Et avgrensningsspørsmål ville for øvrig også oppstå ved å innføre begrepet langtidsutleie i paragrafen.

Hvilket organ bør være godkjenningsinstans?

I ovennevnte vedtak fra 2015 tok ikke Kirkemøtet stilling til spørsmålet om godkjenningsordning ved langtidsutleie. Kirkerådet skrev følgende i sin saksorientering til Kirkemøtet:

«Høringsinstansene svarer ja til en *godkjenningsordning ved langtidsutleie* av en kirke, men da til et annet kirkesamfunn eller kirke eller noe som relaterer seg til den tidligere bruk. Når det gjelder hvilket organ som skal godkjenne utleie varierer svarene mellom biskop og bispedømmeråd. *Kirkerådet* konkluderer ikke om dette før ny kirkeordning er nærmere avklart» (sak KM 15/15 om Prinsipper for kirkebygg, saksorienteringen side 18).

I tillegg til de to organene som ble trukket frem i kirkebygghøringen fra 2014, kan *Kirkerådet* være aktuelt. Det argument som særlig taler for dette, er at det kan bli *ens praksis nasjonalt* i slike saker. Et annet argument er at det er Kirkerådet som skal godkjenne *salg* av kirker etter kirkeordningen § 20 annet ledd og *nedleggelse* av kirker etter § 23 fjerde ledd. Dette er sakstyper som i noen grad fremstår som beslektet med påhefte av bruksretter. Samtidig er det en ikke uvesentlig forskjell. I de to sakstyper Kirkerådet allerede er tildelt myndighet, dreier det seg om varig å ta en kirke ut av bruk eller funksjon.² Ved påhefte av bruksretter dreier det seg i ytterste

² At en nedlagt kirke på ny får rettslig status som kirke, fremstår som lite praktisk.

fall om en midlertidig – om enn lang – periode der menigheten ikke kan bruke kirken. Det kan også dreie seg om langt mindre inngripende bruksretter enn langtidsutleie, for eksempel en veirett over kirketomten. Da Kirkerådet ble tildelt denne myndigheten i 2019, var begrunnelsen at ved «å legge godkjenningsmyndighet [for *blant annet* nye kirker] til en sentral instans som Kirkerådet, vil dette være det minst radikale grepet i denne omgang» (saksorienteringen i sak KM 06/19). Når det nå spørres om hvilket organ som skal være godkjenningsmyndighet ved påhefte av bruksretter, har denne begrunnelsen begrenset overføringsverdi.

Det som kan tale for *bispedømmerådet* som godkjenningsinstans, er at rådet allerede er tildelt myndig til å dispensere fra atskillelsesforbudet i kirkeordningen § 20 tredje ledd. Slikt salg av fast eiendom som ikke (lenger) er nødvendig for kirken, har det til felles med påhefte av bruksretter at det i begge tilfeller dreier seg om *den økonomiske forvaltningen av kirkens verdier*. Det samme kan sies om godkjenning av regler for betaling for bruk av kirken etter § 22 annet ledd og godkjenning av anvendelsen av kirkefondets kapital og avkastning, jf. § 21.

Kirkerådet mener de hensyn som taler for å utpeke *biskopen* til å ha denne godkjenningsfunksjonen, fremstår som mer tungtveiende. Biskopen har tilsynsmyndighet over bruken av kirkene etter tjenesteordning for biskop § 5 annet ledd, jf. også regler for bruk av kirkene § 4 annet ledd m.fl. Samtidig vil langtidsutleie av en kirke i betydelig grad kunne berøre biskopens myndighet knyttet til kirkens inventar og utstyr. Av betydning er også biskopens forordningsmyndighet. Det er først når biskopen har besluttet ikke å forordne gudstjenester i en kirke at spørsmålet om langtidsutleie vil kunne bli aktuelt. At biskopen godkjenner ombygging og utvidelse av kirker, mener Kirkerådet ikke er et selvstendig argument i denne sammenheng.

Kirkerådet foreslår i lys av ovennevnte at biskopen er godkjenningsinstans for påhefte av bruksretter.

Skal bestemmelsen inneholde konkrete føringer spesifikt knyttet til langtidsutleie: hvem det skal kunne leies ut til, til hvilket formål o.a.?

Kirkerådet mener det i kirkeordningen ikke skal legges *konkrete* føringer for hvilke formål en kirke skal kunne leies ut til eller til hvem. Heller ikke bør det settes en grense for hvor lenge en kirke skal kunne leies ut. Grunnen er at det er vanskelig på forhånd å ha en konkret formening om hvilke hensyn som spiller inn i den enkelte sak. Samtidig er det vanskelig å finne en hensiktsmessig måte å uttrykke slike eventuelle begrensninger.

Derimot vil biskopen kunne stille nærmere *vilkår* for en godkjenning – ved langtidsutleie av en kirke som for andre bruksretter. Forskjellen fra forhåndsbestemte føringer, er at biskopen her vil kunne tilpasse eventuelle vilkår fra sak til sak.

For eksempel vil biskopen kunne stille vilkår knyttet til kirkens inventar og utstyr, til bruk av kirketomten samt til menighetens eventuelle fortsatte bruk av kirken, for

eksempel til kirkelige handlinger. Biskopen vil også kunne stille vilkår om leieperiodens lengde og hvilke formål leietaker kan bruke kirken til.

Av dette følger at en søknad om samtykke til langtidsutleie må inneholde opplysninger om avtalens nærmere innhold for at biskopen skal kunne ta stilling til den.

Vilkår om særlige grunner også her

Samtidig bør det, som for salg, settes et vilkår om *særlige grunner* for å tillate at kirken påheftes en bruksrett. Hva disse vil være, bør det heller ikke sies noe generelt om – det vil bero på de nærmere forhold i det enkelte tilfelle. Kirkerådet mener det vanskelig lar seg gjøre å detaljregulere dette spørsmålet når bestemmelsen generelt gjelder påhefte av bruksretter og ingen sak trenger å være lik en annen.

Et eksempel på særlige grunner til å tillate langtidsutleie kan være at menigheten ikke lenger har behov for kirken.

Forholdet mellom soknets organer

Det følger av kirkeordningen § 20 første ledd at det i utgangspunktet vil være kirkelig fellesråd som er det organ for soknet som kan fremme en søknad om godkjenning. Skal dette fravikes, må det komme til uttrykk.

Det kan spørres om menighetens rett til bruk av kirken taler for at det bør være menighetsrådet som skal treffe beslutning om i alle fall langtidsutleie. En slik løsning ville samtidig innebære et veto mot et ønske fra kirkelig fellesråd om langtidsutleie.

Utfordringen med en slik ordning er dens økonomiske sider. På den ene side kan ikke et menighetsråd treffe beslutninger helt løsrevet fra de økonomiske realiteter et fellesråd er stilt overfor. På den annen side vil det kunne være betydelige praktiske utfordringer knyttet til en eventuell løsning der menighetsrådet helt eller delvis overtar det økonomiske ansvaret for drift og vedlikehold av den aktuelle kirken – eventuelt også det hele forvalteransvaret.

Kirkerådet anbefaler en ordning der det er kirkelig fellesråd som formelt treffer vedtak om påhefte av bruksretter og som fremmer søknad til biskopen om godkjenning.

Hva særlig gjelder langtidsutleie av kirker og forholdet til menighetsrådets og prestens rett til bruk av kirken, er dette trukket frem i de innledende redegjørelser. Ovennevnte løsning innebærer at biskopen også i dette spørsmålet vil måtte avveie eventuelle motstridende hensyn og interesser – her altså mellom menighetsrådets og/eller prestens ønsker om fortsatt bruk og kirkelig fellesråds ønske om utleie som fortrenger slik bruk. Det vil derfor ikke la seg gjøre generelt å si noe om hvilket organ som ved slik uenighet *reelt sett* har det avgjørende ord, jf. siste strekpunkt i pkt. 4 ovenfor.

Det kan være hensiktsmessig å presisere at Kirkerådet kan gi nærmere retningslinjer for saksbehandlingen – herunder om hva en søknad til biskopen skal inneholde. Slike retningslinjer kan ved langtidsutleie for eksempel omfatte hva søknaden skal inneholde om de drøftelser som har funnet sted mellom soknets organer.

Langtidsutleie kan ha til følge at annet regelverk settes til side

I forlengelsen av sistnevnte vil Kirkerådet påpeke at en godkjenning av langtidsutleie normalt vil forutsette at regler for bruk av kirkene ikke kan bli fulgt. Dette vil være en følge av at kirkeordningens bestemmelser forutsettes å gå foran annet kirkelig regelverk – også der det er vedtatt av Kirkemøtet.³ Det samme kan bli tilfelle med deler av regler for liturgiske inventar og utstyr.

Siden biskopen *gjennom sitt godkjenningsvedtak* vil måtte ta høyde for slike virkninger, er det ikke nødvendig å særregulere slike unntak i disse to regelverkene.⁴ Det ville uansett bare være aktuelt i helt spesielle situasjoner og allerede av den grunn lite praktisk å regulere særskilt.

Klageordning?

Til spørsmålet om det bør etableres en *klageordning* overfor biskopens vedtak, skal Kirkerådet først nevne at det legger til grunn at vedtaket blir å anses som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven sammenholdt med kirkeordningen § 42 første ledd. Kirkerådet mener dette ikke er nødvendig å presisere i bestemmelsen.

Samtidig viser Kirkerådet til at en klageordning må fastsettes særskilt, jf. § 42 annet ledd første punktum. Til sammenlikning er det ikke innført en klageordning knyttet til salg av kirker.

Antakelig vil saker om langtidsutleie være mer aktuelle enn saker om salg. De vil nok også ha potensiale til å skape større grad av konflikt mellom soknets organer. Allikevel mener Kirkerådet det ikke er ønskelig å innføre en ny klageordning selv om biskopens vedtaksmyndighet er ny. Biskopens myndighet til å godkjenne ombygging og utvidelse av kirker, reiser andre spørsmål – herunder fordi det i slike saker er flere som kan være berørt enn menigheten. Der er det klageadgang, jf. kirkeordningen § 23.

³ I sak KR 69/20 er dette foreslått presisert i en ny bestemmelse i kirkeordningen. Kirkemøtet skal behandle forslaget i oktober.

⁴ Men det kunne enkelt vært gjort gjennom en egen hjemmel for biskopen til å dispensere fra reglene: *Biskopen kan helt eller delvis gjøre unntak fra disse bestemmelsen når særlige grunner tilsier det, jf. kirkeordningen § 20 annet ledd.*

Forslag til endret bestemmelse i kirkeordningen § 20

Kirkerådet benytter anledningen til å foreslå en mindre språklig endring i paragrafens tittel. Ved et uheldig ordvalg ble lovens preposisjon «i» byttet ut med «av».

Etter dette foreslår Kirkerådet slik ordlyd i § 20 første og annet ledd, med endringene i kursiv:

§ 20. Forvaltning av kirkene og begrensning *i* rådighet

Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet før kirkeordningens ikrafttredelse eller deretter av Kirkerådet.

Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. Kirkerådet kan likevel samtykke i salg når særlige grunner tilsier det. *På samme vilkår kan biskopen samtykke i påhefte av bruksretter. I saker etter tredje punktum kan Kirkerådet gi retningslinjer for saksbehandlingen.*

DET KONGELIGE BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENT

Kulturdepartementet
Pb. 8030 Dep
0030 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

20/4014-2

15. oktober 2020

Høringsbrev – forskrift til trossamfunnsloven om forvaltning av kirkebygg

Barne- og familiedepartementet sender med dette forslag til forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg i medhold av ny trossamfunnslov, jf. lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) § 15 annet ledd, på høring til aktuelle høringsinstanser, se adresseliste vedlagt.

Bakgrunn

Ny trossamfunnslov skal etter planen tre i kraft 1. januar 2021. Bestemmelsene om Den norske kirke i trossamfunnsloven er begrenset til å gi nødvendige rammer slik at Den norske kirke som trossamfunn kan beslutte egen forvaltning og organisering. Som følge av dette er det i § 15 gitt bestemmelser som slår fast at kirkebygget er i soknets eie og at Kirkemøtet kan gi regler om bl.a. forvaltningen av kirkebygg og om inventar og utstyr. I tillegg er Kongen gitt myndighet til å gi særskilte regler om forvaltningen av kulturhistorisk verdifulle kirker, såkalte listeførte kirker.

Høringsnotatet redegjør for forslag til forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker. Forskriften tar i hovedsak sikte på å videreføre dagens forvaltningspraksis for de kulturhistorisk verdifulle kirkene, slik denne framgår av gjeldende rundskriv T-3/2000 *Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø* utgitt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet. Gjeldende rundskriv T-3/2000 vil erstattes av nytt rundskriv i samsvar med nytt regelverk.

Departementet foreslår i høringsnotatet at det for listeførte kirker fastsettes saksbehandlingsregler for avhending, riving eller tiltak ut over ordinært vedlikehold. Saksbehandlingsreglene skal primært gi Riksantikvaren som kulturmiljømyndighet rett til å

Postadresse
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo
postmottak@bfd.dep.no

Kontoradresse
Akersgt. 59
www.bfd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 793

Avdeling
Forbruker-, tros- og
livssynsavdelingen

Saksbehandler
Iselin Huuse
22 24 78 28

uttale seg før det igangsettes tiltak på de listeførte kirkene. Den norske kirkes Kirkemøte, jf. trossamfunnsloven § 12, gis kompetanse til å opprette ett eller flere organ som blir ansvarlig for å saksbehandle og godkjenne tiltak. Det eller de organ(er) som kirken utpeker, skal ivareta kirkens interesser i saker som gjelder kirkebyggene og sørge for god dialog med kulturminnemyndighetene.

Prop. 130 L (2018-2019) kapittel 20.5.6.2 gjør rede for Klima- og miljødepartementets arbeid med desentralisering av kulturmiljøforvaltningen og beslutningen om å holde oppgaver knyttet til forvaltningen av fredete og verneverdige (listeførte) kirker utenom denne. Riksantikvaren beholder derfor inntil videre myndigheten for forvaltningen av de fredete kirkene og en rådgiverrolle i forvaltningen av de listeførte kirkene.

Høringsfrist og innsending

Vi ber om at høringsuttalelser skal avgis digitalt på www.regjeringen.no. Dette gjøres under "Send inn høringssvar" (grønn knapp). Her kan man registrere seg, mellomlagre en uttalelse og laste opp vedlegg. Alle høringsuttalelser er offentlige etter offentlighetsloven og blir publisert sammen med øvrige høringsuttalelser.

Høringsfristen er **torsdag 26. november 2020**.

Med hilsen

Ellen Ur (e.f.)
avdelingsdirektør

Iselin Huuse
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Forslag til forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker

Høringsnotat 15. oktober. Høringsfrist 25. november 2020.

Innhold

1 Innledning.....	2
2 Bakgrunn.....	3
2.1 Forvaltning av kirkebyggene	3
2.2 Rundskriv T-3/2000 og Prop. 130 L (2018-2019)	4
3 Forskriftsforslaget.....	5
3.1 Innledning	5
3.2 Forskriften § 1 Virkeområde	6
3.3 Forskriften § 2 Listeføring av kirker	7
3.4 Forskriften § 3 Kirkelig godkjenningorgan.....	8
3.5 Forskriften § 4 Saksbehandling	8
3.6 Forskriften § 5 Ikrafttredelse	9
4 Økonomiske og administrative konsekvenser	9
Vedlegg: Forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker (kirkebyggforskriften)	11
§ 1. Virkeområde	11
§ 2. Listeføring av kirker	11
§ 3. Kirkelig godkjenningorgan.....	11
§ 4. Saksbehandling.....	11
§ 5. Ikrafttredelse.....	12

1 Innledning

I dette høringsnotatet foreslår Barne- og familiedepartementet ny forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker. Forskriften er hjemlet i lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven).

Høringsnotatet må leses på bakgrunn av gjeldende rundskriv T-3/2000 *Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø* sammenholdt med omtalen i Prop. 130 L (2018–2019) *Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven)* og Innst. 208 L (2019–2020) *Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven)*.

Høringsnotatet redegjør for forslag til forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker, foreslått i medhold av ny trossamfunnslov § 15 siste ledd. Forskriften tar i hovedsak sikte på å videreføre dagens forvaltningspraksis for de kulturhistorisk verdifulle kirkene, slik denne framgår av gjeldende rundskriv T-3/2000 utgitt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet. Gjeldende rundskriv T-3/2000 vil erstattes av nytt rundskriv i samsvar med nytt regelverk.

Ny trossamfunnslov (Lov 24. april 2020 nr. 31) trer i kraft 1. januar 2021 og erstatter kirkeloven og tidligere lovverk om tros- og livssynssamfunn. Kirkeloven hadde blant annet bestemmelser om forvaltning av kirkene, begrensninger i byggetillatelse nærmere kirke enn 60-meter i spredtbygde områder og regler for oppføring, ombygging og utvidelse m.m. av kirker. Bestemmelsene om Den norske kirke i den nye trossamfunnsloven er begrenset til å gi nødvendige rammer slik at Den norske kirke som trossamfunn kan beslutte egen forvaltning og organisering. Som følge av dette er det i § 15 gitt bestemmelser som slår fast at kirkebygget er i soknets eie og at Kirkemøtet kan gi regler om bl.a. forvaltningen av kirkebygg og om inventar og utstyr. I tillegg er Kongen gitt myndighet til å gi særskilte regler om forvaltningen av kulturhistorisk verdifulle kirker, såkalte listeførte kirker. Forvaltningen av fredete kirker reguleres av kulturminneloven og forskrift av 15. februar 2019 nr. 127 om fastsetting av myndighet mv etter kulturminneloven, i tillegg til at det gis utfyllende regler og veiledning i nytt rundskriv.

Departementet foreslår i dette høringsnotatet at det for listeførte kirker fastsettes saksbehandlingsregler for avhending, riving eller tiltak ut over ordinært vedlikehold. Saksbehandlingsreglene skal primært gi Riksantikvaren som kulturmiljømyndighet rett til å uttale seg før det igangsettes tiltak på de listeførte kirkene. Departementet foreslår at forskriften gir Den norske kirkes kirkemøte, jf. trossamfunnsloven § 12, kompetanse til å opprette et eller flere organ som blir ansvarlig for å saksbehandle og godkjenne tiltak.

Det eller de organ(er) som kirken utpeker skal ivareta kirkens interesser i saker som gjelder kirkebyggene, og sørge for god dialog med kulturminnemyndighetene.

2 Bakgrunn

2.1 Forvaltning av kirkebyggene

Kirkebygget og dets utsmykning er av stor betydning som ramme for det kristne tros livet og de kirkelige handlingene. Kirkene er også en viktig møteplass, som forsamlingssted og kulturhus, og som et sted å søke trøst eller felleskap etter store ulykker og andre kriser som berører mange. Samtidig er kirkene, med inventar og omgivelser, kulturminner som synliggjør viktige sider ved norsk historie gjennom nærmere tusen år. I forvaltningen av de kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene er det viktig å sikre en god balanse mellom bruk og vern av byggene.

Det fremgår av trossamfunnsloven § 15 at kirkebyggene er soknets eiendom med mindre noe annet følger av særskilt rettsgrunnlag. Slik særskilt rettsgrunnlag foreligger for enkelte av stavkirkene, som eies av Fortidsminneforeningen. I tillegg finnes det enkelte kirkebygg som er i statlig eller privat eie.

Vedlikehold av kirkene er eiers ansvar, men det er kommunene som har det økonomiske ansvaret for vedlikeholdet, jf. trossamfunnsloven § 14 annet ledd. Vedlikeholdsetterslepet på mange kirkebygg er imidlertid stort. Staten har derfor de siste årene tatt en større del av ansvaret for å sikre de kirkene som har størst kulturhistorisk verdi gjennom å opprette tilskuddsordninger for istandsetting, brannsikring og klimasikring av kirkene.

Tilskuddsordningene finansieres av Barne- og familiedepartementet og forvaltes av Riksantikvaren. Som følge av at Stortinget i april 2020 sluttet seg til regjeringens forslag om at verdiene i Opplysningsvesenets fond skal deles mellom staten og Den norske kirke, vil det også komme et program for istandsetting og sikring av de kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene.

Av de 1630 kirkebyggene som tilhører Den norske kirke, er nærmere 1000 fredet eller utpekt som kulturhistorisk verdifulle. Forvaltningen av disse kirkene følger av ulike lover og saksbehandlingsregler, og er delt inn i tre kategorier:

1. Fredete kirker som forvaltes etter kulturminneloven, med utfyllende regler og veiledning i rundskriv T-3/2000.
2. Kirker som er ført på Riksantikvarens liste over kirker med nasjonal kulturminneverdi og som i dag forvaltes etter rundskriv T-3/2000.
3. Kirker som verken er fredete eller listeførte og som har fulgt egne saksbehandlingsregler etter kirkeloven.

De fredete kirkene utgjør 220 kirker til sammen. Alle kirker bygget før 1650, og alle samiske kirker fra år 1917 eller eldre, er automatisk fredet. I tillegg kan Riksantikvaren frede yngre kirker ved enkeltvedtak, jf. kulturminneloven § 15.

I saker som berører fredete kirker, er det Riksantikvaren som er forvaltningsmyndighet etter kulturminneloven, jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven (ansvarsforskriften) § 2 (7). Dersom det for eksempel er planer om å sette i gang tiltak som går ut over vanlig vedlikehold på slik kirke, gjelder saksbehandlingsregler i kulturminneloven

med tilhørende ansvarsforskrift. Riksantikvaren må godkjenne tiltaket i form av å gi dispensasjon etter kulturminneloven § 8 eller § 15a.

På Riksantikvarens liste over kirker med nasjonal kulturminneverdi, finnes det i dag 299 kirker som er bygget i perioden 1650 – 1850, og 451 kirker av nyere dato. Felles for disse er at de har en særlig verneverdi på grunn av spesielle arkitektoniske eller kulturhistoriske forhold knyttet til sin tidsperiode eller til bygningen og omgivelsene. Det kan i noen tilfeller også være som følge av at inventaret har en særlig antikvarisk interesse. Disse kirkene betegnes som *listeførte*, og har blitt forvaltet etter føringene gitt i rundskriv T-3/2000.

For kirker som verken er fredet eller listeført, er det kirkelige myndigheter som sammen med eierne må ivareta eventuelle antikvariske hensyn. For disse gir Kirkemøtet regler om forvaltning, jf. trossamfunnsloven § 15 første ledd.

I tillegg vil flere av tiltakene på de ulike kategoriene av kirker kunne være søknadsppliktige etter plan- og bygningsloven som gir kommunene anledning til å bevare og sikre kulturminner, og sette rammer for bygge- og anleggstiltak og for arealdisponering.

2.2 Rundskriv T-3/2000 og Prop. 130 L (2018-2019) (trossamfunnsloven)

T-3/2000 *Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø* ble utgitt med bakgrunn i kirkeloven, gravferdsloven og kulturminneloven av det daværende Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet. I rundskrivet, som oppheves med virkning fra 1. januar 2021, er det gitt regler og veiledning for hvordan kirkens kulturminner skal forvaltes.

Rundskrivet omfatter kirker tilknyttet Den norske kirke, kirkegårder og gravminner, kirkens omgivelser og forholdet til plan- og bygningsloven. For øvrige kirker har det blitt anbefalt at rundskrivet følges som en veileder.

Rundskrivet har gitt regler både om listeførte og fredete kirker. For tiltak på fredete kirker gjelder egne saksbehandlingsregler i tråd med kulturminneloven og forskrift til denne. Saker som berører fredete kirker, kirkeruiner mv., har blitt behandlet både etter kulturminneloven og kirkeloven. Regelen har vært at disse tidligst mulig skal fremmes overfor vedkommende kulturmiljømyndighet og for vedkommende kirkelige organ som treffer avgjørelse i medhold av kirkeloven. Formålet har vært å legge til rette for god kommunikasjon mellom kirkelige myndigheter og kulturmiljømyndighetene om de ulike hensyn som skulle ivaretas, og å tilstrebe enighet mellom sektorene. Tiltak har først kunnet bli satt i verk når både kulturminnemyndighetene og kirkelige myndigheter har gitt sin tillatelse.

Når det gjelder listeførte kirker, har formålet med rundskrivet vært at disse også skulle behandles etter samme system som for de fredete kirkene når det gjelder kulturminnehensyn. Søknad om tiltak på de listeførte kirkene har blitt behandlet av biskopen, som har videresendt saken til Riksantikvaren til uttalelse. Klager på vedtak fattet av biskopen har blitt behandlet av departementet med ansvar for kirkeloven.

Med ny trossamfunnslov erstattes reglene om kirkebyggene i kirkeloven med internkirkelige regler (ny kirkeordning). Det er opp til Den norske kirke v/Kirkemøtet hvordan

saksbehandlingsreglene for kirkebygg som ikke er listeført eller fredet skal være. For de fredete kirkene gjelder kulturminneloven.

For å kunne fastsette ordninger og saksbehandlingsregler som fortsatt sikrer en kulturminnefaglig behandling av kirkebyggsaker også etter at kirkeloven oppheves, ble det foreslått en hjemmel i ny trossamfunnslov § 15 andre ledd som gir Kongen myndighet til å fastsette særskilte saksbehandlingsregler for kulturhistorisk verdifulle kirker, dvs. listeførte kirker. Bestemmelsen skal legge til rette for at staten fortsatt kan gi bindende saksbehandlingsregler ved tiltak som gjelder ombygging, utvidelse, riving, og ved avhending av kulturhistorisk verdifulle kirker.

Hjemmelen i trossamfunnsloven lyder «*Kongen kan gi forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker*» og er i Prop. 130 L (2018-2019) omtalt slik: «*Barne- og familiedepartementet vil i samarbeid med Klima- og miljøverndepartementet, Riksantikvaren og kirkelige instanser gjennomgå dagens regelverk på området, slik at et ajourført regelverk kan tre i kraft samtidig med den nye trossamfunnsloven. Et slikt regelverk må blant annet samordnes med regler om forvaltning av kirkebygg som Kirkemøtet vedtar, jf. lovforslaget § 15.*»

Prop. 130 L (2018-2019) kapittel 20.5.6.2 gjør rede for Klima- og miljødepartementets arbeid med desentralisering av kulturmiljøforvaltningen og beslutningen om å holde oppgaver knyttet til forvaltningen av fredete og verneverdige (listeførte) kirker utenom denne. Riksantikvaren beholder derfor inntil videre myndigheten for forvaltningen av de fredete kirkene og en rådgiverrolle i forvaltningen av de listeførte kirkene.

Fredete kirker er av nasjonal verdi, men forskriftsforslaget her omfatter ikke disse. De fredete kirkene forvaltes som nevnt av Riksantikvaren som kulturmiljømyndighet i medhold av forskrift til kulturminneloven av 15. februar 2019 nr. 127 § 2 (7). Det vil imidlertid bli gitt utfyllende regler og veiledning i nytt rundskriv som skal erstatte T-3/2000.

Reglene og veiledningen i rundskrivet vil så langt det er nødvendig og praktisk mulig videreføre gjeldende forvaltningspraksis. Dette omfatter blant annet kirkelige myndigheters rett til å uttale seg før Riksantikvaren fatter vedtak knyttet til fredete kirker, og at kirkelige og kulturmiljømyndigheter bestreber seg på å komme til enighet før et tiltak settes i verk. Kirkelige interesser anses på denne måten tilstrekkelig ivaretatt i forvaltningen av de fredete kirkene.

Når det gjelder bestemmelsen i den tidligere kirkeloven om at: "I spredtbygd område er bebyggelse ikke tillatt nærmere kirke enn 60 meter uten tillatelse av departementet", konkluderte departementet i Prop. 130 L (2018-2019) med at det ikke var aktuelt å videreføre et tilsvarende forbud i trossamfunnsloven. Hensynet som regelen skal ivareta, bør i stedet vurderes innenfor plan- og bygningslovgivningen og det ordinære, lokale planarbeidet.

3 Forskriftsforslaget

3.1 Innledning

Formålet med forskriften er i hovedsak å videreføre gjeldende saksbehandlingsregler for de kirkene som har vernestatus "listeført" av Riksantikvaren. Disse kirkene er ikke fredet etter kulturminneloven, men får et særlig vern gjennom denne forskriften.

Nedenfor følger en gjennomgang av departementets forslag til forskriftsbestemmelser, med merknader til de enkelte bestemmelsene.

3.2 Forskriften § 1 Virkeområde

Forskriften § 1 angir forskriftens virkeområde, både hvilke kirker som er omfattet av saksbehandlingsreglene, og hvilke tiltak som er undergitt disse særlige saksbehandlingsreglene.

Første ledd angir at kirkene må være *tilknyttet* Den norske kirke for at reglene om forvaltning av kirkene skal komme til anvendelse. Kirker tilknyttet Den norske kirke omfatter alle bygg som i dag har status som kirke etter trossamfunnslovens § 15, dvs. soknekirke eller kapell som tidligere er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av. I tillegg kommer kirker som blir godkjent av kompetent kirkelig myndighet i medhold av ny trossamfunnslov.

For kirker som *ikke* er tilknyttet Den norske kirke, fordi de er i privat eller statlig eie, anbefales det at forvaltningsreglene her følges som en veileder.

Annet ledd presiserer hva som menes med forvaltning. Aktuelle tiltak er avhending (salg/eierskifte), riving eller endringer på kirkebygget. Det avgrenses imidlertid mot det som må anses som ordinært vedlikehold. Her gjelder regler fastsatt av Kirkemøtet i medhold av trossamfunnsloven § 15 første ledd.

Det er fellesorganet for soknet som forvalter kirkebyggene og har ansvar både for det ordinære vedlikeholdet og større tiltak/endringer. Hva som menes med ordinært vedlikehold må vurderes konkret og Riksantikvaren bør kontaktes dersom det er tvil om tiltaket vil berøre antikvariske interesser, se forskriften § 4 annet ledd. Mindre reparasjoner og alminnelig vedlikehold av kirkebygget som ikke griper inn i elementer av antikvarisk verdi, kan utføres uten at Riksantikvaren konsulteres. Kirkebyggrundskrivet vil gi mer detaljert veiledning om grensedragningene.

I *tredje ledd* avgrenses begrepet "kulturhistorisk verdifulle kirker" i trossamfunnsloven § 15 til å gjelde såkalte listeførte kirker.

Videre angis hvilke kirker som er listeført. Dette gjelder alle kirker bygget i perioden 1650 til 1850, samt et utvalg yngre kirker. Per oktober 2020 er det 750 listeførte kirker og 220 fredete kirker. Fredete kirker behandles i medhold av forskrift til kulturminneloven og omfattes følgelig ikke av forskriften og saksbehandlingsreglene her.

Fjerde ledd er inntatt av pedagogiske hensyn og presiserer det som gjelder i medhold av trossamfunnsloven § 15 første ledd om at Kirkemøtet i utgangspunktet fastsetter regler for forvaltningen av kirkebyggene. Kirkemøtets forvaltningskompetanse er begrenset til ordinært vedlikehold når det gjelder kirker som er fredet i medhold av kulturminneloven eller listeført i medhold av trossamfunnsloven § 15 annet ledd. Kirker som verken er fredet eller listeført, forvaltes kun etter reglene fastsatt av Kirkemøtet.

Per oktober 2020 er det 676 kirker (ifølge databasen kirkesok.no) som ikke har noe formelt vern. Slike kirker kan likevel være viktige kulturminner, både lokalt og regionalt, og det er kirkelige myndigheter sammen med eierne som må se til at eventuelle antikvariske hensyn ivaretas. Plan- og bygningsloven gir kommunene anledning til å bevare/sikre disse gjennom regulering til *hensynssone bevaring* og sette rammer for bygge- og anleggstiltak og for arealdisponering. Dette er mer detaljert omtalt i kirkebyggrundskrivet.

3.3 Forskriften § 2 Listeføring av kirker

Første ledd slår fast at kulturhistoriske verdifulle kirker som ikke er fredet kan føres på listen. Bestemmelsen forskriftsfester en etablert praksis. Riksantikvaren har utarbeidet en liste over kirker fra tiden etter 1649 som er kulturhistorisk verdifulle. Listen omfatter alle kirker fra perioden 1650 til 1850 (299) samt et utvalg nyere kirker (451). Disse kirkene har i henhold til rundskriv T-3/2000 blitt forvaltet slik at Riksantikvaren alltid skal få saken forelagt før vedtak om avhending eller tiltak ut over ordinært vedlikehold fattes, og at det skal tilstrebes enighet mellom kirkelige og antikvariske myndigheter. Denne praksisen videreføres.

Annet ledd fastslår at både Riksantikvaren og kirkelige organer kan foreslå endringer i listen. Til nå har det vært Riksantikvaren som har vurdert hvilke kirker som skal føres på listen. Nytt i dette forskriftsforslaget er at også kirkelige organer kan fremme forslag basert på sin lokalkunnskap om kirkene. Forslagene sendes til Riksantikvaren. Det er ikke presisert hvilke kirkelige organer som kan fremme forslag, og det må være opp til internkirkelige regler om det er ønskelig å legge denne kompetansen til ett organ, for eksempel til kirkelige godkjenningsorgan, jf. forskriften § 3.

Riksantikvaren holder listen over kirkene oppdatert på sin nettside. Bestemmelsen viser også til at listen skal holdes oppdatert i kulturminnedatabasen Askeladden som er Riksantikvarens offisielle database over kulturminner og kulturmiljøer i Norge. Databasen brukes av saksbehandlere i forvaltningen i behandling av tiltak på den fredete bebyggelsen, samt øvrig plan- og byggesaksbehandling. Det er derfor viktig at listen over kulturhistorisk verdifulle kirker også legges inn og holdes oppdatert i denne kulturminnedatabasen i tillegg til at listen er tilgjengelig for allmennheten på Riksantikvarens nettside. Ved å legge inn kirkene i denne databasen, vil kirkene også bli lokalisert på kart. Data som er registrert i Askeladden er også tilgjengelig for andre systemer (dataflyt).

Tredje ledd skal sikre at aktuelle instanser blir informert før Riksantikvaren treffer sin beslutning. Det er en rett til informasjon om beslutningen og ikke en innsigelsesrett. Aktuelle instanser er berørte eiere, kommuner og kirkelige organer.

Fjerde ledd slår fast at det er Riksantikvaren som beslutter om en kirke skal legges til eller tas ut av listen. Det betyr at et avslag på forslag fra kirkelige organer vil være endelig.

3.4 Forskriften § 3 Kirkelig godkjenningsorgan

Bestemmelsen slår fast at det fastsettes ett eller flere organ som skal behandle søknader om avhending eller tiltak ut over ordinært vedlikehold av de listeførte kirkene, i forskriften omtalt som godkjenningsorganet. Det vil være Den norske kirkes kirkemøte, jf. trossamfunnsloven § 12, som formelt oppnevner ett eller flere slike organ. Bestemmelsen er utformet slik at den kan romme endringer dersom kirken i ny kirkeordning vil samle og samordne kulturminnefaglig kompetanse i ett organ.

Godkjenningsorganet blir dermed forvaltningsmyndighet for avhending eller tiltak utover ordinært vedlikehold på de listeførte kirkene, men spørsmål om slike tiltak skal alltid forelegges Riksantikvaren før godkjenningsorganet fatter sitt vedtak, se forskriften § 4.

3.5 Forskriften § 4 Saksbehandling

Saksbehandlingsreglene skal sørge for at Riksantikvaren som kulturminnemyndighet får anledning til å uttale seg om tiltak på de listeførte kirkene. Formålet er å sikre en fortsatt kulturminnefaglig behandling av saker som gjelder avhending eller tiltak utover ordinært vedlikehold av de disse kirkene. I tillegg er det et mål med reglene å sikre god dialog mellom kirkelige instanser og kulturminnemyndigheten for å ivareta både kirkelige hensyn og antikvariske hensyn. Hensynet til vern og hensynet til bruk vil ikke alltid være sammenfallende. Som for de fredete kirkene, bør det tilstrebes enighet mellom antikvariske og kirkelige myndigheter. Målet er å sikre bevaring av de listeførte kirkene som verdifulle kulturminner i landet, samtidig som de skal være tilfredsstillende bygg for kirkelig bruk.

For ordens skyld presiseres det at departementet legger til grunn at forvaltningslovens regler ikke kommer til anvendelse når kirkens godkjenningsorgan saksbehandler søknader om tiltak etter forskriften her.

Det presiseres også at forskriften her ikke er til hinder for at kulturminneforvaltningen i medhold av kulturminneloven kan fatte vedtak om midlertidig fredning dersom godkjenningsorganets avgjørelse vurderes å ikke i tilstrekkelig grad ivareta de kulturhistoriske hensynene i en enkeltsak.

Første ledd fastslår at søknad om avhending eller endringer eller om å sette i gang tiltak som går ut over vanlig vedlikehold i en listeført kirke, skal sendes til det organ kirken fastsetter, jf. forskriften § 3. Se omtale av neste ledd for vurdering av hva som er "ordinært vedlikehold".

Søknad skal også gjelde tiltak som berører fast inventar som inngår i en kulturhistorisk sammenheng med kirkebygget, som altertavle, prekestol, døpefont, kirkebenker, orgel, kirkeklokker, kunstnerisk utsmykning mv. Dette er elementer i kirken som hører til dens funksjon som kirke. Når det gjelder mindre gjenstander som kirkesølv, messehagler, alterduker og andre kirketekstiler, blir disse flyttet på gjennom kirkeåret og defineres som løst inventar. Disse er ikke gjenstand for søknadsplikt slik fast inventar er. Disse gjenstandenes egenskaper som løst inventar, gjør at de ikke naturlig hører inn under Riksantikvarens ansvarsområde i dag.

Annet ledd skal sørge for at grensene mellom ordinært vedlikehold og søknadspliktige tiltak ikke baseres på soknets eller fellesorganet for soknets skjønn alene. Er det tvil om tiltaket omfattes av første ledd, skal Riksantikvaren konsulteres.

Normalt vil male-, kalkings- og murpussarbeider anses som ordinært vedlikehold som kan utføres uten å konsultere Riksantikvaren, men det vil kunne være avgjørende at det benyttes tradisjonelle materialer og teknikker for å forhindre alvorlig skade på kirken. Ved usikkerhet bør derfor Riksantikvaren konsulteres. Nærmere veiledning fremgår dessuten av nytt kirkerundskriv.

Det samme gjelder en begynnende skade på en kirke, et inventar eller på kirkekunst. Dialog med Riksantikvaren gir grunnlag for å kunne ta stilling til hvilke tiltak som bør settes i verk.

Tredje ledd er bestemmelsen som gir Riksantikvaren anledning til å påvirke tiltak som kirkens godkjenningsorgan fatter vedtak om vedrørende de listeførte kirkene. Saken skal forelegges for Riksantikvaren før godkjenningsorganet treffer sin beslutning. Det bør tilstrebes god dialog og enighet mellom kirkelige og antikvariske myndigheter.

Godkjenningsorganet velger selv når saken sendes til Riksantikvaren, men for å sikre en god prosess og dialog, anbefales det at saken oversendes Riksantikvaren så tidlig som mulig.

Foreleggelse for Riksantikvaren skal lede til en uttalelse basert på kulturminnehensyn. Uttalelsen vil være rådgivende og ikke rettslig bindende for godkjenningsorganet, men det bør være gode grunner for å fravike anbefalinger som har til hensikt å ivareta en listeført kirke som kulturminne.

Fjerde ledd gir den som har søkt om tiltak etter § 4 rett til fornyet vurdering ved avslag fra godkjenningsorganet. Det foreslås at avgjørelser fra godkjenningsorganet kan sendes til det organ Kirkemøtet utpeker.

3.6 Forskriften § 5 Ikrafttredelse

Forskriften bør tre i kraft når ny trossamfunnslov trer i kraft og det ikke lenger er hjemmel for gjeldende rundskriv T-3/2000 som regulerer forvaltningen av de listeførte kirkene i dag.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet legger til grunn at forslagene forskriftsfester gjeldende rett. De vil derfor ikke, verken hver for seg eller samlet, medføre vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser. Departementet vil likevel påpeke noen sider knyttet til økonomiske og administrative konsekvenser:

Det er lagt til Kirkemøtet å beslutte om internkirkelige regler for forvaltningen av kirker tilknyttet Den norske kirke. Forskriften slår fast at Kirkemøtet fastsetter ett eller flere organ for

godkjenning eller avhending av tiltak ut over ordinært vedlikehold. Det vil være opp til Kirkemøtet å beslutte om dette skal være biskopen og/eller Kirkerådet, eller om det skal opprettes et eget faglig organ for slike saker. Eventuelle kostnader knyttet til opprettelsen av et eget faglig organ tas innenfor gjeldende budsjetttrammer.

Vedlegg: Forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker (kirkebyggforskriften)

Fastsatt av Barne- og familiedepartementet xx.xx 2020 med hjemmel i lov av 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) § 15 siste ledd.

§ 1. Virkeområde

Forskriften gir regler om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker tilknyttet Den norske kirke, som ikke er fredet etter kulturminneloven.

Med forvaltning menes her avhending, riving eller tiltak ut over ordinært vedlikehold.

Med kulturhistorisk verdifulle kirker menes her kirker som er listeført av Riksantikvaren. Listeført er alle kirker bygget i perioden 1650 til 1850, samt et utvalg yngre kirker.

For forvaltning av kirker som ikke er fredet eller listeført, og for ordinært vedlikehold av alle kirkebygg, gjelder regler fastsatt av Kirkemøtet i medhold av trossamfunnsloven § 15.

§ 2. Listeføring av kirker

Kulturhistoriske verdifulle kirker som ikke er fredet kan føres på listen.

Riksantikvaren og kirkelige organer kan foreslå endringer i listen. Kirkelige organer sender sine forslag til Riksantikvaren.

Forslag om endringer i listen legges fram for berørte eiere, kommuner og kirkelige organer før Riksantikvaren treffer sin beslutning.

Riksantikvaren beslutter om en kirke skal legges til eller tas ut av listen. Listen holdes oppdatert på Riksantikvarens nettside og i kulturminnedatabasen Askeladden.

§ 3. Kirkelig godkjenningsorgan

Kirkemøtet fastsetter ett eller flere organ for godkjenning av avhending eller tiltak som nevnt i § 1 annet ledd.

§ 4. Saksbehandling

Søknad om avhending, riving eller tiltak ut over ordinært vedlikehold av listeførte kirker sendes til godkjenningsorganet kirken fastsetter, jf. § 3. Søknadsppliktige er også tiltak som berører fast inventar som inngår i en kulturhistorisk sammenheng med kirkebygget, som altertavle, prekestol, døpefont, kirkebenker, orgel, kirkeklokker, kunstnerisk utsmykning mv.

Dersom organ for soknet er i tvil om tiltaket omfattes av første ledd, skal Riksantikvaren konsulteres.

Før godkjenningsorganet treffer sin beslutning, skal saken forelegges Riksantikvaren til uttalelse.

Godkjenningsorganets avgjørelse kan legges frem til ny vurdering og avgjørelse av det organ Kirkemøtet utpeker.

§ 5. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2021.

DEN NORSKE KIRKE

Odal kirkelige fellestråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Asgeir Sektnan	74	18/00904-2	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
Odal kirkelige fellestråd	26/20	05.11.2020

Driftsbygg Sand**Saksframlegg**

Det er bevilget ca 2 millioner kroner til driftsbygg i Sand. Sist gang det ble prosjektert ble kostnaden neste 4,5 millioner kroner. Saken må prosjekteres på ny, og kostnaden må ligge innenfor bevilget ramme.

For å sikre involvering av menighetsrådet i Sand og stab er et forslag å lage en mindre arbeidsgruppe for å enklere kunne møtes og opprettholde god fremdrift.

Sand MR har 19. august fått e-post med oppfordring til å diskutere hva de ønsker og plassering av driftsbygg.

I første omgang foreslås en arbeidsgruppe for å fremme forslag om plassering og krav til bygg. Utgangspunktet er pålegg fra arbeidstilsynet med krav til arbeidsplass, spiserom, garderobe, og vaskemuligheter for kirketjener.

Forslag til arbeidsgruppe:
Kirkeverge Asgeir Sektnan
Leder fellestråd Harald Trøseid
Kirketjener Rune Nor
Representant fra Sand MR

Verneombud og tillitsvalgte blir involvert ved behov.

Gruppens mandat er å utarbeide/samle inn og systematisere forslag og å sikre god kommunikasjon mellom stab, Sand MR og FR. Gruppen rapporterer til FR.

Forslag til vedtak

Det opprettes en arbeidsgruppe for driftsbygg ved Sand kirke.

Gruppens mandat er å utarbeide/samle inn og systematisere forslag og å sikre god kommunikasjon mellom stab, Sand MR og FR. Gruppen rapporterer til FR.

Arbeidsgruppen er:
Kirkeverge Asgeir Sektnan
Leder fellestråd Harald Trøseid
Kirketjener Rune Nor
En representant fra Sand MR
[Click here to enter text.](#)

DEN NORSKE KIRKE

Odal kirkelige fellesråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Asgeir Sektnan	125	19/00690-1	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
Odal kirkelige fellesråd	27/20	05.11.2020

Ny løper i Sand kirke

Sand kirke tilbud 2020

19_04345-5 Godkjennelse av løper - Sand kirke

Søknad løper Sand kirke

Saksframlegg

Sand menighetsråd har vedtatt å bytte ut løperen i kirken. Det benyttes gavemidler til investeringen. Innkjøp gjøres av Odal kirkelige fellesråd.

Tilbud fra leverandør og godkjennelse fra biskop er innhentet. Godkjennelse fra biskop er avhengig av vedtak gjort i fellesrådet.

«Generelt ønsker vi å få oversendt protokoll for vedtak gjort i i fellesrådet på det som det søkes om. Vi ber om at slik oversendes hit. Hvis vedtak ikke er gjort, så må det gjøres før tiltaket gjennomføres. Dette er et vilkår for denne godkjennelse.»

Ny løper påfører ikke fellesråd ekstra kostnader.

Forslag til vedtak

Odal kirkelige fellesråd vedtar innkjøp av ny løper i Sand kirke etter innhentet tilbud.

Rosenkrantz gate 45
 4010 Stavanger
 Tlf.51528100
 Mail: veveri@yahoo.no
 Hjemmeside: www.veveri.no

Stavanger, 25.10. 2020

Sand kirke

JUSTERT PRISTILBUD PÅ LEDAALTEPPE

Hovedløper	1,98m x 26m	kr 159.588,-
Våpenhus	1,98m x 5,70m	kr 34.986,-
Rampe	1,98m x 1m	kr 6.138,-

Alle priser er eks mva

Prisen inkluderer i tillegg til teppet: fargeprøver, frakt, materiell og montering/tilpassing utført av oss hos kunde.

Gammelt teppe må fjernes og gulvet rengjøres før avtalt montering.

Kirken må være ledig for montering på avtalt tidspunkt.

Brukerveiledning for vedlikehold må følges.

Produksjonstid ca 6-8 uker.

Betalingsforfall er ved monteringsdato.

Med vennlig hilsen
 Ledaal Teppeveveri

Steffen Wesnes

DEN NORSKE KIRKE

Odal kirkelige fellesråd

Hamar biskop
Postboks 172
2302 Hamar

Dato: 8. september 2020

Vår ref:

Deres ref:

Søknad ny løper i Sand kirke

Menighetsrådet i Sand sokn har vedtatt å bytte løper i kirken. Den gamle er slitt og stygg, og behovet for ny løper har meldt seg. Se vedlagt bilde. Kostnadene dekkes via gavemidler til dette formålet.

Etter en anskaffelsesprosess har vi valgt å gå videre med Ledaal Teppeveveri i Stavanger.

Hovedløper 1,98m x 22,5m
Våpenhus 1,98m x 5,70m
Rampe 1,98m x 2,45m

Menighetsrådet har valgt vedlagte prøve av løper.

Fargene er valgt ut ifra altertavle og interiør og avstemt av Ledaal Teppeveveri i forhold til dette. Se informasjon fra Ledaal.

Med hilsen
Asgeir Sektnan
Daglig leder / Kirkeverge

Postadresse:
Odal kirkelige fellesråd
Postboks 123
2101 SKARNES

E-post:
postodal@kirken.no
Org. nr.: 976 987 918
Kontonr: 1870 44 71773

Fakturaadresse :
Odal kirkelige fellesråd
Fakturamottak
Herredsvegen 2
2120 Sagstua

Besøksinformasjon,
Bruvegen 17
2100 Skarnes
Telefon: 6297 8820

Rosenkrantz gate 45
4010 Stavanger
Tlf.51528100
Mail: veveri@yahoo.no
Hjemmeside: www.veveri.no

Stavanger, 29.08.
2020

Sand kirke

INFORMASJON OM LEDAAL TEPPE

Ledaal Teppeveveri er blitt forespurt som leverandør av ny kirkeløper til Sand kirke.

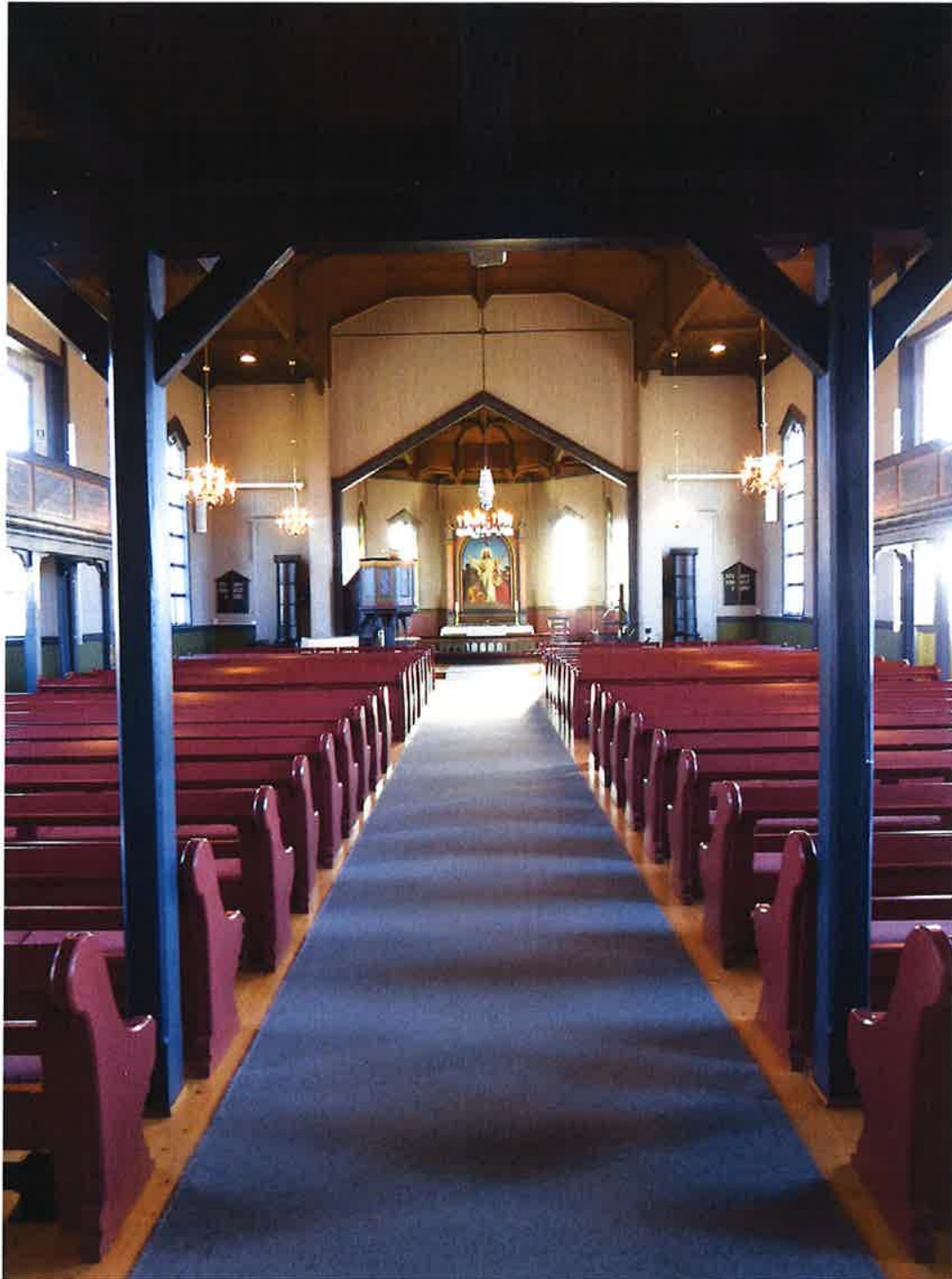
Vi har ca 70 års erfaring med produksjon av kirkeløpere, og er anbefalt av Riksantikvaren.

Vi har utifra bilder av interiøret, og i samarbeid med menigheten, kommet fram til fargealternativ 11, og kan anbefale dette.

Med vennlig hilsen
Ledaal Teppeveveri

Steffen Wesnes

Vedlegg: Bilde av eksisterende løper

DEN NORSKE KIRKE

Hamar biskop

Odal kirkelige fellesråd
Postboks 123
2101 SKARNES

Dato: 23.09.2020

Vår ref: 19/04345-5 JAJ

Deres ref:

Godkjennelse av løper - Sand kirke

Det vises til søknad om godkjenning av gulvløper i Sand kirke i Nord-Odal. Gulvløperen skal erstatte en utslitt løper.

Sand kirke er ei langkirke i tre, oppført i 1891, og har ingen særskilt vernestatus.

Forslag til ny løper, med innhentet tilbud, synes på bakgrunn av informasjon gitt i søknaden å ivareta kravene til kvalitet og fargeprøven indikerer en god tilpasning til kirkas øvrige fargebruk.

Generelt ønsker vi å få oversendt protokoll for vedtak gjort i i fellesrådet på det som det søkes om. Vi ber om at slik oversendes hit. Hvis vedtak ikke er gjort, så må det gjøres før tiltaket gjennomføres. Dette er et vilkår for denne godkjennelse.

Med hjemmel i Regler for liturgisk inventar og utstyr § 24, i medhold av kirkelovens § 21, godkjenner med dette Hamar biskop forslag til ny gulvløper i Sand kirke.

Vi ber om at fotografi av kirkerommet med den nye løperen på gulvet oversendes hit når arbeidet er ferdigstilt.

Med vennlig hilsen

Solveig Fiske
biskop

Jon Arne Johansen Harby
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Odal kirkelige fellesråd

Postboks 123

2101 SKARNES

DEN NORSKE KIRKE

Odal kirkelige fellesråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Asgeir Sektnan	250	19/00704-2	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
Odal kirkelige fellesråd	28/20	05.11.2020

Svar fra Arbeidstilsynet**Vedlegg:**

Tilsyn - oppfyllelse av vedtak

Saksframlegg

I henhold til sak 21/20 behandlet i Fellesrådet 3. september 2020 har vi mottatt svar fra Arbeidstilsynet på de fire pålegg vi fikk etter tilsynet.

Forslag til vedtak

Til orientering

ArbeidstilsynetVÅR DATO
02.10.2020VÅR REFERANSE
2019/20383
DERES REFERANSE

1 av 3

VÅR SAKSBEHANDLER
Wenche Benedicte Marstrander Moe, tlf. 41446700ODAL KIRKELIGE FELLESRÅD
Bruvegen 17
2100 SKARNES

Orgnr 976987918

Oppfølging av tilsyn - ODAL KIRKELIGE FELLESRÅD org.nr. 976987918

Vi viser til tilsyn hos ODAL KIRKELIGE FELLESRÅD org.nr. 877004562

I tilsynet fant vi forhold som ikke er i samsvar med regelverket. Her er en oversikt over Arbeidstilsynets reaksjoner i saken.

#	Reaksjon	Status	Frist
1	Pålegg - HMS-arbeid - kartlegging og risikovurdering	Oppfylt	
2	Pålegg - HMS-arbeid - tiltak og plan	Oppfylt	
3	Pålegg - Konflikthåndtering - rutine	Oppfylt	
4	Pålegg - Varsling - rutine	Oppfylt	

Oppfylte pålegg

Vi har mottatt tilbakemelding fra virksomheten, jfr. brev datert 30.09.2020.

I tilbakemeldingen opplyses det at verneombudet har medvirket i gjennomføringen av påleggene. Videre opplyses det at gjennomføring av pålegg har vært tatt opp til informasjon og drøfting i stabsmøter og i fellesrådsmøter.

Av tilbakemeldingen framgår det også at virksomheten har anskaffet et elektronisk HMS- og personaloppfølgingsystem som antas å være til hjelp i det forebyggende og systematiske HMS-arbeidet, og at dette systemet vil være i full drift i løpet av 2021.

#1 Pålegg - HMS-arbeid - kartlegging og risikovurdering

Vedlagt tilbakemeldingen fulgte kopi av dokumentasjon på gjennomført kartlegging og risikovurdering av aktuelle risikoforhold i arbeidsmiljøet, herunder organisatoriske, psykososiale og fysiske arbeidsbetingelser.

På grunnlag av mottatt dokumentasjon vurderes pålegget som gjennomført.

#2 Pålegg - HMS-arbeid - tiltak og plan

Vedlagt tilbakemeldingen fulgte kopi av dokumentasjon på hvilke forebyggende tiltak som er planlagt eller iverksatt som følge av gjennomført kartlegging og risikovurdering.

På grunnlag av mottatt dokumentasjon vurderes pålegget som gjennomført.

#3 Pålegg - Konflikthåndtering - rutine

Vedlagt tilbakemeldingen fulgte kopi av virksomhetens skriftlige rutine for håndtering av konflikter som kan føre til uheldige helsebelastninger. Rutinen er vedtatt 03.09.2020.

På grunnlag av mottatt dokumentasjon vurderes pålegget som gjennomført.

#4 Pålegg - Varsling - rutine

Vedlagt tilbakemeldingen fulgte kopi av virksomhetens rutine for varsling, samt melding og håndtering av avvik.

På grunnlag av mottatt dokumentasjon vurderes pålegget som gjennomført.

Send dokumenter eller kommentarer via eDialog

Bruk eDialog til å sende dokumentasjon digitalt eller for å svare på dette brevet. Husk å oppgi referansenummer 2019/20383. Les mer om eDialog på www.arbeidstilsynet.no/kontakt-oss/post/.

Gi informasjonen videre til verneombudet

Verneombudet skal gjøres kjent med vedtak fra Arbeidstilsynet ([arbeidsmiljøloven § 18-6 \(8\)](#)). Vi ber derfor om at du som arbeidsgiver gir en kopi av dette brevet til verneombudet. Hvis dere ikke har verneombud, skal du gi kopien til representanten for de ansatte.

Mer informasjon?

Dere finner informasjon om gangen i et tilsyn og reaksjonene vi kan gi, på arbeidstilsynet.no/om-oss/tilsyn/.

Arbeidstilsynet

VÅR REFERANSE
2019/20383

3 av 3

Med hilsen
Arbeidstilsynet

Harald Gran, for
Mette Bakkerud Lundeland
seksjonsleder

Wenche Benedicte Marstrander Moe
seniorinspektør

Dette brevet er elektronisk signert.

Kopi til:
ODAL KIRKELIGE FELLESRÅD, POSTBOKS 158, 2101 SKARNES